

Namus:
Kadın Katliamı

Dosya • sayfa 6

Hip-Hop İçi
Muhalif Ses:
Dezz Deniz

Kültür-Sanat • rûpel 13

Bırakalım Hasan
Keyfince Aksın

Ekoloji • sayfa 16

Kararı Ben Veririm!

'KİMSENİN NAMUSU

DEĞİLİZ'

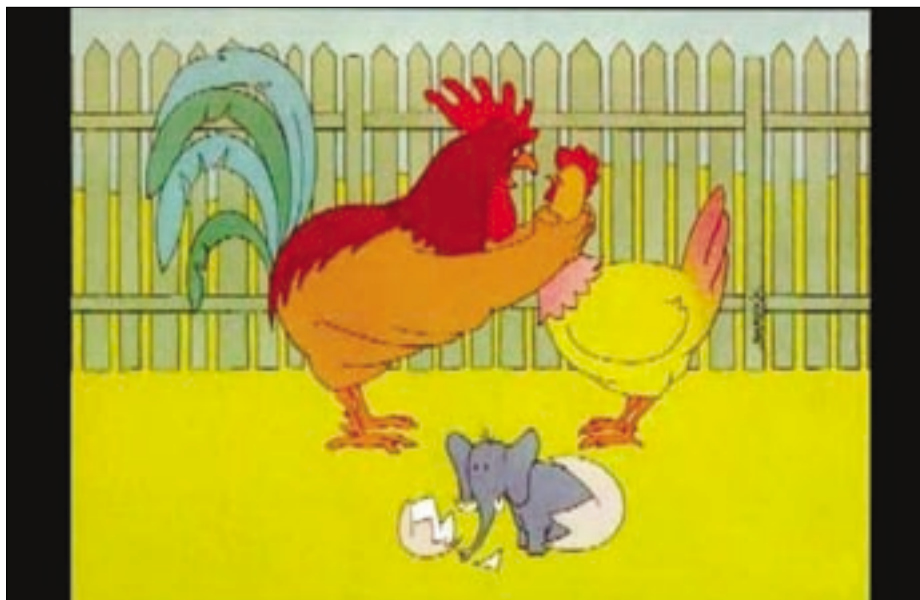
Kürdistanlı kadınlar yeni bir kampanya başlattı. 25 Kasım 2008 yılında başlayan ve gelecek yılın 25 Kasım'ına kadar devam edecek olan kampanya, "Namusumuz Özgürlüğümüzdür" sloganıyla sürdürülecek. Kürdistanlı kadınlar yoğun bir örgütlenme ve eylemsellik sürecine girerken, kampanyaya ilişkin PAJK Koordinasyon Üyesi Sayın Sülbüs Peri ile görüştük. sayfa 3

BAZIRGANIYA JINÊ PÊŞ

DIKEVE

Ji Koordînatoren Komela Çareseriyên Nû a Mafê Jinan a Mirovî (WWHR) Karîn Ronge, got, li bajarên Kurdan ji aliyê têkoşîna jinê pêşketina mezin heye û hişyar kir, di bajarên Kurdan de pêşesaziya seksê, piştî 3 û 5 salî de wê bibe pîrsgirêkekî mezin. Ronge, bal kişand ku Dersim jî cihê herî pîrsgirêk lê ye ku di têkoşîna jinê de ol û netewperestî dikeve nava hev. rûpel 9

Kürdistanlı kadınlar "Namusumuz Özgürlüğümüzdür" şiarıyla yeni bir dönem başlattı. Büyük devrimsel gelişmelere tanık olan Kürt halkı, bu kampanyayla birlikte zihinsel devrimde önemli bir durakla yüz yüzedir. Erkek egemen ideoloji temelinde kadının mülkleştirilmesiyle her anımıza hükmeden "NAMUS" olgusu geride acı, yıkım dolu bir tarih bırakarak devam ediyor. sayfa 3

- ✓ Devlet Erkek Şiddetini ... /Gündem sayfa 4
- ✓ Zihniyet Her Yerde Aynı ... /Dünya sayfa 5
- ✓ Bir Hüseyin Çelebi Etkinliği ... /Yeni Kuşak sayfa 7
- ✓ Namus (!?) /Perspektif sayfa 8
- ✓ Bir Müzikli Halk Trajedyası /Kültür-Sanat sayfa 14
- ✓ Reflü /Sağlık sayfa 17
- ✓ Engelliye Yaklaşım Etik Değil /Yaşam sayfa 19

Beyninizi Verimli Çalıştırma Tüyoları

Beynlerinizi verimli çalıştırmanın yolunu biliyor musunuz? Uzmanlar beynin nasıl verimli çalıştırılacağı konusunda şu tüyoları veriyor:

1- Toplantı ve önemli işlerinizi sabah yapın. Beyin, saat 10:00'a kadar çok daha verimli çalışıyor.

2- Öğlen yemekten sonra konsantrasyon düşer. 10 dakikalık öğlen uykusu, beynin tekrar çalışmasını sağlar.

3- Beyin akşam saatlerinde tekrar çalışmaya başlar. Sakin bir müzikle, beynin stresini alabilirsiniz.

* İnsanın zekasını beyni mi belirliyor?

İnsan zekasını yüzde 50 genetik özellikler, yüzde 50 çevresel faktörler belirler. Çevresel faktörler genetikten daha önemlidir. Çok zeki doğup, zekası ileride de aynı seviyede kalan çok insan var. Ama sıradan bir ailenin çocuğu olarak doğup, birer deha ya dönüşen örnekler de var. Bu; eğitimle alakalı. Beynin gelişim ve eğitiminin yüzde 90'ı, altı yaşa kadarki süreçte tamamlanır. Beynin anatomik gelişimi ise 20'li yaşlara kadar sürer. Öğrenme kapasitesi ilk altı yılda çok daha ön plandadır. Çocuğa ne verilecekse, bu dönemde verilmelidir. Anaokulu eğitimi önemlidir.

Çok okuyan geç bunar

* Beyni geliştirmek için neler yapılabilir?

Yap-bozlar, çocukların beyin gelişimi için yararlıdır. İleri yaşlarda da bulmaca çözmek, bol rakamlı şifreleri ve sayıları akılda tutmak ya da ezberlemek faydalıdır. Telefon numarası ezberlemekte de fayda vardır. Basit matematik hesaplarını kafadan çözmek de önemlidir. Bunları yapamayanların, bol bol kitap okumaları gerekir. Okuyan beyin, geç bunar. Bu egzersizler, beyinde kısa yollar oluşturur. Kısa yollar yaratmak, pratik yaşam için önemlidir. Mesela öğrenciler bir sorunun yanıtını kolay hatırlamak için cevap maddelerinin satır başlıklarına harf koyar ve ondan kelime üretir. Böyle kelimeler üretmek de, yapılması gereken bir egzersizdir. Diyelim ki; aracımı otoparkta yeşil alanda bulunan C6'ya koydum. 'Yeşil Bur-

sa'nın Ceyhan 6'sı' diye bir kelime türetirim, orayı unutmam zorlaşır.

07.00-10.00 Arası Çalışın

* Beyin hangi saatte, ne şekilde çalışmaktadır?

Depresyondaki beyin, gece yarısından sonra sağlıklı düşünür. İyi uyumuş ve yeterli beslenmiş bir bedenin beyni ise gerekli beyin egzersizlerini de yapmışsa; en iyi sabah saatlerinde çalışır. 07.00-10.00 arası öğrenmeye en yatkın saatlerdir. Yemekten sonra konsantrasyon düşer ve uyku bastırır. Siesta döneminde beyin az çalışır ve hiç randıman alınmaz. Şekerlemeler, beyne iyi gelir. 10 dakikalık bir şekerleme bazen altı saatlik uykuya bedeldir. Beyin, akşam saatlerinde tekrar açılır. Ancak midenin aç olmaması gerekir. Beyin sadece şekerle beslenir. Kan şekeri düşerse, beyin çalışmaz. Sık ama az yemek, kan şekeri sabit tutmak için önemlidir.

Günde Altı Öğün Yiye!

* Bu yüzden mi, sınavlardan önce şeker yemek önerilir?

Evet. Kan şekeri sabit ve yüksek tutmak, beynin tam kapasiteli çalışmasını sağlar. Beyin, hızlı şokları sevmez. Günde altı kez beslenmek ise en sevdiği şeydir. Zihin akşam saatlerinde açılır. Bunda çay ve kahvenin de rolü var. Gün içinde beden yorgun düştüğü için beyin de bir süre çalışmayı reddeder. Trafik stresi, gürültü ve aile problemleri beyni yorar. Bu yorgunluktan kurtulmak için kendi ilacınızı kendiniz bulun, sakın bir müzik ve biraz Polyannacılık gerekebilir. Uykudan az önce verim artar. Beyin gece verim alıyorsa, bu saatler değerlendirilmelidir.

Başkasının acısına çok üzülme

Beynimizi endişeden uzak tutmalıyız. Beyin 'acaba'yı sevmez. Evrene soru işareti şeklindeki düşünceler yayarsanız, gerçekleştirecek güzel olayları olumsuzlaştırabilirsiniz. Hiç kimsenin acısı ile çok fazla empati yapmamak lazım. Çok fazla empati, benzer acıların size yapışmasına yol açar. Endişeli bir beyin verimli olamaz. Hedefe kitlenin!

"Kesinlikle bunu yaşayacağım dediğiniz" anda yapamayacağınız şey yoktur. Öte yandan başarıya almış bir beyni de doyurmak gerekir. Böyle bir beyin, daha çok başarı ister.

Muz, çikolata ve müzik beyni zinde tutar

* Beyni genç ve zinde tutmak için tüketilmesi gereken gıdalar var mı?

Hafif miktarda kafein yani çay, kahve ve kola tüketimi beynin daha berrak çalışmasını sağlar. Birçok insanda kahve alışkanlığı beyni açmak için gelişmiştir. Kahve içmeden uyanamayan birçok insan vardır. Ancak alışık olmayan bir kişinin, güne kahve içerek başlaması ters etki yaratabilir. Çikolata, muz, fındık, fıstık ve balık gibi birtakım gıdalar ise serotonin içerdikleri için mutluluk hormonu yayılmasını sağlar. Bu gıdaların, beyni zinde ve mutlu tutmaya yönelik etkileri vardır. Mutlu beyin de, tam kapasite ile çalışır.

* Beyin sağlığı için kesinlikle uzak durulması gereken şeyler var mı?

Sigara ve alkolden mutlaka uzak durmak gerekiyor. Nikotin, vücudun bütün damarlarını büzeceği için beynin kanlanması bozar. Bu da; beyne az kan gitmesi anlamına geleceği için beyin yarı kapasite ile çalışmaya başlar. Sürekli alkol tüketenlerin beyinlerinde küçülmeler de olabilir. Koka-in kullanımı da, beyni bir ceviz kadar küçültülebilir.

Hobiler Edinmelisiniz!

* Spor ve müziğin, beyin sağlığına yönelik olumlu etkileri var mı?

Kesinlikle var. Spor ve müzikle alakalı olmak, beyni besler. Bir hobi edinmek bu anlamda çok önemlidir. Örgü örmek gibi en basit hobi bile, sizin, dolayısıyla da beyninizin mutlu olmasını sağlar. Spor yapmak da beyin sağlığı için çok yararlıdır. Spor yaparken, beyinde endorfin denen bir madde salgılanır. Bu da; beyne haz duygusu verir ve gelişmesini sağlar. Spor, beyinde gençlik hormonu salgılanmasına da imkan verir. Bu da eskiyen hücreleri yeniler.

Unutkanlığın ilacı meditasyon

* Unutkanlık, beynin çok yorulduğunun bir işareti midir?

Unutmak, hafıza yorgunluğundan kaynaklanır. Genellikle önemsenen şeyler unutulmaz. Beyin önem sayısına göre olayları çöpe atar. 40 yaşından sonra, herkeste unutkanlıklar olur. Bunu geciktirmek elimizdedir. İyi beslenerek, kan şekeri sabit tutarak, spor ve beyin jimnastiği yaparak unutkanlığı minimumda tutabiliriz. Beyin daha erken yaşlarda fire vermeye başlasa da, yaşlanma 40'lı yaşlardan itibaren gerçekleşir. Beyni stresten uzak tutmanın yollarından biri meditasyondur.

Antidepresan yerine gün ışığı

* Mutluluk ve mutsuzluk beyni nasıl etkiler?

Beyin depresyona girdiği zaman farklı, mutlu olduğu zaman farklı çalışır. Ağır depresyon yaşayanların hafıza kaybına uğrar. Hafızanın geri gelmesi, bir-iki yılı bulabilir. Bu yüzden, depresyonları ağır seviyeye vurduramalı. Gün içinde beynin salgıladığı hormonlar, performans kabiliyetini etkiler. Mutsuzluk, mutluluk hormonunu aşağı çeker ve depresyonu getirir. Biz de, mutluluk hormonunun yeniden salgılanması için antidepresan veririz.

Perdeniz Açık Olsun!

* Antidepresanlar beyne herhangi bir zarar verir mi?

Beyne zarar vermezler, ancak beyin dışındaki başka fonksiyonları etkileyebilirler. Şişmanlık ya da cinsel isteksizlik yaratabilirler. Ancak alkol ile birlikte alınırlarsa beyne zarar verirler. Depresyondaki insanlara bol bol yürüyüşe çıkmaları önerilebilir. Ayrıca, depresyona eğilimi olanlar odalarının perdeleri kapalı olarak uyumamalı. İnsanların sabahları gün ışığı ile uyanmaları gerekir. Gün ışığı, beyinde serotonin denen mutluluk hormonunu salgılayan en önemli faktördür. Sabahları yavaş yavaş dönen ışığı beynin algılaması gerekir. İlaç, beynin kendi ürettiği serotoninin yerini almaz.

Haber Merkezi

Romatizma ve Yağmur İlişkisi Çözüldü

Atatürk Üniversitesinde yapılan çalışmada, yağmuru önceden bilmenin sırrını açıkladı.

Atatürk Üniversitesinde yapılan çalışmada, bulutlu ve yağmurlu havanın vücuttaki kortizonu düşürdüğü, böylece ağrıları artan hastanın "yağmur yağacağını" önceden hissettiği belirlendi.

Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi Farmakoloji Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Doç. Dr. Halis Süleyman başkanlığından 6 kişilik ekip, romatizması olan hastaların yağmur yağacağını önceden hissetmesinin nedeniyle ilgili çalışmasını tamamladı.

Doç. Dr. Süleyman, AA muhabirine yaptığı açıklamada, yağmurlu ve bulutlu havalarda inflamasyon denilen

romatizmal ağrıların arttığını belirterek, "Şimdiye kadar bu ağrıların artış nedeni tam olarak bilinmiyordu. Yaptığımız çalışmada bunun vücuttaki kortizon ve adrenalin seviyesine bağlı olduğunu belirledik" dedi.

Romatizmal ilaçlar ve ağrı

Yağmurlu ve bulutlu havalarda romatizmal hastalıkları olanların ilaç kullanmalarına rağmen ağrıların arttığını vurgulayan Süleyman, romatizmal ağrılara karşı kullanılan antiinflamator ilaçların vücuttaki kortizon düzeyini koruyup, adrenalin düzeyini düşürerek ağrıyı azalttığını kaydetti:

Kullanılan ilacın etkisiyle ağrının azaldığına anlatan Doç. Dr. Süleyman, şunları

söyledi:

"Yaptığımız çalışmada yağmurlu ve bulutlu havalarda vücuttaki kortizon düzeyinin düştüğünü gördük. Özellikle nemli bölgelerde yaşayanların en büyük sorunu olan romatizmal hastalık ağrıları bulutlu havalarda artıyor. Ağrıları artan hasta da tecrübe sonucu yağmur yağacağını tahmin edebiliyor."

Çalışmalarının romatizmal hastalıkların tedavisi için yeni umutlara neden olabileceğini ifade eden Süleyman, "Bundan sonra yağmurlu ve bulutlu havalarda vücuttaki kortizon ve adrenalin seviyesi düşme nedenini belirlemek için çalışma yapacağız" dedi.

Haber Merkezi

Mutluluğun Yaşı Bulundu

Insee, Fransa'da yaptığı çalışmada insanların en mutlu olduğu dönemi tespit etti.

İnsanların genel olarak mutluluğu 60-70 yaşında yakaladığı bildirildi.

Fransa Ulusal İstatistik Enstitüsü'nün (Insee) Fransa'da yaptığı araştırma, kişilerin hayatından en fazla memnun olduğu dönemin 60-70 yaş olduğunu ortaya koydu.

İlk kez yayımlanan "mutluluk eğrisi", 20 yaşından itibaren mutluluğun yavaş yavaş azalmaya başladığını, 40'lı yaşlardaysa en az seviyeye düştüğünü gösterdi.

Yaşlandıkça kişiliğin oturması, belirlenen hedeflerin azalması ve ulaşmanın kolay olduğu hedefler seçilmesiyle 50'li yaşlarda mutluluğun artmaya başladığı belirtildi.

Insee'nin ekonomi bölümünden Vincent Marcus, Fransa'da 1975'ten bu yana her yıl, nesil

farkı ve rastlantı etkenlerini ortadan kaldırmak için aynı soruyu (hayatınızdan memnun musunuz) sorduklarını belirterek, 20'li yaşlarda kişilerin aklında bazı belirsizliklerin bulunduğunu ancak gelecek konusunda umutlu olduklarını, orta yaşlarda kişiliğin oturduğunu ve para kazanmaya başlanıldığını ifade etti. Ancak paranın mutluluk getirmediğinin görüldüğünü söyleyen Marcus, gelir düzeyinin en iyi olduğu dönem olmasına rağmen 40'lı yaşlarda moralin iyice bozulduğu örneğini verdi.

60-70 yaşında iş ve aile planlarının sona erdiğini, bunun da bir dönüm noktası olduğunu vurgulayan Marcus, 70 yaşından sonrası eşin kaybedilmesi ya da bazı hastalıkların ortaya çıkmasıyla mutluluğun tekrar azaldığını belirtti.

Haber Merkezi

newaya Sin

Kadın bedeni ve cinselliğinin erkeğin işgal alanı haline getirilmesi tarihsel bir kördüğüm olarak karşımızda durmakta. Bu anlamda toplumsal cinsiyetçiliğin en büyük tarihsel tuzağı olan "NAMUS" ideolojisi sorgulanmadan ve aşılmadan özgürlükten bahsedilemeyeceği de açıktır. Dolayısıyla kampanyanın tarihselliği sorunun tarihsel karakterinde yatmakta. Kadının boynuna "namus" adına atılan her halkanın çözülmesi, bir adım daha bizi özgürlüğe yaklaştıracak derinliktedir.

Sevgili okurlarımız; Kürdistan kadınlarının büyük bir eylemsellik sürecine girdiği bu dönemde yeni bir sayımızla daha sizlerle birlikteyiz. Tarihsel bir kördüğüm olan namus olgusunu ele aldığımız bu sayımızda zengin bir içerikle karşılaşacağınızı ve namus kavramını merkezine alan bu sayımızda konuya ilişkin genel bir fikir edineceğinizi umuyoruz.

Güncel gelişmeler bağlamında namus olgusunun ele alındığı bir çok yazıyı, açıklamayı, röportajı ve köşe yazısını bulacaksınız. Namus kavramının ele alındığı ve namus adına işlenen cinayetlerin irdelendiği değerlendirmeleri, Kürdistan Özgür Kadınlar Partisi PAJK'ın, Barış Meclisi ve İHD MYK üyesi Yüksel Mutlu'nun ve namus kavramının tarihsel kökenleri ve somut verilerin ele alındığı dosya bölümümüzde okuyabilirsiniz.

Kadın mücadele deneyimlerini tartıştığımız böyle bir dönemde Nikaragua Kadın Hareketinin yaşadığı sorunları paylaşmak bizlere zenginlik katacaktır. Dünya sayfamızda kısa ama özlü bir röportajla karşılaşacaksınız.

Devrimci sanatçı kimliğiyle tanışımız Sakina'yla alternatif sanat üzerine çarpıcı değerlendirmeler okuyacaksınız. Yine gazetemizin hip-hop'un gençlik açısından tartışmalı olduğu bir dönemde ilk Kürt Kadın hip-hopçu olan Dezz Deniz'le yaptığı röportajın açıklayıcı olacağını umuyoruz.

Kadın katliamlarıyla birlikte tarihin ve doğanın katledildiği bir zamanda Hasankeyf'in sular altında kalacak olmasına dikkat çekmeyi de tarihsel bir görev biliyoruz. Ekoloji sayfamızda konuya ilişkin hazırlanan röportajın neleri kaybetmekle karşı karşıya olduğumuzu yeterince hissettireceğini düşünüyoruz.

Aralık ayında çeşitli etkinliklerle ele alınacak olan Engelliler Haftası dolayısıyla konuya dikkat çekmeyi de önemli buluyoruz. Vicdanlarımızın birer aynası olan fiziksel özürülere yaklaşımın kendi insanlığımızın da önemli bir göstergesi olduğunu bizlere anlatmakta.

Portre bölümünde yakın zamanın en olağanüstü olaylarından birini, yani Hindistanlı Dağların Kraliçesi Poolen Devi'nin kadınlar açısından oldukça çarpıcı ve öğretici yaşam hikayesiyle karşılaşacaksınız. Kadınların, kararlı olduklarında neleri başaracağını çarpıcı bir örneği olarak bizlere ilham verecektir.

Sevgili kadınlar, yaşadıklarımız bir kez daha şunu biz kadınlara gösterdi: Biz istersek her şeyi değiştirebiliriz. Biz kararlı olursak tüm engelleri aşabiliriz. Bedelleri ağır da olsa her gün yaşadığımız acılardan daha beter olmayacaktır. Tarihsel dersler bize bütün değişimlerin riskleri göze almakla başarılabilirliğini göstermekte. Biz kadınların zincirlerinden başka kaybedeceği bir şeyi yokken kazanacaklarımızın özgürlük olacağını biliyoruz.

Kışın soğuk ayazı içerisinde "kadın baharını" yakın kılmanın bizlerin elinde olduğu bilinciyle gelecek sayıda yeniden buluşmak dileğiyle sevgiyle kalın diyoruz.

‘Kimsenin Namusu Değiliz’

Her kadın 'kimseye ait değilim, kimsenin namusu olmayacağım, sadece kendime aidim' düşüncesini geliştirdiği oranda, namus olgusundaki değişim de daha hızlı olacaktır.

Kürdistanlı kadınlar yeni bir kampanya başlattı. 25 Kasım 2008 yılında başlayan ve gelecek yılın 25 Kasım'ına kadar devam edecek olan kampanya "Namusumuz Özgürlüğümüzdür" sloganıyla sürdürülecek. Kürdistanlı kadınlar yoğun bir örgütlenme ve eylemsellik sürecine girerken, kampanyaya ilişkin PAJK Koordinasyon Üyesi Sayın Sülbüs Peri ile görüştük.

Neden namus kampanyası sorumuza ilişkin Peri; namus olgusu etrafında oluşturulan zihniyet yapılanmasının yol açtığı sorunların, coğrafyamızın en temel çözüm bekleyen sorunlarından birini oluşturduğunu, her gün neredeyse namus anlayışından kaynaklı işlenmeyen cinayet, uygulanmayan şiddet türünün kalmadığını belirtti. Namus anlayışını irdelerken, kadının özgürlük mücadelesindeki yol haritasının da belirlendiğini ortaya koyan Sülbüs Peri; kadın bedeni üzerinde geliştirilen tahakküm ve bunun yol açtığı sonuçlar doğru okunmadıkça, kadınların kurtuluşunun sağlanmasının da mümkün olmayacağını söyledi. Peri, devamla "nihayetinde kadınlar, yüzyıllardır erkek egemenliği karşısında mücadele yürütmektedirler. Kadınların bu mücadelesinin, dünyanın değişik coğrafyalarında ortaya çıkardığı sonuçlarda da farklılıklar bulunmaktadır. Dünyanın bazı ülkelerinde, hatta bazı kıtalarında artık namus kadın ile özdeş sayılmamaktadır. Bundan dolayı bu coğrafyalarda yaşayan kadınlar açısından namus anlayışının değiştirilmesi gibi bir problemleri yoktur. Bu coğrafyalarda kadınlar daha fazla eşit haklara sahip olma mücadelesi verirlerken, Ortadoğu, Asya gibi birçok bölgede ise kadınlar, hala namus anlayışının ortaya çıkardığı kadın katliamları karşısında örgütlenerek, mücadele edebilme iradesini geliştirmeye çalışılmaktadır." dedi. Kadınların kendileriyle özdeş kılınan namus kavramına aşina olduklarını, bu kavram dışında kendilerini düşünemediklerine dikkat çeken Peri; iffetli, namuslu kadın olabilmek için her türlü fedakarlığı göstermekten çekinmediklerini, namuslu kadın unvanını kazanmak onuruna erişmenin özel çabası içerisinde olduklarını, erkeğin kadın üzerindeki tahakkümüne son verilmedikçe, hem kadında hem de erkekte namus olgusunun toplumsal bir değişim yaşamasının mümkün olmayacağını belirtti.

Namus olgusunun, kadının özel mülkiyet haline getirilmesi ile gelişen bir olgu olduğunu söyleyen Sülbüs Peri, devamla; "Erkeğin kadın etrafında gelişen yaşam karşısında uzun ve çetin kavgasının sonunda kadının, erkeğe her açıdan teslim olması ile başlayan bir sürecin en acı sonuçlarından biri olarak görebileceğimiz namus olgusu, bin yıllardır kadını güçsüz bırakarak, yaşamın dışına itmiştir. Yaşadığı topluluğa ait olan kadın, topluluktan kopartılarak özel evlere hapsedilmeye başlanmıştır. Topluluktan kopartıldıkça, özel mülk haline gelen kadın üzerinde söz söyleme hakkı daha fazla doğmaktadır. Erkek kadın karşısında bu hakkı elde edebilmek için çok kurnazca geliştirdiği yöntemleri kullanarak kadının sadece bedenini değil, en başta düşünce ve

duygu dünyasını da teslim almıştır." dedi. Düşünce ve duygu dünyasından kopartılan kadının, giderek erkek için yaşama, onun için var olabileme duygusunu iliklerine kadar yaşadığını, özel mülk haline getirilmesini yaşamın vazgeçilmezliği olarak kabul ettiğini, bu kabullenişin kolay olmadığını, süreklileşen çatlaqlar biçiminde kendisini dışa vurduğuna dikkat çeken Peri; kadının özgürlük arayışlarının bu çatlaqlardan dolayı sürekli varlık gösterdiğini belirtti.

Kendi coğrafyamızda kadının yaşadığı durumun vahametine parmak basan PAJK Koordinasyon Üyesi Peri; "Kadın eşittir namustur" ikilemi veya "birliktenliği" nin gözü karalığın ötesinde yaşamı yaşanılmaz duruma getirdiğini, sadece kadını değil, erkeği de etkileyen bu trajik durumun aşılması için gösterilen çabaların oldukça cılız kaldığını belirtti. Peri devamla şu değerlendirmede bulundu: "İslam dininin de etkisi ile coğrafyamızda namus adına işlenen cinayetler veya uygulanan şiddet en başta kadınlar üzerinde ciddi psikolojik sorunların oluşmasını ortaya çıkarmaktadır. Namusu koruma, namuslu yaşama adına gerçekleşen her türlü anlayış ve eylem kadını iradesizleştirdiği gibi, erkeğe daha fazla bağlanmanın yolunu da açmaktadır. Özünde erkeğe ait olmanın, onun dışında yaşamının mümkün olmadığı hissi ve duygusunun gelişmesi daha fazla olmaktadır. Dini inanç ile daha fazla pekiştirilen bu gerçekliğin coğrafyamız açısından tezatlığını kutsallıktan, köleliğe geçiş olması açısından da önemle üzerinde durulması gereken bir gerçeği ifade etmektedir."

Kadın yaratıcılığında gelişen insanlığın toplumsallaşmasındaki kadına atfedilen kutsallığın, kadının cinselliğine sahip olma adına kutsallaştırıldığına dikkat çeken Peri; kadının cinselliğini kullanma, sadece bir kişiye ait olması için geliştirilen namus anlayışı, kadının doğurganlığı ve yaratıcılığını hapsedmenin aracı haline getirildiğini belirtti. Kadının, cinselliğini yaşama özgürlüğünü ve iradesini kaybettiğini, cinselliğini özgürce ve kendi iradesi ile tüm toplum için kullanabilmesi üzerinden oluşan kutsallığın, günah ve yasaklı hale getirilerek, sadece bir kişi için kullanıldığı sürece namuslu olabileceği anlayışına dönüştürüldüğünü değerlendiren Peri; özünde namuslu olmanın, kadının cinselliği üzerinde hak sahibi olmayı, diğer bir deyişle kadının yaratıcılığını ve doğurganlığını kontrol altına almayı getirdiğini söyledi.

Günümüzde kadınların, namusun kaynağı olmaktan çıkma mücadelesini verirken, erkeklerin ise "kadın namustur" anlayışında ısrarcı olduklarına dikkat çeken Sülbüs Peri; her iki mücadele arasındaki kavgada bin yılların keskin sınırlarının olduğunu söyledi.

Namus olgusunun Ortadoğu coğrafya-

sında kadını ezmenin, denetim altına alınmanın bir aracı olarak erkek tarafından hala çok ciddi bir biçimde kullanıldığını belirten Peri devamla şu tespitlerde bulundu: "Kürtler açısından trajedinin boyutlarını daha farklı açılardan ele almak gerekecektir. Kuşkusuz Kürt toplumunda namusu ele alış biçimi, özgürlük mücadelesi ile daha fazla sorgulanır olmuştur. Hatta bu sorgulayış ile birlikte namusu ele alışta çok ciddi değişim de bulunmaktadır. Kadın bedeni üzerinde oluşan namus anlayışı, ülkenin kurtuluşundan önce olamayacağı biçimindeki yaklaşıma giderek dönüşmüştür. Ülkesinde özgürce yaşamayan, kimliği, dili ve kültürü yasak olan bir halkın en büyük namus kavgasının kimliğinin, dilinin, kültürünün özgürleştirilmesi olması gerektiği düşüncesi toplumun büyük bir çoğunluğu tarafından kabul edilmiştir. Bu düşüncenin oluşması başlı başına zihniyet devrimi olmaktadır." dedi. Kürdistan gerçekliğinde böyle bir değişimin kadın özgürlük mücadelesinde önemli gelişmelerin ortaya çıkmasını sağladığını, "kadın namusumuzdur, kadının kirlenmesi namusumuzun kirlenmesidir" tarzındaki anlayışların yerle bir olmasını getirdiğini, ancak namus ve kadın ikileminin bir aradlığının bir bütün ortadan kaldırmadığına dikkat çekti. Kürt halkında bir yandan namus olgusunu ele alışta zihniyet değişimi olurken, bir yandan da namus ve kadın özdeşleştirilmesinin korunmak istendiğini söyleyen Peri, kadın ve erkek arasındaki cins mücadelesinin esasını namus anlayışının toplumsal algılayıştaki değişimin oluşturduğuna dikkat çekti.

Kadının hiç kimsenin namusu olamayacağı gerçeğinin zihinlere işlenmesinin ise uzun bir süreci gerektireceğini belirten Sülbüs Peri devamla; "Toplumumuzda erkekler kadar, kadınlar tarafından da değişmesi gereken bu zihniyet gerçekliğinin mücadelesinde ki yol haritasının kadın özgürlük mücadelemiz ortaya koymuştur. Öncelikle kadın zihniyetinde oluşan erkeksiz yaşamı gerçeğini yıkmak gerekiyor. Toplumumuzun bir kesim kadınında hala bu anlayış mevcuttur. Yine kadının kendi bedeni üzerinde oluşturulan namusa aşık olma oldukça fazladır. Öncelikle kadınların zihniyetinde bunu değiştirmek olmalıdır. Yine bir kesim kadında bu gerçeği görme, farkına varma olmakta, fakat bunun karşısında nasıl duracağını bilmemektedir. Hatta çözümsüzlük yaşayarak intihar veya kendini yakmayı seçmektedir." dedi. Aynı zamanda birçok kadının mücadele yürüttüğünü, ancak örgütlenme sorunlarının olduğunu belirten PAJK Koordinasyon Üyesi Sülbüs Peri; erkeklerin kadın özgürlük mücadelesini kabullenişinin, namus anlayışının toplumsal değişimine büyük bir katkı sunacağına dikkat çekti. Devamla "toplumumuzda hala erkeklerin büyük bir kesimi kadını namus olarak görmekte ve bundan çıkarılması için de mücadele yürütmektedir. Birçok açıdan da karşı duruşunu sürdürmektedir. Tüm bunlar değerlendirildiğinde kadınların özgürlük arayışının çetin kavgasında kadının kendisine ait olma duygusunu geliştirme, sorunun çözümünün de esasını oluşturmaktadır. Her kadın 'kimseye ait değilim, kimsenin namusu olmayacağım, sadece kendime aidim' düşüncesini geliştirdiği oranda, namus olgusundaki değişim de daha hızlı olacaktır. Kürt toplumu ve Kürt kadınları namus anlayışının değişiminin öncülüğünü Ortadoğu coğrafyasında üstlenmiş bulunmaktadır. Bu mücadeleden kadınlar için başarı getireceğine inanarak, kadına karşı her türlü şiddet karşısında duralım." dedi.

Rojda Deniz

Kadına dair

Derya Kocgiri

gulumak12@hotmail.com

Türkiye Yine Sınıfta Kaldı

Dünya Ekonomi Forumu'nun cins ayrımcılığını inceleyen raporu yayınlandı. Raporda dikkat çeken hususlar vardı. Ortadoğu ülkeleri açısından değerlendirilmesi gereken bu dikkat çeken noktaları, öncelikle kadın örgütleri, kadın özgürlük mücadelesine duyarlı olanlar, kadınları sevenler, kadını özgür ve eşit birlikteliği sürdürmek isteyenlerin değerlendirmesi gerekir. Kadınları sevmeyen, kadını katledenlere şimdilik söyleyeceğim yoktur. Çünkü kadını özgür ve eşit birlikteliğe ulaştırdıkça, kadına yönelik katliamların önünün de alınabileceğini biliyorum.

Rapor, Avrupa ülkeleri açısından alınan mesafe ile yapılması gerekenleri de sıralıyor. Eşitlikte ilk sırada yer alan Norveç'in dahi yüzde yüz bir durumda olmadığı belirtiliyor. Hala yapılması gereken çok husus olmasına rağmen, yolun yarısından fazlasını aşmış durumda olmasından kaynaklı işleri daha kolaydır. Kadını insan olarak dahi kabul etmeyen ülkelerin durumları ise daha vahimdir. Bu tür ülkelere de bir yere kadar anlam verebiliriz. Çünkü eğitim düzeyi gelişmemiştir. Eğitimin tüm toplumu kapsayacak biçimde olmaması, kadınların yaşamın her alanında eşit ve özgür katılımını belirlemektedir. Cins ayrımcılığının sınırsız uygulandığı tüm ülkeler açısından, eğitimi geliştirmek önemlidir. Bunun için yapılması gerekenleri az çok biliyoruz. Asıl problem kendisini gelişmiş ülkeler sıralamasına koyanlardır.

Raporun ortaya çıkardığı sonuçları dinleyince "vay be Türkiye'nin haline bak" demekten kendimi alıyordum. Gerçi biz Kürtler, başta da kadınlar Türkiye'nin bu hallerini çok iyi biliyoruz. Dünyanın Türkiye'nin bu hallerini yeni görmeseydi 'vay be' hallerim... Türkiye cins ayrımcılığında İran'ın ve Etiyopya'nın dahi gerisinde bir ülke. Sıralamada yüz yirmi üçüncü... Türkiye kendisini Ortadoğu'da gelişkin ülke saymakta, AB üyeliği için beklemektedir. AB üyeliğine girmeye aday bir ülkenin bu sonuçları göstermesi sadece düşündürücü değil, ciddi olarak sorgulanması gereken bir durumdur. Türkiye'ye destek veren ülkeler, öncelikle de kadınlar bu gerçekliği sorgulayarak yeni bir mücadele başlatmalıdır.

Yıllarca çözümsüz kalan Kürt sorununun, her türlü sorunun da çözümsüzlüğe mahkum edeceğini söyledik. Dediklerimiz çıkıyor, açıkçası bu durumdan hoşnut olmuyoruz. Bu topraklarda hep birlikte yaşıyoruz. Türkiye'nin kanayan yarısı Kürt sorunu çözülmeye kadar, diğer sorunlar üzerinde durulmamaktadır. Hatta diğer sorunların çözüm ve gelişim şansı da ortadan kalkmaktadır. Son günlerde üst üste gelen zamlar yoksullaşan halkın eğitim hakkının elinden alınmasını getiriyor. Eğitim hakkının yok olması ise, toplumun ilerlemesini değil, gerilemesini sağlamaktadır. Ki nihayetinde raporda bazı ülkeler açısından gerilemenin de olduğu belirtilmektedir. Türkiye açısından da böyle yorumlamak mümkündür. Kürt halkının özgürlük mücadelesini boğmak için harcanan enerjinin, sadece dörtte biri kadınların gelişimi için harcansa, Türkiye demokraside önemli bir gelişim sağlayacaktır. Demokrasinin varlığı öncelikle cinslerin eşit ve özgür olmasına, kadınların toplumun her alanında aynı düzeyde yaşama katılım göstermesi ile ölçülür. Demokrasi eşittir, kadın özgürlüğü demektir. Kadın özgürlüğünden yoksun, cinsiyetçiliğin ilkelere kadar yaşandığı bir ülkede demokrasiden söz etmek değildir. Demokrasiyi bu algılamamızın dışında öncelikle yorumlamak gerekir. Açıkçası Türkiye siyasetçilerinin böyle bir algılayışlarının olmadığını biliyorum. Örneğin ortaya çıkan bu rapor sonuçlarından etkilenenlerini de düşünmüyorum. Etkilenmeyi birakalım dikkatlerini çektiklerini de zannetmiyorum. Raporun açıkladığı ilk gün sonuçların haberlerde verilme biçimi bile çok sıradandı. Neden böyle bir sonuç var diye hiçbir spiker yorum yapmadı. Duyarlılık Kürtleri katletmeye gelince gelişiyor. Şovenizmi, ırkçılığı körükleyenleri övmeye gelince dur durak bilmiyor. Maalesef Türkiye toplumundaki duyarlılıklar insan hakları, demokrasi, özgürlük, eşitlik, kadın hakları konularında sıfırın altında kalmaktadır. Bu olguların ortadan kaldırılmasına yönelik duyarlılıklar ise yüzde yüzlerin üzerine çıkmaktadır. Böyle bir toplumsal gerçeklik içerisinde cinsiyet ayrımcılığının ortadan kalkmasını beklemek yanlıgı olur. Türkiye kendisini Ortadoğu'da demokrasiyi geliştirmede, AB ölçülerine yakınlıkta örnek ülke olarak göstermektedir. Sadece bununla da kalmamakta, tüm bunların öncülüğünü üstlendiğini de sürekli dillendirmektedir. Birçok konuda olduğu gibi cins ayrımcılığında da sınıfta kaldı.

Sınıfta kalan ülke sıralamasında bir anket yapılsa veya rapor hazırlansa Türkiye birinci sırada yer alabilir. Bakın işte bu konuda birinciliği kimseye kaptırmaz.

Türkiye'li aydınların, demokratların, Türkiye'ye gerçekten sevenlerin artık gözlerini kapatmaması gerekir.

'Devlet Erkek Şiddetini Meşrulaştırıyor'

Namusun sadece kadınlar için kullanıldığı bir dünyada yaşıyoruz. Kadının bekaletini kaybetmesi, başı açık gezmesi, erkeklerle konuşması, aşık olması, ailenin evlenmek istemediği birisiyle evlenmek istemesi, izinsiz dışarı çıkması, çevrenin dedikodusuna sebep olacak davranışlar sergilemesi, çok konuşması gibi sebepler kadının namusunun kirlenmesi demek oluyor ve kadının katline varan sonuçları doğurabiliyor. İHD Merkez Yürütme Kurulu Üyelerinden Yüksel Mutlu ile namus kavramını, devlet-toplum-aile ilişkilerinin bu olguyla ilişkisini, Türkiye'nin kadının insan hakları anlamındaki puan durumunu konuştuk.

• **Namus olgusunun dayandığı temeller nedir? Özellikle Türkiye'de neden sırf kadınıla özdeşleştiriliyor bu kavram? Güç ve çıkar ilişkiler sarmalıyla ilintisi nedir?**

Günümüzde durumda sadece şekilsel değişiklikler vardır. Özde kadınlar açısından değişen bir şey yoktur; hala kadınlar namus gerekçesiyle öldürülmekte, yaralanmaktadır. Töre, toplum içindeki davranışları düzenleyen alışkanlıklardır, manevi değerler manzumesidir. Bu aile, toplum, kadın-erkek ilişkilerini de etkiler. Feodal sistemde de efendi-köle ilişkisi şeklinde görülür. Yani hiyerarşik düzen değişik isimler altında devam ediyor. Sanayi devrimi öncesi için de, sonrası için de kadınlar açısından eşitsiz güç ilişkilerinin daha da derinleşmesi anlamına geliyor. Zaten ataerkilliğin kurumsallaşması kent devletlerinin ortaya çıkmasıyla devlet güvencesine kavuşmuştur. Bunların tümü de kadına yönelik şiddeti meşrulaştıran, kadını ikinci yapan sistemlerdir. Yani demek istediğim şu ki; namus cinayetleri konusunda ne yazık ki gizli bir hoşgörü olduğu konusunda kuşku duymuyorum. Devlet eşittir, erkek egemen sistem diyebiliriz. Aile içi şiddet

* Kadının yaşamını koruyacak tüm önlemler alınmalı,

* Namus cinayetleri yargısız infaz olarak değerlendirilmeli, cezalar böyle verilmeli.

* Yazılı ve görsel medya namus cinayetleriyle ilgili programlar yapmalı,

* Namus cinayetine uğrama riski olan kadınların ulaşabilecekleri mekanizmalar derhal oluşturulmalı,

* Sığınma evleri artırılmalı. Nüfusu en az 50.000 olan her yere açılması hayati-dir.

* Güvenlik görevlilerinin de kadına yönelik şiddet konusunda eğitilmesi, aynı şekilde yargı mensuplarının da eğitimi bir o kadar önemlidir.

* Her şeyden önce -klasik bir cümle olacak ama- zihniyet değişimi ve eğitim de çok önemlidir.

• **Takip ettiğimiz kadınlarla kitle iletişim araçlarının da cinsiyet ayrımcılığını körükleyen bir politikası var. Bu konuda neler söylenebilir? Namus cinayetlerinin önlenmesi konusunda basın kurumlarına düşen görev nedir?**

Kitle iletişim araçları kadına yönelik şiddeti üçüncü sayfa haberleri yapmakta. Bu da şiddeti önlemeye yönelik değildir. Çocuklara dönük ilköğretimden başlayarak cinsiyet ayrımcılığını reddeden eğitimler verilmeli. Medyanın eğitim konusunda rolü büyüktür. Fakat devlet, erkek egemen anlayış, medya adeta el ele veriyor. Bir başka şey ise, medya namus cinayetlerini sadece Kürtlere ait bir olguymuş gibi sunmakta. Bunun problemleri bir yaklaşım olduğunu düşünüyorum. Halbuki Batı'daki cinayetlerin adı, kıskançlık cinayeti oluyor. Başka ülkelerde değişik adlar alıyor. Örneğin, Meksika'da namus cinayetlerinin adı tutku cinayetleri olarak geçiyor. Kısaca bu cinayetleri bir bölgeye ya da halka ait göstermek son derece yanlıştır. Medyanın bu yaklaşımı problemlidir. Bir diğer şey ise, sanki daha önce kadınlar yaşamını yitirmiyordu da çok yeni bir şeymiş gibi sunuluyor. Oysa kadın bedeninin denetlenmesi yeni değil, aksine çok eskidir.

• **2008 yılının kadının insan hakları anlamında bir ilerleme sağladığını düşünüyor musunuz? Namus cinayetleri konusunda elinizdeki veriler ne diyor?**

2008 yılı açısından kadına yönelik şiddet evrensel olmakla birlikte ülkemizde de hızından hiçbir şey kaybetmiş değildir. İHD'nin verilerine göre sadece namus cinayetlerinde 2005 yılında namus gerekçesiyle öldürülen kadın sayısı 44, yaralı kadın sayısı 15'tir. 2006 yılında 38 kadın ölü, 2007 yılında 36 kadın ölü olarak kayıtlarımıza geçmiştir. Fakat biliyoruz ki her bu veriler bizlerin ulaşabildiği verilerdir. Yani buzdağının görünen yüzüdür. Gerçek sayının bundan daha fazla olduğunu söylemek mümkündür.

Ayrıca belirtmek istediğim bir başka şey var: Çatışmaların, savaşların yaşandığı bölgelerde kadına yönelik şiddetin tavan yaptığını söyleyebiliriz. Bunu ülkede 25 yılı aşkındır süren çatışmalı ortamın kadına yönelik şiddeti artırdığını söyleyebiliriz.

Öncelikle çalışmalarınızda başarılar diliyorum. Çünkü biliyoruz ki insanlık tarihi boyunca kadınlar görünmezler. Bence onları görünür kılan en ufak bir çaba bile tek başına çok kıymetlidir.

Bu yüzyıl, insan hakları ve özgürlükler kavramının öne çıktığı, uluslar arası anlaşmaların imzalandığı, hepimizin kadın-erkek eşitliğini savunduğu değerlerdir. Ancak kadına yönelik şiddet, kadın cinselliğinin denetlenmesi, ataerkilliğin ilk izlerine rastlanan bu çağda "NAMUS" cinayetlerine sıkça rastlıyoruz. Tarihsel olarak eşitsiz güç ilişkilerinin ortadan yaşam hakkını elinden alan ve şiddeti meşrulaştıran bir yapıyı kurduğunu biliyoruz. Türkiye de Ortadoğu toplumlarından farklı değildir. Kadından beklenen, bekaletini koruması. Erkek ise aile şerefine sahip çıkmak zorundadır. Sosyalizasyon sürecinde kız ve erkek çocukları bu değerleri benimser ve diğer kuşaklara aktarırlar. Erkek egemen sistem bunları derinleştirmekte, namus gerekçesiyle kadınların yaşamı son bulmaktadır.

• **Günümüz Türkiye'sinde devlet, toplum, aşiret ve aile yasaları arasında anlayış olarak benzerlikler gözlemliyor musunuz? Kadına yönelik şiddet olgusu anlamında devletin aile ile işbirliği içinde olduğunu düşünüyor musunuz?**

denen en çok etkilenenler kadınlar ve kız çocuklarıdır. Bu sonuca baktığımızda bile devletin erkek şiddetini nasıl meşrulaştırdığını görmek çok kolay.

• **Namus cinayetlerine karşı alınması gereken önlemler nelerdir? Bu tedbirleri toplumsal yasalar haline getirmek mümkün değil mi? Bu konudaki engeller neler?**

Namus gerekçesiyle işlenen cinayetler, kadınların yaşam hakkına yönelik eylemlerdir. Kadını birey olarak görmeme, onu mal olarak görme sebebi yatmakta. İnsanlığın İkinci Dünya Savaşı sonrası büyük mücadelelerle elde ettiği kazanımlar ister kadın olsun, ister erkek, tüm insanlığın ortak kazanımlarıdır. Elde edilen evrensel beyannamedeki ilkeler devredilemez, vazgeçilemez, değiştirilemez ilkelere. Türkiye, altına imza attığı bu sözleşmelerin ve diğer sözleşmelerin gereklerini yerine getirememiştir. Namus cinayetleri de aile içi şiddetin en önemli ve hayati bölümünü oluşturmaktadır. Çünkü yaşam hakkı kutsaldır. Böyle bakmak gerekiyor.

Ancak bugüne kadar kadın örgütlerinin, insan hakları örgütlerinin, kadın aktivistlerin mücadeleleri sonucu eskisinde daha iyi bir yerde olmakla birlikte, geldiğimiz yer yeterli değildir.

Devletin alması gereken tedbirler var. Şöyle ki;

* Uluslar arası sözleşmeler iç hukukta da uygulanmalı,

'Zihniyet Her Yerde Aynı Özü Taşır'

hakların kaybolmasına yol açmaktadır, kadının toplumsal hakları yok olmaktadır.

Kadın hareketleri giderek hükümet ve kiliseler karşısında güç kaybetmektedir. 130 yıllık kazanılmış bir hak olan kürtaj hakkı hükümet tarafından yasaklandı. Tabii burada kilisenin baskıları da çok belirleyici oldu. Kiliseler, dini kurallar çerçevesinde toplumu yeniden düzenlemek istiyorlar. Onlar önemli bir güçler. Hükümetlerde güçlenmek için bu gücü arkalarına alıyorlar. Genelde ilk hedeflenen de kadınlar ve onların kazanılmış hakları olmaktadır.

Kadının özgürlüğünü çağrıştıran her şey dine karşı olarak topluma yansıtılmaktadır. Ve toplum da bir şekilde bu sürece dahil edilmektedir. Kiliseler bu anlamda kadın hareketine karşıdır. Kilise hiyerarşisiyle sürekli ittifak arttıkça kadına yönelik baskılar da artmaktadır. Eskiden bu kadar belirgin değildi ama şimdi artış olduğunu görüyoruz.

Bütün geri saldırılara karşı Nikaragua kadınlar olarak mücadele ediyoruz ve bu mücadelede yalnız değiliz. Dünyada gelişen bir kadın hareketi var ve biz onlardan güç alıyoruz, yalnız olmadığımızı biliyoruz.

• Bütün bu saldırılar karşısında kadın hareketi olarak nasıl bir mücadele yöntemi izliyorsunuz?

"Kararı ben veririm!" şiarıyla çıkarılan bu yasalar karşısında bir çok etkinliğimiz, gösterilerimiz oldu ve halen devam etmektedir. Bu gösterilerde polislin saldırılarına maruz kaldık. Bu yasalar karşısındaki duruşumuzu gören karşı görüşlüler ise "ahlaki düşkünler, katiller!" diyerek hakaret etmekten, bizi baskılamaktan geri durmadılar.

• Dünya Bankası öncülüğünde birçok Asya ve Latin Amerika ülkesinde mikro-kredilerle kadına istihdam alanı açmaya çalışan bir çok projenin uygulandığını biliyoruz. Mikro-kredilerle kadınların desteklenmesini nasıl değerlendiriyorsunuz?

İnanıyorum ki mikro krediden bahsederken, bu krediler kadınlar için iyi bir alternatif olabilir diye düşünüyorum. Belki reel sorunların çözümünde temel bir etken değildir, sorunları köklü çözmez, ama en azından kadının kendini geliştirmesi ve donanım olarak güçlenmesi için bir araç olarak kullanılabilir.

• Son olarak dünya kadınlarına ilişkin neler söylemek istersiniz?

Dünyanın her tarafında kadınların kendi haklarını koruma çabasını ve mücadelelerini yükseltme çabalarını çok anlamlı buluyorum. Kadın mücadelesinin gelişmesi ve güçlenmesini istiyorum ve diliyorum. Nerede olursak olalım bu mücadele birlikte yükselcektir.

Fadile Yıldırım

Kadına dair

Vildan
Dirik

vildandirik@hotmail.de

Çocuğum Çok Yaramaz

Bu sözü duymadığınız gün yoktur. Analık söz konusu olunca kadınlar dünyanın her yerinde aynıdır. İki çocuklu kadın yan yana gelirse, konu döner dolaşır, mutlaka çocuklara gelir. Çünkü çocukları onların dünyasıdır. Bu öyle abartılı bir söz gibi gelebilir ama bir gerçekliği ifade etmektedir. Onlar için katlanılır herşeye. Çok zor olsa da yaşam onların uğruna yaşamaya değerdir. Gerekirse onlar için ölünür de. Kısacası herşeyimizdir çocuklar. Çocukların her hareketi, her adımı, yemesi içmesi başlıca konusudur kadınların.

En çok da sevimli yaramazlıklarını anlatır dururuz. İşte bugünkü konum bu. Yaramazlıklar ya da bizim yaramazlık sandığımız şeyler. Geçen yazımda belirttiğim gibi, çocukların konsantrasyon; yani dikkat sorunlarına ilginizi çekmek istiyorum.

Konsantrasyon, diğer bir deyişle dikkat yoğunluğu birçok yetişkinde olduğu gibi çocuklarda da kişiden kişiye değişen bir olgudur. Nasıl bir filmi baştan sona izleyemeyen ya da karşısındaki kişiyi lafını bölmeden dinleyemeyen, yapılan konuşmalara sonuna dek dikkatini veremeyen, yaptığı işi bitiremeyen yetişkin insanlar varsa, aynen bu durumda olan çocuklar da vardır. Bu tip çocuklar anne babaları ya da çevreleri tarafından yaramaz olarak nitelenirler. Onları tanımlarken "hiç yerinde duramıyor, oyuncaklarına karşı ilgisiz, kitap okumuyor, derslerini yapmıyor vs." gibi cümleler kullanılır. Oysa ki konsantrasyon sorunu olan çocukların bu davranışlarının arkasında bir takım sebepler bulunmaktadır. Bu sebepler araştırılıp bulunmadıkça ve ortadan kaldırılmadıkça sorunu gidermek oldukça zor olacaktır. Bu çocuklar ileride aynı sorunu yaşayan yetişkinler olacaklardır. İleri öğrenim ve iş yaşamlarında bu sorun hep karşılarna çıkacak ve başarılarının düşmesine neden olacaktır.

Birçok sebebe bağlı olan dikkat bozukluğu, çocuğun belli bir zaman diliminde belli bir işi tüm dikkatini vererek yapmasını güçleştirmektedir. Kısa bir süre sonra dikkati dağılmakta ve başka bir şeye ilgisi kaymaktadır, ancak başka şeye olan ilgisi de çok kısa süreli olacaktır. Bu çocuklar, okullarda öğretmenlerini ve sınıfını ders esnasında rahatsız edebilmektedirler. Kreşlerde yap-boz oyuncaklarını yapmada zorlandıkları için ya da oturarak resim yapma, okunan bir kitabı dinlemede zorlandıkları için oralarda da yaramaz çocuk statüsünde anılacaklardır. Böylesi durumlarda anne ve babaların öncelikle bu konuyla ilgili çocuk doktorlarına danışmaları faydalı olacaktır. Aynı zamanda konuyla ilgili yazıların okunması ya da internetten araştırılması da mümkündür. Tabii ki profesyonel birinin yardımı ve görüşleri her zaman öncelikli olmalı. Anne ve babalar sadece okuduklarına dayalı olarak hareket etmemelidirler. Bizim bu konuda önerimiz; evlerimizde puzzle denilen yap-boz oyuncaklarının mutlaka bulunması ve bunların çocuklarla birlikte anne babaların da yapmasıdır. Bu size çocuğunuzu en iyi gözleme olanağı da verecektir. Eğer yaşına uygun bir yap-bozu tamamlamakta zorluk çekiyor ve hemen başından kalkmak istiyorsa, siz onunla konuşurken çekip gidiyor, başka şeylerle meşgul oluyorsa, kitap dinleyemiyor, oyundan oyuna koşuyor, oyuncaklarına zarar veriyorsa çocuğunuz bazı dikkat sorunları yaşıyor olabilir.

İster böyle bir sorunu olsun ister olmasın, oyuncak seçerken dikkat etmeniz gereken en önemli şey, aldığınız oyuncakın onun zeka gelişimine yararı olup olmadığıdır. El becerisini geliştiren, zekasını geliştiren, hayal gücünü geliştiren oyuncakları tercih etmeniz önemlidir. Elbette en önemli şey, tüm bunları onunla paylaşmaktır. Herşey çocuğunuzu ayırdığınız zamanla orantılı olarak daha kolay yoluna girecektir, buna emin olabilirsiniz. Bu arada her akşam ona okuyacağınız birkaç sayfanın ne kadar yararlı olacağını tahmin bile edemezsiniz. Sevgiyle kalın.

Beyaz Avrupa beyaz adam olarak kıtaya ayak bastığında katliam, kan ve göz yaşları bıraktı geride. Sadece elindeki ateşli silahları değil, Kızılderili şefin de dediği gibi İncil'i bırakıp gittiler. Yerli halk eline İncil'i aldığında beyaz sömürgeciliğin elinde ise bütün Amerika kıtası vardı. Kanlı sömürge savaşlarından sonra klasik sömürgecilik daha gelişmiş olan yeni sömürgecilikle bu süreci ABD emperyalizmine devretti.

ABD emperyalizmi yakın zamanda bütün Latin Amerika'yı kendi arka bahçesi olarak ilan etti ve bütün politikalar yeni sömürge stratejilerine göre uygulandı. Bir taraftan neo-liberal politikalarla kıta kısıpca alınırken diğer taraftan da kiliseler yoluyla halk üzerindeki sömürü politikaları meşrulaştırmaya çalışıldı. Birçok ülkede diktatörlükler kuruldu, devrimci halk direnişleri karşısında her türlü katliam ve yok etme politikası uygulandı. Pinoşeler, Somazolar bütün Latin Amerika'da boy gösterdi. Kukla diktatörlüklerle Muz Cumhuriyetleri kuruldu.

Bütün bu dönemler içerisinde en fazla etkilenenler yine kadınlar oldu. Açlık ve yoksullukla mücadele eden kadınlar başta fuhuş olmak üzere bir çok alana sürüklendiler. Kiliselerin kadın bedeni ve cinselliğini ikiyüzlüce denetim altına alma çabaları daha önceki kadın mevzilerine saldırıyla darbelenmeye çalışıldı. Bir yandan sistem tarafından fuhuş geliştirilirken diğer taraftan kürtaj hakkının yasaklanması, kadınların hayati durumu söz konusu olsa bile kürtaj yaptırılmayacağı yönlü yasalar kilisenin öncülüğünde yasallaştırıldı. Yine kadının boşanma hakkı tamamiyle yasa dışı ilan edilerek kutsal aile kurumu daha da güçlendirilmeye çalışıldı.

Ve Nikaragua kadınlar... Çocuğumuzun hafızasında Sandino'nun Kızları olarak yer edindiler. Bağımsızlık mücadelesinde aktif olarak yer alan Nikaragua kadınlar bir yandan da sistemin geri yönelimlerine karşı mücadele etti.

1979 yılında diktatör Anastasio Somoza'nın Sandinist Ulusal Özgürlük Cephesi'nin(FSLN -Frente Sandinista) silahlı mücadelesiyle devrilmesiyle birlikte kısmi düzenlemeler gelişse bile kadınlar açısından durumun değişmediği zamanla daha iyi anlaşıldı. Sandinist hareket iktidarda kalmak için sistemin ve kilisenin dayatmaları

karşısında uzlaşma politikası izlemeye ve ilk tavizleri de cins çelişkisi ekseninde vermeye başladı. Kürtaj yasası ve boşanmanın yasaklanmasında Sandinist hareketin de desteğini alan sağ partiler, kadını köleleştirmede yeni bir saldırı dalgası başlattılar. Kısmi bir demokrasiyle kadın kurtuluşunun olmayacağı böylelikle daha iyi anlaşılmaya başlandı. Nihayetinde devrimci hareketlerin devrimciliklerinin en iyi ölçüsü olan cins gelişimine yaklaşımları da onların karakterini ortaya koymaktadır. Kadın mücadelesinin topyekünlüğü Nikaragua örneğinde bir kez daha çok somut olarak kendini kanıtlamış oldu.

Kahve, muz, şeker kamışı gibi kaynaklarla ayakta durmaya çalışan Nikaragua'da ucuz iş gücü olarak kullanılan kadınlar; şimdilerde başta sendikal alan olmak üzere kadına karşı yürütülen sistemsel saldırılar karşısında yeniden örgütlenmektedirler. Kadına yönelik saldırılar konusunda Nikaragua Kadın Özgürlük Hareketi Üyesi Sayın Maria Elena Cuadra'nın görüşlerini aldık.

• Latin Amerikalı kadınların durumunu genel olarak nasıl değerlendiriyorsunuz?

Aslında genel olarak Latin Amerika'dan bahsetmek biraz zor olur benim için. Kadının durumu birbirine çok benziyor. Ezilmişlik evrensel bir durumdur. Latin Amerika'da da aynı durum yaşanmaktadır. Kadınlara yönelik baskı ve yok etme politikalarında bir farklılık söz konusu değildir. Zihniyet ve egemen erkek kültürü her yerde aynı özü taşır.

Kendi topraklarımızda aile içi seksüel baskılarda son yıllarda büyük artışın olduğunu söyleyebilirim. Problemlerden en büyüğü, kadına karşı uygulanan şiddet, öldürme ve erkek tarafından yapılan her tür baskıdır. Sosyal, ekonomik hakların kaybedilmesinden kaynaklı gelişen bir sorundur. Baskılar eskiye oranla büyük bir artış göstermektedir.

• Bu artışı neye bağlıyorsunuz?

Mesela Nikaragua'da erkeklerin işlerini kaybetme oranı arttıkça kadına karşı uygulanan şiddet daha da artmıştır. Aynı paralelde şiddetin de arttığını görüyoruz. Bu durum daha önce kazanılmış hakların yeniden tehlikeye girmesine neden olmakta, geriye götürmektedir. Dolayısıyla toplumsal

Bir Hüseyin Çelebi Etkinliği Daha

16. Hüseyin Çelebi Şiir ve Öykü Etkinliği

16. Çalakiya Helbest û Çîrokana ya Hüseyin Çelebî

Her yıl geleneksel olarak düzenlenen YXK 16. Hüseyin Çelebi Şiir ve Öykü Etkinliğine katılmak üzere Frankfurt'a gidiyorum. Almanya seyahatlerimin bedava olmasına güvenerek gidiş gelişimin ancak 50 Euro'ya mal olacağını düşünüyorum. Sonuç, normalde ödemem gerekenin fazlası, üç katı oldu. Nedenini sormayın. Gecikmem de cabası... Etkinliğin birinci bölümüne katılmadım haliyle.

Fazla zorlanmadan adrese yaklaşıyorum. Kürt insanlarımız giyimleri, davranışları, ilişkileriyle 'biz buradayız' diyorlar zaten. Adımlarımı hızlandırıp içeri giriyorum. İçerideki davetli kalabalığın %99'u gençlerden oluşuyor. Gençlerin sanat ve edebiyata bu denli ilgi duyması beni heyecanlandırıyor. Herkes sohbet ve konuşma halinde. Tanıdık yüzlerle de karşılaşıyorum ve sohbet ediyorum. Programın akışını sorduğumda "Kürt basını ve basın özgürlüğü" üzerine bir söyleşi ve "Kürt Edebiyatı ve toplum üzerindeki etkileri" konulu panel yapıldığını belirtiyor arkadaşlarım. Kürt medyasının bu yıl yaşadığı baskıları düşünüyorum. Onca kapatma, onca gözaltı... "Kürt medyası bütün bunlara rağmen kendisini nasıl ayakta tutabiliyor, nasıl direniyor" diye gıpta etmemek elde değil. Türk medyasının ve aydınlarının inkarcı, ikiyüzlü, Türk generallerinin söylemlerini aratmayan cinsten ırkçılık kokan haber üsluplarına sitem ediyorum. 'Kazanan, elbette gerçek olacak' sözleriyle teselli oluyor.

Bu arada Kürt fobili Türkiye'mizin, dünyanın her yerinde aynı olan sarı-kırmızı-yeşil renkli trafik ışıklarını da sarı-kırmızı ve mavi olarak değiştirmeye çalıştığını öğreniyorum hayretler içerisinde. Sonra Türkiye'nin bu histerik durumuna katıla katıla gülmekten kendimi alamıyorum.

Grup Yeni Türkü'nün Kürt Halk Önderi Sayın Öcalan'ın posterini ve YXK amblemindeki Kürdistan haritasını gerekçe göstererek katılmak istemediğini öğrendim. Organizatörler ikna etmeye çalışıyorlarmış. 'Bırakın ikna etmeyi ya! İrkçılık Türk sanatçılarının da genlerine işlenmişse bu bir-iki saatle ikna edilecek iş değil ki' dedim kendi kendime. Bir parça saygı du-

yuyordusam o gruba karşı, o da yitti. Sil-dim defterden. Bir halkın istemlerini duymazdan-görmezden gelen bir sanatçıya sanatçı denmez ki! Devletten korkuyorlar; kendilerinden, kendi gölgelerinden korkuyorlar. Sanatçılık dediğin cesaret ister.

Tekniki sorunların bir türlü giderilmesiyle ortam hayli geriliyor. Off puff... sesleri yükselmeye başlıyor. 'Bu etkinliğin organizatörü ben olsaydım ...' diye başlayan şikayetlerin ve boy göstermelerin sonu ancak iki saat sonra kesiliyor.

Derken katılımcıları içeri alıyorlar. '16. Hüseyin Çelebi Şiir ve Edebiyat Etkinliği yazılı sahne pankartının bir yanına Sayın Öcalan'ın posterini, diğer yanına nur yüzüyle, kararlı bakışlarıyla Hüseyin Çelebi'nin posterini asılı. Gerek sahnenin her iki yanında gerekse de oturma salonunun üst taraflarına dili sahiplenmeyi konu edinen F. Ferruha, F. Lorca, B. Brecht, Jose Martin ve Cigerxwin gibi ünlü şair ve yazarların sözlerinin yazılı olduğu pankartlar asılı. Çok geçmeden son zamanların gözde Kürt sanatçılarından Mehmet Atlı, 'Şino Şino' adlı hareketli parçasıyla giriş yapıyor ve programın artık başlayacağı startını veriyor. Yine bu parçayla, 'etkinliği sonuna kadar bekleyin ki beni dinleyebilirsiniz' mesajını aldım kendi adıma.

Etkinliğin organizatörlerinden Cudi Arif, "Burada sadece edebiyatı, Hüseyin Çelebi edebiyat etkinliğini sizlere anlatmak isterdim" sözleriyle başlayan bir konuşma yaparak organizasyonun amacına değindi, Kürt Halk Önderi Sayın Öcalan üzerindeki tecrit ve işkenceye, Kürt halkı üzerinde uygulanan soykırıma dikkat çekerek katılımcılara ve organizasyonda emeği geçen herkese teşekkür etti. Etkinliğe katılmayan grubun bilgisini verdiği zaman biz katılımcılar olarak Yeni 'Türkü'nün tavrını yuhladık ve sloganlar attık. Sahneye çıkan her sanatçı, her konuşmacı da bu grubu kınayan açıklamalarda bulundu. Ancak adımız gibi biliyoruz ki bir gün utanacaklar bu hallerinden.

Ardından sahneye Hüseyin Çelebi'nin annesi Fehime Çelebi davet edildi. "Yavrum Hüseyin ve binlerce şehit için buralara geldiniz. Ben şu an çok üzgünüm. Ben bir Türk insanıyım. Ve bir Türk müzik grubunun Türkiye'ye yapılan tüm barış

çağrılarına rağmen salonu bu şekilde terk etmesi beni çok üzdü" diye konuşan Annemiz, gözyaşlarına hakim olamadı. Ellerini dua eder gibi açtı ve dedi; "Ben sadece Hüseyinimin annesi değilim. Ben binlerce Hüseyin'in annesiyim. Bu uğurda sadece Hüseyin'im değil, binlerce Hüseyin şehit olmuştur". Her şehit annesinin feryadında yüreğimiz yandı gibi, bu annemizin sözleri karşısında da boğazlarımızda bir şeyler düğümlenip kaldı.

Etkinlikte Mehmet Akbaş ve Sakina birlikte düet yaptılar. Kürtçe stranlarla müzik ziyafeti sundular. Sonra KCK Konsey Üyesi Duran Kalkan'ın mesajı okundu. Kalkan, ilk defa böyle bir mesaj yazdığını söylüyordu. Mesajın içeriğinde anlatılacak çok şey vardı ama dikkatimi çeken en önemli yönü, mesajı bir sohbet üslubunda yazmış olmasıydı. Sanki okul yıllarına ait, Hüseyin Çelebi ile geçen yıllarını ve onun kişiliğini anı biçiminde yazmıştı. Alışıldık bir üslup değildi yani. Kalkan ayrıca Kürtlerin Avrupa'da tutuklu bulunan tüm Kürtlere sahip çıkılması gerektiğine, Türkiye ve diğer devletlerin inkar ve imha politikalarını destekleyen AB politikalarına karşı mücadele etmenin önemine de değiniyordu.

Etkinliğin diğer bölümünde Türkçe ve Kürtçe dillerinde olmak üzere şiir ve öykü dallarında ödüller verildi. Toplam 505 eser arasından seçilen eserler ödüle layık görüldü. Etkinliğin bu bölümü çekici gelmedi bana. Türkiye'den ödüle layık görülen eserlerin sahipleri gelememişlerdi. Çünkü kimisi cezaevindeydi, kimisine ise vize verilmemişti. Ayrıyeten ödüle layık görülen eserlerin okunmasını, hiç değilse özetinin aktarılmasını yeğlerdim. Jüri değerlendirmişti değerlendirmesine de, biz de halk olarak puanımızı verebileseydik diyordum. Neyse umarız gelecek yıllardaki etkinliklerde daha yaratıcı bir tarzı esas alırlar. Bilemiyorum, çok sıradan geldi bana.

Sabırlar fazla zorlanmadan Mehmet Atlı nihayet sahneye çıktı ve yorgun düşen beyinlere, gönülleri okşayan bir müzik ziyafeti sundu. Yolculuk ne kadar zorlu geçse de 'iyi ki geldim bu etkinliğe' dedim.

Lorin Piroz

Gençlere dair

Haskar Kırmızıgül

Bam Teli

Hepimizi heyecanlandırıyor bu slogan. Namusumuz Özgürlüğümüzdür. Oldukça iddialı. Sorunu en can alıcı yerinden yakalamış, üstümüze çöken erkek gölgesinin bam teline basmış. İşin en güzel tarafı ne, biliyor musunuz? Bu sloganı dile getirenler bir avuç kadın değil. Yani erkeklerin işine gelmeyince 'bir avuç marjinal grup' deyip işin içinden çıktığı 'feminist' bir grup da değil. (Hoş, benim bundan da gocunduğum yok, sadece toplumun nasıl baktığını anlatmaya çalışıyorum; kafası çalışan, erkeğin yapacağı, düşüneceği, yaratacağının almasını yapan kadınlar için hep 'erkek gibi kadınlar' derler. İyi bir şey ortaya çıkarılmıyorsa kadınlar, o da erkeğe mahsustur nitekim!)

Dedim ya herkesin kadın deyince kafasında çizdiği resme uyan kadınlar haykırıyor bu sloganı. Başlarında beyaz tülbentler, acıları yüzünün çizgisine yansıyan, hep fazla yük bindiği için omuzlarına vaktinden önce yaşlanmış yıpranmış kadınlar diyor ki 'Namusumuz Özgürlüğümüzdür'.

Onların ağzından çıkan bu iki kelime çok daha yerine oturuyor. Çünkü onlar sarfettikleri her kelimenin içine koskoca bir hayat tecrübesi sığdırmışlar. Kadın olmanın tüm zorluklarını yaşamış, kendi dedikleri gibi eş, kaynana baskısı gördüğü yetmezmiş gibi bir de devletin copunu yemiş bu kadınlar, hiçbir şey için geç kalmadıklarını kanıtlarcasına, heba edilmiş ömürlerinin geri kalan kısmını şiddet olmadan yaşamak istiyorlar. İşte bu gizli bir devrimdir kötücül olana. İyimser ve inançlı olanlara bunun kimsenin inkar edemeyeceği kadar büyük bir gelişme olduğunu söyleyeceklerdir coşkuyla. İşte kadının farkında olduğu ya da olmadığı doğal güçlerinden biri daha karşımıza çıktı. İyicil ve kötücül kendi doğallığında ortak bir sese kavuşturmayı başardı kadınlar.

İçimdeki kötücül sesler hiç kusura bakmasın. Bu kez onlara söz hakkı tanımıyorum. Çünkü kadınlar 22 Kasım'da dünyaya meydan okuyacak. Abartmıyorum. Madem ki tüm egemenliklerin kaynağında kadının erkek üzerindeki tahakkümü var ve madem ki o tahakküm 'namus' maskesi ile gizleniyor, öyleyse 'namusumuz özgürlüğümüzdür' demek dünyaya meydana okumak değildir de nedir?

İyimser yanım pek memnun bu durumdan. Sizlere daha bir sürü sebep sayabilir. Mesela diyebilir ki; 'başlarında ak tülbent olan, yüzlerinde bin çizgi olan bu kadınların sözleri en gerçek olandır. Çünkü onlar her bir kelimesi için senelerce gözyaşı dökmüş, ağıt yakmış, türlü cefalara katlanmıştır. Ana olmanın güzelliğine dayanarak katlanmıştır evladını yitirmenin acısına. Ben size diyebilirim ki nice genç kız babası, abisi hatta abisinin arkadaşının namusu olmak yüzünden gençliğin uçarı hallerini yaşamamıştır. Sokakta oynarken neden birdenbire kapalı kapılar ardında konulduğunu anlayamamıştır. Erkekler davul zurnayla sünet edilirken, o kadınlığa adım atışının neden sadece annesiyle paylaştığı bir giz olduğunu anlayamamıştır uzun süre. Ve bir yerlerde bir yanlışlık olmalı diye kendine sorup gördüğü bu adaletsizliği bu sloganla gidermeye çalışmıştır. İyicil sesler ballandıra ballandıra anlatmaya devam ediyor gerekçeleri.

Kürt toplumu, diyorlar kadının gerillaya katılımı ile değişmiştir. Kim karşı çıkabilir bu çıplak görünür gerçeğe? Savaşları durduracak güçtedir diyorlar bir de. Barış istiyorlar kadınlar. Erkeklerle binbir dereden sular getirip de bir türlü kavratamadığınız savaş karşıtlığını kadınlara iki kelime ile anlatabiliyorsunuz mesela. Hiçbir annenin ciğeri yanmasın dediniz mi bir kadına, erkekler günlerce ölçüp biçer dursun bir eyleme katılmanın getiri götürüsünü, kadınlar çoktan zılgıtlarını kuşanıp alanlara çıkarlar.

Evet heyecanlıyım. Böylesi iddialı bir sloganın herkesin kafasında çizdiği kadın resimleri tarafından haykırılıyor olması beni heyecanlandırıyor. Böylesi iddialı bir sloganın intiharların hüznüne bulandırdığı kent olan Batman'ın çehresini güldürecek olması beni heyecanlandırıyor. Binlerce yıllık egemenliği sorgulayan bu sloganın üç beş göstermelik adımla kadına doğru yaklaştığını iddia eden, ama içinde uyuyan asıl canavarı ninnilerle avutan erkeklerin yüzüne ayna tutmak olacağını bilmemdir beni bu denli heyecanlandırıyor...

Bu kadar net iddialı ve duru bir sloganın çok şeyi değiştireceğine inanıyor, benim gibi kötücül birisi bile. Ve yenilgiyi itiraf etmenin de bir erdem olduğunu bilerek yerini iyicil seslere bırakıyor.

özgür yaşam diyalogları

Kürt Kültürü Üzerinde Zoraki Asimilasyon Politikaları

Savaş ve iktidar bloklarının en çok başvurdukları toplumsal politikalarından biri asimilasyondur. En genel deyişle kültürel eritme anlamına gelen asimilasyon politikalarındaki temel amaç, tahakküme tabi tuttuklarının tüm karşı direnç yeteneklerini ellerinden almak için, başta zihniyetin temel kullanım aracı olan yerel dili uygulama dışı tutup, hakim dilin yoğun işlenişini ifade eder. Resmi dil yoluyla yerel dil ve kültür kadükleşip dolaşımında rol oynamayacak kadar daraltılır. Hakim dil, kültür yükselmenin, okumanın, siyaset ve ekonominin ifade dili olarak kullanana kazanım sağlar. Baskı altına alınan dil ve kültür ise kullanana zarar kaydettirir. Bu ikilem altında yerel dilin iktidar dili karşısında dayanması gün geçtikçe zorlaşır. Hele yazı dili haline gelmemiş, hakim lehçesini kuramamışsa, bu dil ve lehçelerinin sonu karanlık olur. Asimilasyon yalnız dil alanında değil, iktidarın şekillendirdiği tüm toplumsal kurumlarda uygulanır.

Hakim ulus veya dinin, grubun kurumsal gerçekliğine uyarlanma her düzeyde yaşanır. Siyasal, sosyal, ekonomik, hatta zihniyet alanı resmen tanınıp hukukça korundukça, diğer azınlık ve yenilmişlerin eş kurumları kendilerini hakim kurumlara göre zoraki veya gönüllü asimilasyona uğratarak, resmîyetinin içinde yer alırlar. Baskı ve ekonomik, siyasi çıkar ne kadar devreye girerse, erime o denli rol oynar.

Kürdistan kültürel varlığı üzerinde en az savaşlar ve terör kadar, zoraki asimilasyon tahripkar rol oynamıştır. Aynı tarihsel yöntemi uygulayıp ilk çağlara kadar gidebiliriz. Sümerce'nin belki de ilk ve en büyük asimilasyon dili ve kültürü olduğunu belirtmek mübalağa sayılmamalıdır. Kelime ve cümle düzeninden bu gerçeği anlamaktayız.

***

Arapça'nın hakimiyeti Kürdistan'da çok etkili olmuştur. Özellikle 'melle-molla' tabakasının Arapça'yı ibadet dili olarak kullanma gereği

bunda temel rol oynar. Ayrıca Arap yaşam tarzına özenti şehirlerde hakim olur. Kılık kıyafetten tutalım, şecere soy belirlemeye kadar Arap gibi olmak moda değeri kazanır. Herkesin hanedanlık öykülerinde bir Arap kulpu takmak usulden sayılır. Eğitim, öğretim, moda, siyaset, diplomasi, sanat, bilim alanındaki hakimiyet Farsça gibi güçlü bir devlet deneyimi olan dil üzerinde bile etkilidir. Yarı yarıya Arapça'nın istilasına uğrar. Tüm Ortadoğulular Arap isim ve lakaplarını takarlar. Bu üstünlük ulus devletlerin ve ulus bilincinin gelişmesine kadar yoğunca devam eder.

Kapitalist sistemin yaygınlaşması, 'ulus devletin' biçimlenmesi, Kürt kültürü ve dili üzerindeki asimilasyon sürecini daha da yoğunlaştırdı. Arapça, Farsça baskısına Türkçe'nin yükselen baskısı da eklendi. İlk ve ortaçağlarda etnisite bünyesinde varlığını koruyan Kürt dili ve kültürü, bilim ve teknolojinin artan olanaklarını resmi dil ve kültür olarak kullanan üç hakim dil ve kültürün etkisi altında iyice ezildi, eritildi. Or-

taçağda bile birçok edebi eser (Ahmedî Xani'nin Mem û Zin'i gibi) veren Kürt dili ve kültüründe siyasi baskının da etkisi ile gittikçe daralma yaşandı. Kürtlük dil ve kültür olarak kuşku hale dönüştürüldü. Suç konusu oldu. Giderek Kürt olmak kriminalize edildi. Burjuvazinin suç hâşşane pratiğinin en aşırı bir biçimi ile karşı karşıya kaldı. Kürt olgusu ve ona dayalı sorunsallık en tehlikeli suçlar kategorisine sokuldu. Her üç ulus devletinde "Türk, Fars ve Arap ulus devletinde dil ve kültürü aşan, tüm varlığı üzerinde bir eritme, uzaklaştırma, hakim dil ve kültüre bağlama kampanyası bütün şiddeti ile yürütüldü. Kürtçe anadil eğitimi dahil, tüm eğitim okullarına kavuşma yasaklandı. Ancak o da imkanları olanlar için hakim ulus okullarında modernizm öğrenilebilirdi. Kürt ve Kürtçe her bakımdan modernizm kapsamı dışına çıkarıldı. En basit Kürtçe müzik, gazete, kitap yayını 'Kürtçülük' sayılarak siyasi suç kapsamına alındı. Halbuki kendileri kendi dillerinde Hitler'i geride bırakan bir milliyetçiliği uy-

guluyorlardı. 'En yüce ulus' teorilerinden geçilmiyordu. 'Necip millet' Arapların unvanıydı. Türklük, mutlu olma gerekçesiydi. Farisilik en büyük tarihsel soyluluktu. Kapitalizmin uyandırdığı milliyetçi duygular bütün gerilik durumlarını örtbas eden bir uyuşturucuya dönüştürülmüştü.

Ancak kapitalizmin üçüncü büyük küreselleşme hamlesi, yerelliğin yükselen değer haline gelmesi, teknolojinin "radyo, TV" dil yasaklarını anlamsız kılması, yurtdışı faaliyet imkanları Kürt ve Kürtçe'nin biraz alan bulmasına, kendine gelmesine katkıda bulundu. Tabii bu olgunun temelinde çağdaş direniş gerçeğinin de belirleyici bir etkisi oldu. Ulusal demokratik direniş berberinde Kürt kimliğini, dil ve kültürünü, kendine güveni getirdi. Asimilasyonu "zoraki" yaratan savaşçı iktidar zoru karşısında savunmacı direniş, ulusal dil ve kültürün yeniden doğuşuna ebekil ediyordu.

KCK Önderliği
Abdullah Öcalan

Namus (!?)

Açıktır ki, özgür kişiliğini, özgür kimliğini, tarihini, geçmişini, düşüncesini, ülkesini, topraklarını kaybetmiş olan, işgal altına terk etmiş olanın ne yaşamından, ne de namusundan bahsedilebilir. Namus, özgür yaşamdır, özgür düşünmek, özgür birey olarak özgür bir toplumsallığı yaratmaktır.

mamaktadır, aynı zamanda erkek kurallarına yüzde yüz bağımlılaştırılmış kadınlar da bu cevaplara dört elle sarılmaktadırlar. Bu kuralların dışına çıkanlar için öngörülen cezaları ise yazmaya sanırız gerek yoktur.

Türkiye Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan'ın kendi gelecekleri hakkında kendileri karar vermek isteyen halkımızın ayağa kalkışlarına yönelik geçen süreçte yaptığı bazı konuşmalar vardı, hatırlarsınız. "Kadın da olsa, çocuk da olsa gereken cevap verilecektir" diye... Ataerkil zihniyetin devlet dilidir bu. Bu dil ve zihniyet 'namus'unu yani köleleri üzerindeki egemenlik ve kontrol hakkını kaybetmemesi gerektiğini biliyor. Egemenliği altındaki erkek, kadın, çocuk, yaşlı, genç vb. onun için her an öldürebileceği, dövülebileceği, sömüreceği birer maldır, yani namustur. Devletin bu anlayışıyla, bu sistemin köle erkeğinin kadına bakış açısı arasında hiçbir fark yoktur.

Açıktır ki, özgür kişiliğini, özgür kimliğini, tarihini, geçmişini, düşüncesini, ülkesini, topraklarını kaybetmiş olan, işgal altına terk etmiş olanın ne yaşamından, ne de namusundan bahsedilebilir. Namus, özgür yaşamdır, özgür düşünmek, özgür birey olarak özgür bir toplumsallığı yaratmaktır. Böylesine namusunun, özgürlüğünü kaybetmiş bir erkeğin, kadın üzerindeki namusluluğu ne kadar gerçekçidir, ne kadar namuslu olmaktadır. Böylesi bir erkek gerçekliğine tapan kadının namusluluğu neyi

ifade eder?

Kürdistan'ın bir şehrinde yapılan bir ankette 'namus nedir' sorusuna yanıt verenlerin %32.9'u 'namus karnıdır, bacıdır, anamdır', % 18.4'ü 'dinin emrettikleridir', % 13.7'si 'erkeğin şerefidir' demiş. Kadının görevi nedir, denildiğinde 'söz dinlemektir' demiş. Erkeğin görevi nedir denilince de 'sahip çıkmak, denetim altında tutmaktır' demiş. Ne garip? Bu cevapların mantığı ile, Van'da, Hakkari'de, Amed'de, Dersim'de insanlarımızı kurşunlayan, copluyan, onları aşağılayan, dağlarımızı bombalayan, Avrupa'da insanlarımızı sistemlerine bağımlılaştırmak isteyenlerin mantığı ne kadar da aynı?

Özgürlük Önderimiz, yoldaşımız "kiyamet de kopsa, gerçeği ve doğruyu söylemekten korkmayın" diyor. Kadının gerçeklerin ve doğruların dili, yüreği, eylemcisi olması da kaçınılmaz bir sorumluluktur.

Asıl namussuzluk, bu sistemle aynı mantığa sahip olmaktır. Namus, bu sistemden özgürlüğümüzü kurtarmaktır. Kadın bunun bilinçlenmesini, örgütlenmesini, eylem gücü olmayı seçmiştir. Yani kendi yaşamına, kendi bedenine, düşüncesine, inancına, diline, geleceğine, geleceğini kuracağı topraklara hiçbir egemenin, sömürgecinin el sürmesine izin vermeyecektir, vermemelidir. Namus budur. Namus bu temelde özgürlüğümüzdür.

Gönül Kaya

Namus kelimesi Yunancadan gelse de 5000 yıllık ataerkil uygarlığın kuruluşundan beri kadının bedeni, düşüncesi, ruhu, kısaca kişiliği üzerinde kurulan tahakkümü ifade eden bir kelime olmuştur. Kadın kimliğinin yok edildiği, ezildiği, ona ait olan, onun yarattığı nice kadın uygarlık değerlerinin kurban edildiği süreci özetleyen bir kelime olmuştur. 'Namus' kelimesi, kelime olmaktan çıkarılarak, kadın kaybedişinin adı olmuştur. Ataerkil sistem kadını 'namus' adına el atmış, kadın için bu kelime 'ölüm, sessizlik, köleliğe boyun eğme, acı' anlamına gelmiştir. Namuslu olmak ya da olmamak, bu kelimeye yüklenen ataerkil zihniyete göre yorumlanmıştır. Günümüzde insanlık uzayın karanlık deliklerini keşfederken, insan genlerinin ince yasalarına ulaşırken, kadın hala namus sınırlarında tutularak insanlık katledilmektedir. İnsanlık, namus adına kaybetmeye devam etmektedir.

Doğulu ya da Batılı olsun, erkek cins kimliğinin teklifine, eşitsizliğine dayalı inşa edilen toplumlarda namus denilince ilk akla gelen kavramlar ise

'kadın, kadın bedeni, kadının cinselliği ve o cinselliğin erkeğin, devletin ve dinin denetimi altında olması' olmaktadır. Kadının, ataerkil sistemde yaşayıp yaşamaması erkek denetimine ne kadar girip girmemesiyle ölçülür. Teslimiyeti bu temelde kabul eden, buna ses çıkarmayan, boyun eğen kadın 'namuslu ve kabul edilen' kadın olmuş, buna karşı çıkan ve 'kendi yaşamına sahip olmak isteyen' kadın da 'namussuz, kabul edilmeyen' kadın olmuştur. Toplumda üretimden, yaratıcılıktan koparılan kadına layık görülen ise, sadece erkeğe bağımlılık, erkeği cinsel olarak tatmin etmek, ona çocuk doğurmak olmuştur. Kadın bu asli görevlerini erkeğin istediği şekilde yerine getirirse, erkeğin kontrolüne kendini sunarsa 'namuslu' sayılmıştır.

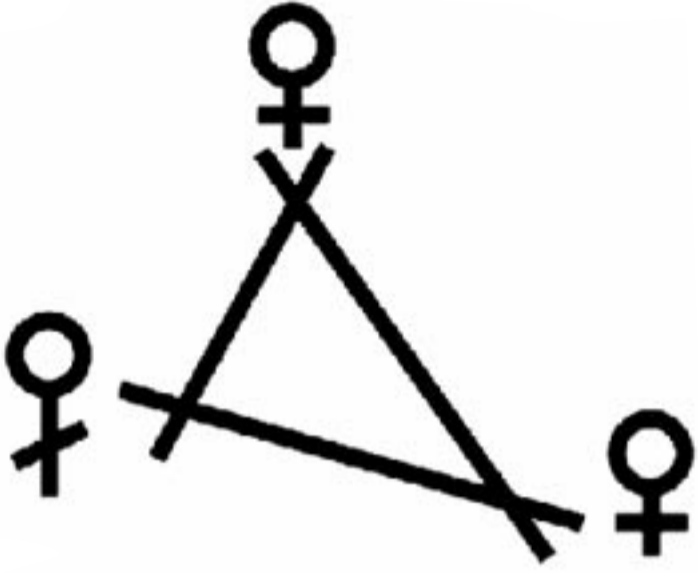
Toplumu kadın-erkek cins kimliklerine göre karşılaştırarak çatıştıran, erkeği sahte efendi yaparak şişiren erkek egemenlikli sistemin yöneticileri, kendi erkek köleleriyle 'kadını denetleme' üzerinden uzlaşmış, onu bu temelde 'söz dinleyen köleler' haline getirmiştir. Sistemin efendileri karşısında boyun eğen, de-

rin korkaklıkları yaşayan erkeğe, tek cesaret, erkeklik gösteri alanı olarak aile, kadın ve çocuk verilmiştir. Köle erkek dışarıda kendi erkeği olan "efendisine, ağasına, patronuna, devletine, askerine, polisine, hakimine, savcısına, devletin en ufak memuruna" adeta karılık yaparken, özel alan olarak kendisine verilen aile sınırlarında da 'namus' bekçisi olarak görev verilmiştir. Sistem karşısında en kötü kaybedişi yaşayan erkek, bekişliğini kadına ve çocuğa karşı yapmaktadır. Toplumsal alanda erkek ve kadın kimliklerinin namus nedir sorusu etrafında sorgulanmasına büyük ihtiyaç vardır. Kimi zaman sorulsa da cevaplar köleleştirilmiş erkeğin cümlelerinden öteye gitmemektedir. Soru: Nedir namus? Cevap: Kadındır, kadın bedenidir, kadının cinselliğidir, kadının bekaretidir, düzgün (?) giyinmesidir, kadından beklenen hareketlerin yapılmasıdır, geleneklere göre kadının görevlerini yerine getirmesidir ve tüm bunların kontrol ve denetim altında tutulmasıdır. Kimler yapacak bu denetimi? Erkek, devlet, din yasaları, ataların gelenekleri... Bu cevapların sahibi sadece erkekler ol-

Bazirganiya Jinê Pêş Dikeve

Ronge: Kontrola li ser zayendîtiya jinê, di avaya malbat û civakî de pergala çewisandinê ya li ser pêşketina keçên ciwan e.

jinên li Tirkîyê û xebatên komelan de agahî da. WWHR ku sala 1993'ê hate damezirandin, di qada civakî de, ji bo ku di pozîsyona jinên Tirkîyê de guhertin û veguhertina huquqî, siyasî û civakî çêbike, xebatên perwerde û lobiye dike.

Hakîmiyeta li ser zayendîtî, rê ji bînpêkirinan vedike

Ji Koordînatoren Komela Çareseriyên Nû a Mafê Jinan a Mirovî (WWHR) Karîn Ronge, got, li bajarên Kurdistan ji aliyê têkoşîna jinê pêşketina mezin heye û hişyar kir, di bajarên Kurdistan de pişesaziya seksê, piştî 3 û 5 salî de wê bibe pirsgirêkekî mezin. Ronge, bal kişand ku Dersim jî cihê herî pirsgirêkê lê ye ku di têkoşîna jinê de ol û netewperestî dikeve nava hev.

Karîn Ronge a ji Koordînatoren Komela Çareseriyên Nû a Mafê Jinan ya Mirovî (WWHR), beşdarî konferansa li dijî zewaca bi zorê ku 6'ê Mijdarê li Amsterdamê hat lidarxistin bû, ji ANF'ê re axivî.

Karîn Ronge a ji Koordînatoren WWHR a Stenbolê, li ser sedemên şîdeta li jinê axivî û di derbarê têkoşîna

Ronge got, bi salan e li her aliyê Tirkîyê, di çerçoveya Bernameya Perwerdeya Mafê Mirovan de ji bo jinan kampanyayan bi rêve dibin, gelek bînpêkirinên mafên mirovî, ji desthilatiya li ser zayendîtiya jinê tê. Ronge got, 'Kontrola li ser zayendîtiya jinê, di avaya malbat û civakî de pergala çewisandinê ya li ser pêşketina keçên ciwan e. Sedema neşandina keçan li dibistanê, zewaca bi zorê û astengkirina tevgerîna jinê; kontrola li ser zayendîtiyê ye'.

Ronge bal kişand ku, di zagona Tirkîyê de zewaca bi zorê û kuştinên bi navê namûsê weke sûc tê hesibandin, lê belê helwestekî siyasî, bername û şopandinekî ku bikare wê yekê asteng bike tune.

Karîn Ronge got ku ew li 43 herê-

mên Tirkîye li ser zayendîtiya jinê û mafên wan yê aborî perwerde dane, jinên ku tevî perwerdeyê bûne jî ji sedî 63'ê wan axivîne û êdî ji hevserên xwe lêdan naxwin, nêzîkatîyên wan li zarkên keç jî guhertin hatiye dîtin. Ronge bilêv kir ku li Tirkîyê ji aliyê têkoşîna mafên mirovan pêşketinên girîng hene û ev yek di çalakî û sererastkirinên zagonî de hatiye dîtin. Ronge got; 'Di jinên li Tirkîyê de guhertinekî zîhnî tê jiyîn.

Cihê herî bi kêşe Dersim e

Ronge diyar kir, li hemberî rexistinên xweyî a avaya Kurd yê siyasî, nêzîkatîyên weke 'lîska dewletê' hatiye guhertin û di roja me de li bajarên Kurd bi awayekî belav, rêxistinên xweyî ên ku bi maf û pirsgirêkên jinan re eleqeder in, hene.

Ronge got, li bajarên Kurd ku rêxistinên civakî ên sivil lê ne, tê de pêşketinê hatiye dîtin û rêxistinên jin niha dikevin gundan ku pirsgirêkê lê zêde hene. Ronge got, di nava bajarên Kurdistan de cihê herî bikêşe herêma Dersim e, li vir ol û netewperestî ketiye nava hev û ew bixwe jî dema li herêmê dixebitin, bi çewisandin û binçavkirinan re rûbirû dimînin.

Divê saziyên fermî bi yên ku Kurdî dizanin re bixebitin

Ronge got, kuştinên ku bi navê namûsê tên kirin, ne pirsgirêkeke taybetî

Kurda ye, rexne kir ku ev pirsgirêkê ji aliyê rayegirîya Rojava, bi Kurdistan re wekehev tê girtin.

Ronge bal kişand, kuştinên namûsê na taybetî Kurdistan e û got, 'weke bûyerekkî çandî destgirtin, xelet e. Pirsgirêkeke aliyê vê yê siyasî û aborî giranî ye. Pêşketineke girîng e ku Kurd di nava xwe de pirsgirêkê nîqaş dikin. Ronge, xebatên xwe yê li ser jinên Kurd de bal kişand li ser girîngiya zimanê zikmakî û got, saziyên fermî divê yê kû Kurdî dizanin re bixebitin.

Polîtîka NY'ê Xelet e

Ronge, îşaret kir ku rêxistinên jin ên cihî xebatên bi encamtir û bandortir dimeşînin û got, polîtîkayên Yekîtiya Ewropa ên piştgirî dayina xebatên ji bo jinê xelet e û wan rexne kir. Ronge got; 'NY şaşîti dîke. Di çerçoveya bernameyên salî de alîkarî dide rêxistinên mezin, lê rêxistinên biçûk ên cihî heçkû nabîne. Bi bernameyên li gorî salane a yekanî ve ne mumkîn e ku pirsgirêk were derbaskirin. Guhertin demên dirêj û bernameyan pêwîst dîke.

Karîn Ronge, bal kişand li ser bazirganiya jinê ku li bajarên jinê pêş dikeve. Ronge ku fikarên komelên jinên Kurd rast derxist, hişyar kir ku li bajarên Kurd pişesaziya seksê piştî 3-5 salî wê were warê pirsgirêkekî cidî. Ronge, got, pêwîst e li hemberî vê rêxistinên jin xebatekî aktîftir bimeşînin.

Navenda Nûçeyan

Zîndan ne baxê jiyane ye ku mirov jê peyxam bigirî, ne gulîstan û rozêrîna rengin e ku tu helbestan jê biçînî. Asoyeke bê reng û tabloyeke bi mij e. Ku xeyalên mirovên di girtîgehê de ji kevîr û hesin ne xurtir bin, nikarin ji mirinê derbas bibin, ji mirinê rizgar bibin. Wê mirin birceke asê be li pêşiya wan xeyalan. Loma dibêjîm di zîndanê de afirandin zehmet e. Kesên di zîndanê de, ji şertên ku mirov bikare bi afirîna dîr e. Lewra ew ji hilberîna qut e. Bi taybetî ji jiyana hilberîna maddî bêpar e. Armanca cezayê ku hatiye dayin jî ev yek e: Ku mirov bi tena serê xwe, bê jiyana, bê hilberîn, bê afirandin bihêle. Di cîhanê vala de hepis bike. Ev yek jî li ser hemî afirandina mirov bandor dike. Lewra jiyaneke gelekî bi sînorîkirî, qadeke gelekî teng e zîndan. Jiyanêke dîtbar tune ye li holê. Kesên girtî di nava vî neyîniya helberîna de divê qewetê bide hiş, giyan û hestên xwe. Encex bi vî riyê dikare xwe bigihîjîne jiyaneke zindî, nava hilberîn û hebûnê.

Girtî, ji bo ku bijî, ji bo ku wek miroveke/î pak bikare bijî, bi hêza giyan û hestên xwe xeyalê xwe mezin dike. Destê xeyalê xwe dirêj, baskên wan mezin, emrê wan dirêj dike. Bi rîya hiş û dilê xwe, jiyane ber bi xwe ve kaş dike, dîwarên zîndanê ku kujerê hemî xeyal û hêviya ye, tune dike. Girtî bi vî hêza xwe ya mêjî û hestiyarî zîdana ku tenê mirinê pêşkeş dike

Jinan Li Zîndanê Nivîsî

red dike û xwe bi şaxê jiyana derve ve zemt dike. Rê û rêbaza redkirina vî mirinê, bi her cûre, şeweyê wêje û hunerê mûmkûn dibê. Li zîndanê Tirkîyê, ji ber ku derfeta girtîyan gelekî kêmtir in, nikarin bi gelek beşên hunerî re eleqedar bibin. Loma girtî piraniya xwe bi wêjeyê re eleqedar dibin û nivîsê dinivîsin. Her cureyê nivîsê tê nivîsîn: Roman, çîrok, helbest, fabl, gotar û hwd. Rojname tenê derxistin û herkes li gor hêza xwe û bikêrhatina xwe beşdar dibê.

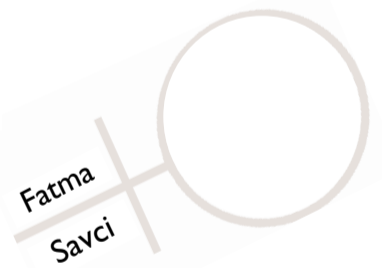
Li gor tecrubeya ku me Kurdên Bakur jiya ye, bi taybet qala tecrubeya nivîsê me yê piştî salên 1990'î dikim. Û helbet bi taybetir, qala jiyana me jinan dikim. Hema hema her girtîyêkê dinivîsî. Yê ku xwendin û nivîsandina wan tunebû, ew fêr dibûn û karê wan ê pêşî dibû nivîsandin. Taybetiya zîndanê ew e ku ne wek derve ye, kesên nivîskar û yê ne nivîskar tune ne. Bi wext re, di demên dirêj de, kesên ku wê berhemên baş biafirînin, diyar dibin, derdikevin holê. Pêşketinê êdî girêdayî kesa, daxwaz û xebata wan e. Lê ev yek zêde ne pirsgirêk e, ya girîng ku bê nivîsîn û dinyayekê dervî zîndanê bê ava kirin. Herkes hewl dide binivîse, her girtî bi şeweyekî nivîsê re mijûl dibê. Nivîs

dibe dirêk ku xwe ji berstika jiyane bernede, dibe lavalavkek ku xwe ji gewdê heyatê neqetîne. Nivîs dibe baskên girtîyan, ji bo xwe ji ser sarî, bêrengî û mirina li wê qadê ve biqevizînin û herin li dehlên jiyane deynin. Nivîs dibe deriyekî ku girtî vebin dinyayê dervî dîwaran, dervî sînoran. Û nivîs dibe sedema ku girtî di hundirê xwe de, bîngê cîhanê xweşîk biafirînin, jiyane bişopînin û xwe perçeyek ji mirovatiyê bibînin.

Ez bixwe li heşt girtîgehên mam. Ez hewl didim qala tecrubeya jinên heşt girtîgehên bikim. Jinên girtî ku nedinivîsîn gelekî kêmtir in. Û jinên ne dinivîsîn jî, teqez problemên wan hebûn, wek nexweşî û hwd. Jinan ji wan çîrok, hinekan helbest, hinekan fabl, hinekan jî gotar pir baş dinivîsin. Hinekan rojnivîs dinivîsin. Hinekan xwe li wergerê diqewimand û rastî ne xirab bûn wergera wan. Hêviya min mezin bû ku wê gelek ji wan hevalên jin wek nivîskarên baş ciyekî xwe li vî qada wêjeyê çêbikin. Hinekan ji wan dosyayên helbestan amade kirin, hinekan destan, hinekan dosyayê çîrokan amade kirin, hinekan çîrokan gelêrî û pêkenok berhev dikirin û wek dosya dişandin derve ku bîn

çap kirin. Ji ber gelek sedemên astengî derketin û ji van berhemên tenê yek dî berhem hatine çap kirin. Mixabin kes û saziyên ku xwedî li berhemên girtîyan, bi taybet yê jinên girtî derkevin tunebûn û yan jî gelekî kêmtir in, yê hebûn jî ji bêderfetiyan gazind dikirin. Û ew dosyayên heyî, gelek jê wenda dibûn, bi awayekî tune dibûn. Di lêgerîn, operasyon, sevk û mişextiya de berze dibûn. Nivîskarên wan bêhêvî dibûn û xeyalên ku wê rojekê berhemên wan bîn çap kirin kêmtir dibûn.

Dixwazim bêjim ku, li zîndanê jinan nivîsî. Berhemên ku afirandin çiqas baş û çiqas kêmtir in, ev mijara munaqeseyêke din e niha. Lê jinan li zîndanê nivîsîn. Xwe bi nivîsê re gelekî westandin, xwe gelekî bi baskê wê yî rengin girtin. Gelek daxwaz, gazind û lava ji saziyên derve kirin ku destê xwe dirêj wan û berhemên wan bikin. Qet nebe, berhemên ku gihîştin saziyan biparêzin, wenda nekin û wek arşiv bihêlin. Lê mixabin bi dehan ji wan dosyayan li van saziyan bêy ku bîn xwendin wenda û telef bûn. Bi van helwestan re gelek hêvî û daxwazên jinên girtîgehê hatin şikand. Hîna jî ev problemeke mezin e û berhemên

jinên ku niha di zîndanê de ne, qîmet bi wan nayê dayin. Weşanxanên bi salan dosyayan di nav destên xwe de dihêlin, bê bersiv wan di wê rewşê de disekînin. Ji ber ku nivîskar nikare rewşa dosya ya xwe baş bizane û bişopîne nikare tiştekî bike. Mixabin ku di nav van saziyan de jî, têkilî, torpîl gelekî girîng in, nivîskara/ê girtî ji ya/yê derve heft qatî bêtir zehmetiyê dikişîne. Em hemî dizanin ew nivîskara/ê li derve ku berhemeke xwe çap dike. Divê di riyêke dirêj û zehmet re derbas bibe, îcar jina nivîskar a di zîndanê de, divê di labîrenteke mezin re derbas bibe, pîrî caran jî xwe ji vî labîrentê xelas nekiriye, rîya derketinê nedîtiye. Eger lêkolîneke baş bê kirin li derve û li hundir, wê ev rastî pir xweşîk derkeve holê. Û di encamê de, em ê bi hebûna bi dehan berhem û nivîskarên ku me nebihîstine bihesin. Bi hêviya ku tiştek wisa bêkirin û xwedîtiyek mezintir li berhem û nivîskarên jin/mêr yê zîndanê bê derketin.

Şoreşgerêk Hunermendek Nivîskarek

Sakîna, hunermendekî xwedî pejn, hişyarî, hezkirin, baweriyê ye û vê yekê bi pênûsa xwe, bi dengê xwe vedibêje. Sakîna ku xwendekarên Newaya Jin wê ji nêzik ve dinasin, xebata wê ya albumekî nû heye. Hunermend, mîzgina albûma xwe ya wê ji nêzik ve derkeve da me. Hin bernameyên wê konserê ji hene. Ew hunermenda pir alî ku dibêje 'Qada azadiya jinê, ji bo min xebata sereke ye', me bi wê re li ser hunerê gotû-bêjekî kir.

• Em bi nasnameya şoreşgerî, hunermendî û nivîskariyê te dinasin. Kîjan lêgeran hişt ku tu bi nasnameya xwe re hev bibînî?

Ez destpêkê dixwazim bêjim ku, ez xwe weke hê negihîstîme pîvanên şoreşgerî, hunerî û nivîskariyê ku tê xwestin dinirxînim, lê weke miroveke xwedî hewldan im. Tecrûbeyên min di têkoşîna rizgariya azadî ku bi salan e gelê Kurd birêve dibe de û di xebatên tevgera jinê de pêşdetir in. Di mijara huner û nivîskariyê de jî ez difikirim, karê ku ez bikim hê pir e.

Tevî ku ez li Kurdistanê ji dayik bûm jî, di mercên dûtî nasnameya xwe ya netewî de mezin bûm. Bawerîya Alewîtiya şûna nasnameyê derbas dibû û mirovan li gorî baweriyên xwe pîrsa 'ez kî me, çi me' dibersivandin. Tevî li gel wan, ez hê di biçûkatiya xwe de min kaosa darbeya '80'yîyan a siyasî û travmayê ku afirandî dit û bûm şahid. Di nava jiyana rojane a malbat û civakê de dibûm şahida cih yan jî bécîhbûna jinê. Di nava malbatê de piştî çar birayan li bendê bûn ku keçek ji dayik bibe, lê ev yek nebi sedem ku lénêrînen zayendperest ên di civakê de nebinim yan jî nejmî. Têkiliyên malbatê ku ez bi tirs lê dinêriyam, têkiliyêke weke ku keçên ciwan nikarin jê birevin û bi misoger wê rojek werin rû bi rû, dihat xweserkin. Di nava dilê min de fikra 'tu carî nazewicim, ezê li gorî nîzama heyî şêwe nadim xwe' hebû jî, ji ber ku alternatîfêke min tunebû, wisa xuya dikir ku tu çare nebû ku ez xwe tevlî ya heyî nekim.

Ez li navçeyekî biçûk a zindî, avaya xwe ya civakî bireng, tede kesên hem Zaza, hem Kurmanc, hem Alewî, hem Sunî dijîya, heta malbatên Ermenî û Çeçen hebû mezin bûm. Ew yek dihişt ku ez li hember cudahiyan vekirî bim, bi-pejirînim, li hember nêzikatiyê nermayî nişan bidim. Bi awantaj û dezawantajên xwe ve ev merc dihişt ku ez têkevî nava hin lêgerînan û pîrsan bikim. Kesên Kurmanc, xwedî zanistiya Kurdîniyê li navçeya me bûn. Alewiyên Zaza jî bi zimanên xwe dipeyvîn û ji xwe re nedigotin Tirk. Pîrsa min ya ewil di vê xalê de dest pê kir. Her çiqas di dibistanên de fikra Tirkiya têxin serê me jî, em ne Tirk bûn. Zazakî ku me digot zimanê me ye, bi misoger zimanekî cûda bû. Gelo em kî bûn? Rastiya ku malbatên me di merca tirs û gengeşiyê de me mezin kirin de vedîştartin hebûn. Dil û aqlê min a zarokî tiştên dihatin veşartin mereq dikir. Her şev stranên li radyoya Êrîwanê dihatin guhdarkirin, dema zarok diketin hundir bi telaş dihat girtin. Ev yek ji pêş çavên min nedirevî. Ew bav û dayikan ji tiştan ditirsîyan. Qaşo bi navê parastina zarokan, çareya wan xwendin û li ber deriya dewletê memûr bûyîna zarokên wan bû. Di nava wan nakokiyên de dema ji bo xwendina zanîngêhê ez ji wir veqetiyam, ketim mercekî polîtîk û min dest bi lêgera bersiva pîrsên xwe kir. Ewil bi ciwanîyên welatparêz û çepgir re ketim têkiliyê.

Divê ez alikariya dewletê û saziyên wê ji bînim ziman. Nasnameya min ku min qet nedizani û hê agahdar bûm, di her gava min de derxistin pêşberê min. Heke ew vê cudahiye nekiribana, li nasnameya min nenêrbana û jî ber ku ez ji Kurdistanê hatime min xore neditîbana, min mehmûmî hin mafên min yê xwezayî nehiştibana, belkî jî lêgera min a nasnameyê û dîtîna xwe derengtir biketa. Bi kurtasî mercên civakî, rewşa aborî, têkiliyên malbatê, mekanîzmaya ku dewlet da jiyandin, weke her mirovî di min de jî hişt ku nakokî were jiyandin. Mirovê ku kete nakok jî, bi misoger berê xwe dide dîtîna bersivan. Wan tevan di lêgera min ya nasnameyê de bûn diyarker. Di aliyê hunerê de jî ez hê di biçûkatiya xwe de di nava hunerê de mezin bûm. Malbata min tevde bi muzîkê re eleqedar bûn. Tembûr û lawjeyên Alewîyan ronîya çawên min ya ewil bûn. Nayê bîra min lê dayika min dibêje; ez hê di temenê xwe yê biçûk de radyo guhdar kiribûye, û stranê ku min

carek bihiştî ji nişka ve jiber kirime.

Piştê di salên dibistanê de tevlî xebatên koro-yê bûm. Piştî ku ez gihîştim zanîna nasnameyê, di zanîngêhê de bi grubên muzîkê ên amator re xebitîm. Lêgerê min ya ewil çêkirina muzîka Kurdî jî di vê demê de şêwe girt. Di wan deman de dîtina kasetên Kurdî û hilgirtina wan jî bi serê xwe çalekiyek bû. Ew berhemên ku dîtina wan zor bû, ji ber çavên me pir giranbûha bûn. NÇM a ku di sala '91'ê de li Stenbolê hat damezrandin, ji aliyê xebatê min ya hunerî de qadekî pir girîng bû. Demek di Koma Mezrabotan ku di binya sazîyê de dixebitî de, bi Rotinda û Merdan re xebitîm. Piştî vê qonaxê min navber da hunerê. Her çiqas navber bidim jî, stran bu parçeyekî jiyana min. Lê demekî dirêj, min pêşikî da xebatên siyasî û cinsî.

• Di nivîsê te de welatparêziyekî kûr û hezkirina mirovan te dîtîm...

Eger ev yek were hiskirin çi xweş e. Min nasnameya xwe dereng nas kir. Di salên 17 salî de min zanî ku ez Kurd im û di vê xalê de min dest bi lêkolînan kir. Ev dereng hevnaşî, helbet li min zor hat. Ser û bin bûna rastiyeke ku tu weke bi şeklekî din bizanî, dihele ku di mirov de hestekî walahiyê were jiyîn. Divê kevîr deynî şûna xwe. Ez heyrana reng û ziman û çanda tevahî gelan im. Ez gelê xwe danayim cihên cûda. Lê ji bo xwe weke rûmet dihesibînim ku, ez endama gelekî ku ziman û çand û navûdengê wê qedexe ye me. Tevî polîtîkayên bi sedsalan a înkâr û îmhayê ye, gelê min hê li ser piya ye, ez pir hêz jê dikim. Bê ku bi gelê xwe re lêkhafî bim, bê ku eşên wê bibînim, bê ku taybetmendiyên ku min di pêvajoya vê tehdeyî de jê girtî binasim û bi wana re tênekoşim, gelê xwe hez nekim, rexne nekim, ez ne bawer im gelekî din û mirovên din hez bikim.

• Têkiliya huner û polîtîkayê çawa dinirxînin? Gelek hunermend dibêjin 'huner û siyasat li gel hev nabin'. Ez jî vê rastiye derdikevim loma vê îpîrsê dikim...

Marcus dibêje ku, 'di navbera huner û siyasatê de têkiliyêke dijminane heye'. Di bîngêh de têgihîna siyasatê ku serdest e, li gorî xwezaya xwe, qadên cûda qasî ku ketiye xizmeta xwe, heye hesibandiyê. Gelek dezgehên ku bi navê şoreşê derketine rê jî, mixabin ketine vê nêzikatiyê. Ji ber vê yekê, divê mirov wate bide pêşdarziyên gelek hunermend ên di derbarê siyasatê de. Dibe ku siyasat û huner di nava têkiliyê de bin, lê ev têkilî dema yekî zorî li ser yê din bike, bi taybetî jî siyasat li ser hunerê zorî bide, di wir de pîrsgerêk derdikeve.

Ku li hêlekî din binêrin, li Kurdistanê Kurd bûyin bi polîtîkbûyinê re wekhev e. Berhemek naveroka vê ne polîtîk be jî, nivîsên biçûk di sersalan de angoyê pîrozbahiya cejan de hatibe nivîsandin, stranekî evîne hatibe gotin jî, jiber ku Kurdî ye, di derheqê mirovan de doz tîne vekirin. Ji ber vê yekê tu wateyekî vê tune ye ku hunermendekî Kurd bêje ez ne polîtîk im. Bergeha li wê/wî jixwe yaftayekî wisa pëve dîke. Lê hunermend ne siyasatmedar e. Destgirtina vê bi xwe bicihkirina kes ve girêdayî ye. Mirovên ku van her du karî li gel hev dikin jî hene. Siyaset, karê yê ku îdfaya wan ya siyasat bikin e, huner

ji karê hunermenda ye. Di siyasatê de durûtî, pragmatizm heye. Lê huner, di xala ku vê yekê dîke de ne huner e, tiştêkî din e. Berhemekî ku tenê ajîstasyonekî zûha ye, hatiye warê pergalekî propaganda ya siyasatê, dibe ku jî aliyê bihezar-rovan mirov ve were himbêzkerin, lê ev nayê vê wateyê ku buhaya vê ya hunerê bilind e.

• Tevî hemû astengî û bédarfetîyan, te hewl da ku jinê û hunerê di kesayete xwe de bikî yek. Te di muzîk û nivîsên xwe de cewhera jinê di hunerê de, cewhera hunerê jî di jinê de bi zimanê herî sade ve bilêv kir. Gelo tu difikirî ku li ser jin û hunerê her tişt hatiye gotin?

Salên dirêj navber dayin û piştê vegera hunerê helbet hişt ku hin zoriyan bijîm. Di nava

jinên din, li hember pêşdarziyên civakî û olî têkoşiyên e, jinên şoreşger in ku xwedî li mîrasa jinê derketine. Jiber ku tenê stran gotine, ciha na mêran wana bi awayekî ceza kiriye. Weke fahişê hatine deximandin. Lê ev yek, her tim bûye rîbazî sîstema serdestiya hezar salan ku her tim bi kar aniye. Kijan jin, xwestiya derkeve derveyî şnorên ku jê re hatiye xetkirin, ji aliyê vê sîstemê ve yan hatiye sewitandin, yan hatiye şandin ji bo gijotînê, yan hatiye aforozkirin, yan weke qehpik hatiye deximandin, yan hatiye da-liqandin, yan jî hatiye reemkirin. Mixabin wan dengbêjên me yên jin, jiber van pîvanên paş-verû, nirxa ku heq kirine, mezinkirinên ku jê re layiq in nedîtin. Jiber vê yekê berpirsariya her hunermenda jin, her berendama hunermend heye ku mîrasa jinan rast xwedî lê derkeve, balê bikîşîne trajediya jinan, bi riya berhemên hunerê vê pîrsgerêkê têxe rojê xwe û rengê xwe derxe eşkereyiyê. Ku em li vî alî binêrin, gelek tiştên ku divê werin kirin heye.

• Em werin ser post-modernîzmê. Weke gelek çandên gelan, çand û hunera Kurdî jî nasîba xwe ji bombebarandina çanda populer girtiye. Li hember van êrîşan sekna çand û hunera Kurdî çiya û divê çi be?

Bombebarandina çanda populer bi rastî jî pîrsgerêkê gelek girîng e. Le ez dibînim ku saziyên ku rexneya çanda populer dikin jî di vê mijarê de seknêkî regezî nişan nadin. Aliyekî li gorî bergeha îdeolojîyê rexne dikin, li aliyekî din jî herî zêde ji vê re cih vedîqetînin. Di vê mijarê de karên mezin li milê saziyên Kurd di-keve. Pîrsgerêkên weke çêkirina produksiyonên profesyonel, bê ku li hatîniya vê ya madî binêrin, asta hunerî bilind girtin, pêşî vekirina hilberînan hunera alternatîf û cewaz, derfetên hilbijartinê dayina mirovan heye. Eger mirov bi esas girtina eniya muzîkê bersiva pîrsa me bide, muzîk hem xîtabê çav, hem guh, hem jî giyanê di-ke. Girîng e ku dîtîna çawa tê destgirtin, mirov tiyêkî çawa dibihîse, kûraniya gotinekî çawa xîtabê giyanê dike. Lê di vê mijarê de bi rastî jî qirêjiyekî deng û dîmenê heye. Mirov naxwaze li hin klîban temaşe bike. Mînak, em li yên ku bi navê muzîkê Soranî derdikevin rê lê binêrin. Jinan davêjin otomobîlên lûks, ewil cihê ku di-çin daristan in. Lê di vir de nakokiyekî ewqas mezin heye ku... Li Başûrê Kurdistanê jin jiber pîvanên paşverû xwe dişewitînin, ji aliyê hevserên xwe tîne kuştin. Zilamên ku klîpê dikêşin, weke lîskvan jinên Rojavayî hildibijêrin. Yani ne ku dest davêjin namûsa Kurdan, dest davêjin namûsa Ewropîyan. Tevî vê ev klîp tîne eciban-din. Hin stranên tijî ajîstasyon û propagandaya qebe û di gotinên wan de kûranî tune ye, weke berhema hunerî pêşkeşî gelê me tê kirin. Arabesk, di asta herî bilind de ye. Tiştê ku ji mirovan re tê pêşkeşkirin ka çiya, girîng e. Jiber ku erkekî saziyên çandan, bilindkirina pîvanên eciban-dînan civakê ye.

• Weke hunermendekî tu bûyera namûsê çawa dinirxînin? Gotinên te li ser kampanya 'Tevgera Jinên Kurd a bi navê 'Namûsa me Azadiya Me ye', heye?

Mijara namûsê gelek girîng e. Tegîheke ku hemû têkiliyên desthildatdarî û milkbûnê de di hewîne. Ya herî xirab, têgeheke di çavkaniya xwe de milkkirina bedena jinê û jî bilî jî herkes dikare li ser wê xwedî gotin e, divê herkes bibe xwediyê wê. Lê ez jî têgihîna namûsa a zayendperestîya civakî re pênasekî wiha tînim: BÊNAMÛSIYA NAMUSDAR'. Di vê têgihîna namûsê de bi rastî derewekî mezin û saxtekariyê veşartî ye. Yên ku herî zêde qala namûsê dikin, zarokên keç bi pere difiroşin mêran, mirovên ku piçek jî ji pîvanên namûsê ku li ser jinê ferz dikin negirtine, tiştên ku ji bo xwe rewya dibînin, ji bo jinê weke sedema cezayê dibînin. Ev mantiqa ku mîr xelat dîke û mirîn tîne jinê, tu carî nikarin qebûl bikim. Jiber vê yekê ez pir girîngî bi vê kampanyayê didim. Mafê li ser bedena xwe gotin, tenê aîdê me ye. Nayê qebulkirin, çi bav, çi hevser, çi jî mekanîzmayên dewletê li ser bedena me, tam têkiliyekî xwedîbûnê bimeşînin. Ez bawer dikim bi kampanyayê wiha em dikarin nişan bidin ku, derew û bênamûsiya ku bi navê namûsê tê veşartin, bi temamî desthildadariya mîr e.

Elîh ji bo Mitînga Dijberî Şideta li ser Jinê Amade ye

Rêvebera Lîjneya Tevgera Jinên Azad û Demokrat (DÖKH) Pinar Işık, destnîşan kir ku ew ji bo mitînga sibê li Elîhê bi dirûşma “Em jin in, ne namûsa tu kesî ne, namûsa me azadiya me ye” pêk were amade ne û bi vê mîtîngê starta kampanya li dijî êrîşên jinê pêk tînin didin û kampanya wan dê salekê dewam bike.

Amadekariyê mitînga sibê li Elîhê bi di dirûşma “Em jin in, ne namûsa tu kesî ne, namûsa me azadiya me ye” ji aliyê Tevgera Jinên Azad û Demokratîk ve pêk were gihîşt merhaleya dawî. Endama Lîjneya DOKH’ê Pinar Işık, diyar kir ku amadekariyên wan yê mîtîngê gihîştîye merhaleya dawî û ew bi vê mîtîngê starta kampanya êrîşên li dijî jinê didin destpêkirin. Işık, da zanîn ku armanca wan ewe ku feraseta mêr ya li dijî namûsê biguherinin, êrîşa li ser jinê di nava civakê de deşîfre bikin û jinê di aliyê mafên wan de hişyar bikin. Işık, bi bîrxist ku êrîşa li ser jinê ne tenê êrîşa fîzîkî ye û wiha got: “Êrîşa li ser jinê fîzîkî, aborî derûnî û civakî ye. Em kampanya xebatên xwe bi mîtînga li Elîhê didin destpêkirin. Ji ber ku Elîhê bi întixarên jinê di rojevê deye Em vê mîtîngê li Elîhê lidar dixin. Êrîşa li ser jinê herî zêde li Elîhê pêk te. Dîsa bandora xizanî, koçberî û ci-

vakî herî zêde li vî bajarî tê jiyandin. Em dixwazin bi vê armançê li Elîhê daxwaz û nerazîbûnên xwe bînin ziman.”

‘Mîtîng, coş û heyecanekê dide jinan’

Işık, bi bîrxist ku Elîhê bi qasî bi întixarên jinê di rojevê deye, li aliyê din bi berxwedan û rapêrîna jinê jî di rojevê deye. Işık, daxuyand ku ew dixwazin bi vê mîtîngê çanda berx-

wedana Elîhê û jinên Elîhê derxin pêş û çanda berxwedanê belav bikin. Işık, da zanîn ku ew dê di vê mîtîngê de li dijî êrîşa mêr, êrîşa li ser jinê bê-

geriyan. Me di derbarê armanca mîtîngê û kampanyayê de jin agahdar kirin. Jinên amedê vê mîtîngê bi heyecan û coşek mezin dipên. Bi taybetî belavokên ku me li gel Parlementera Elîhê Ayla Akat Ata belav kirin coş û heyecana jinên Elîhê hîn zêdetir kir.”

‘Ji derve jî beşdariyek girseyî heye’

Di berdewama axaftina xwe de Işık, bibîrxist ku amadekariyê mîtîngê gihîştîye merhaleya dawî. Işık, bal kişand ser tevlêbûna mîtîngê û wiha axaftina xwe berdewam kir: “Di serî de jinên heremê û bi tevahî jinên Tirkîyeyê wê beşdarî mîtîngê bibin. Di serî de wê ji Wan, Amed, Mêrdîn, Şîrnax, Riha, Bêtlis, Mûş, Stenbol û Îzmîrê beşdarî mîtîngê bibin. Ji bajarên mezin jin dê bi girseyî beşdarî mîtîngê bibin. Ji bajarên dûr jî nûnerên jinan dê beşdar bibin. Elîhê malovaniyê jî jinê derve re bike. Em di 22’ê Sermawezê de starta kampanya xwe bi mîtîngê didin destpêkirin. Lê dîsa di 25’ê Sermawezê ‘Roja têkoşîna navneteweyî ya li dijî êrîşa jinan’ emê li gelek bajaran belavok belav bikin û daxuyanî bidin çapevaniyê.”

DIHA / Elîh

Di Kesayetiya Kurdan de Maneya Mêrbûnê Çi ye?

Van demên dawiyê me hinekî girîngî pê da, em jin û mêr lêbipirsin. Ji bo çi me girîngî pê da?

Rewşa mêr a qelp û zêde mêrane û zêde jintiya jinê em dide ponjandin. Mêrbûnê bi giştî bi lehengî û cinsiyetê re dikin yek. Ev yek bi gotinên mîna ‘zilamê mêr’, ‘jina weke mêran’ tê zimên. Ev yek bi ser de weke avantajekê tê dîtin. Helbet tişta em jî dikarin bêjin ev e, baş e eger ev zilam mêr e, ji bo çi erka xwe ya rizgarkirinê bi cih naîne? Ango eger fêrîz û mêr e, wê demê bila pêdiviyên wan bi cih bîne. Ango ne hewce ye em mêr analîz bikin. Em bêtir hewl didin fêrîz bînin di kesayetiya Kurdan de maneya mêrbûnê çi ye.

Taybetmendiyên mêrbûna di kesayetiya Kurdan de, yek ji taybetmendiyên mêrbûnê yê herî herî zêde ji rê hatî derxistin û çalexwarî ye. Dema gihîştê hesta mêrbûnê, tu yê bêjî qey pîrsgirêkên xwe hemû çareser kirine. Bi taybetî jî mêraniya wî ya cinsî hesteke wisa li cem peyde dike, tu yê bêjî qey mêtîngêrî tîk bîriye, dewlet ava kiriyê. Ev ji xwe biyanîbûneke mezin e, ev xwe şaşkirineke mezin e. Eger em hin taybetmendiyên civaka Tirk û dewleta Tirk bînin bîra xwe, ev yek wê çêtir were fêmkirin. Dîsa cihê cinsî yê mêr beramberî jinê, tu yê bêjî qey payeya qehremaniyê didiyê. Tiştêkî ecêb û sosret e! Lê ev rastiyeke e... Helbet di civakên din de ne heta wê astê ye. Pêwendî wê

mijarê, dema em mêrê Kurd kûr û hûr lêbikolin, em ê bibînin ku ew pêwendî mijarê tenê bi têrbûna cinsî li ser piyan e. Jina xwe kiriyê jînik. Jin jî ji xwe bêhtir jînikî ye. Li ser vî hîmî ew jî mêrane ye. Bi vî awayî nakokî hemû çareser bûn!..

Bala xwe bidinê eleqeya wê bi nîrxandina malpatparêziyê re ji nêz ve heye. Çawa ku difikirin rizgarkirina malbatê ji ya welêt girîngtir e, têkiliya cinsî jî ji bo mêran wîqasî girîng e! Ev yek li cem mêrê ku şampiyonê wê yekê ye çawa darî çav dibê? Ya rastî mêrê Kurd di mijarên din de, li hember dewletê, li hember neteweyîyê, li hember nîrx û têkiliyên civakî tine ye. Baş e, wê demê têkiliya di hundurê de ya ku ew tede çalak e û despotiyê dike çi ye? Ev têkiliya wî ya bi jinê re ye, bi cinsiyetê destpê dike û heta bi her şewaz zext û zordestiyê dewam dike. Jixwe hûn bala xwe bidinê, mêr mijara cinsiyetê bi tevahî weke bûyereke desthilatdariyê digre dest. Ew her têkiliya cinsî ya dikeviyê de weke ku bûbe şampiyon dinixîne. Ev rewş niha jî rê derketinek û çalexwariyê exlaqî ya gelekî mezin e. Divê ev yek bi vî rengî were nîrxandin.

Têkiliya ku di civakên din de, di dem û dewranên din ên dîrokî de gelekî xwezayî ne, ji bo çi di rastiya me ya civakî de dibe xwedî çawaniyê cihê? Ev ji bo Tirkîyeyê jî weha ye, heta ji bo civakeke din jî... Em hewl didin bêtir rastiya xwe ya civakî analîz bikin, ji nav derkevin. Niha bi taybetî pêdiviya me bi vê

heye. Ango dema di nava rêxistinbûyîna xwe ya civakî û neteweyî de her tiştê gelekî jî dest çûbe, di her tiştê wî de tinebûn hebe; yê me divê nebêjin ez gelekî mezin im. Ev rewş hîna jî bo yê me bûye mijareke henekpêkirinê. Mêrên Tirk qaşo li hemberî mêrên Ewrûpî bi mêraniya xwe gelekî serbilind in! Ev çîrok in! Li cem me ev hinî balkêştir e. Bêhtir dibe sedema tesîra civakî û encamên xirabtir. Ez wisa bawer dikim, mijareke ku divê em herî zêde têbikoşin jî ev e. Bi taybetî jî endamên ku weha di temenekî piçûktir de cinsiyet naskirine, gelo wan çî ji destê xwe bernedaye!?

Heke cinsiyet û evîn li ser hîmên azad, -ya rastî li ser hîmekî çawa yê azadiyê ev ê bibe, mijara nîqaşê ye- werin nîrxandin, ev yek dikare rê li pêşîya pêşketinê veke, ew ê nebe sedema biyanîbûnê, wê bibe sedema hatina cem hev û manedarkirina jiyane. Lê eger di kaoseke civakî ya bi vî rengî de yan jî di gilok û tevlîheviya têkiliyên civakî de cinsiyeta heyf weke navgîna sereke ya çareserkirinê were dîtin, ev yek wê rê li ber felaketê veke. Dema hîs û hêrsên cinsî negihêjin merama xwe serketinê, yê ku xwe dikujin jî kê mînin. Ya rastî ev rewş, rewşeke nexweşiyê ye. Di rewşeke bi vî rengî de xwe tinebûyî dibîne. Yê bi vî rengî qurbanên şaşî û şaş tîgihîştîneke mezin in. Eger çalakbûna cinsî ya mêr gelek be xwe gelekî bi hêz dinixîne. Ji ber vê yekê xwe serbilind dibîne. Hûn bala xwe bî-

nê, hûnê bibînin herî kê mî b i q a s î aliyê din ango yê ku di warê cinsî de gelekî pasîf, zor d a y e xwe. Ev yek hem ne lazim e, hem jî zirarê li mirov dike. Civakê herî zêde ji ber vê yekê êş kişandiye. Helbet ne tenê ji ber têrkirina hîs û hestên cinsî, di qada civakî de jî encamên gelekî xirab derdikevin holê. Mirovêkî di warê cinsî de gelekî çavbirçî, wê ne jînekê lê didu yan jî sisê jinan bîne; bi ser de jî wê biçê kerxaneyê, ev jî wê tîrî neke wê li bazarê vekirî li jinan bigere. Bi carekê xuya dike ev yek di warê exlaqî de rê li ber tîkîbûnê bi çî rengî vedike. Li pergala me ya civakî binêrin; yê ku xwe li herî başiyê, li bi namûsiyê û li herî malbatparêziyê datînin, rewşa wan a di mijara jinê de di asta nexweşiyêke civakî de ye. Nexweşiya ev belav dikin, tehlûkeya wê ji nexweşiya dijmin belav dike kêmtir nîne.

Yek ji tiştên min pêşî serî lê hilda jî ev bû, digotin ‘me tu aniyî dinyayê’; min jî weha bersiv dida wan ‘dema we ez anîm dinyayê we bêesliya herî mezin kir. Ti derfeta we

nîne ku hûn min weke zarokêkî baş bigihînin. Ji bo ku we ez anîme dinê, wê li rûyê min dixin. Hûn zarokêkî hûn nikarin ti tiştî bidinê bi kîjan wêrekiyê tînin dinê.’ Di temenekî gelekî piçûk de ez bi vê hisiyam. Eger zarok bi nîrxê, divê tu cîhana wî jî amade bikî. Gelo li cem me malbat li wê difikirin? Helbet herdu jî nafikirin. Ji ber vê yekê gelekî bê-exlaq in. Tu ji bo zaroka xwe ya gelekî bi nîrxê çî dikî? Va ye niha hemû li çar aliyên dinyayê bi metropolan ve diçin. Lê jin û mêran jî zû ve ev guneh kirine. Helbet ew bêzar û bêçare ne. Panzdeh salî ye. Jin çî fêrîz dîke, mêr çî fêrîz dîke! Ev bi sedsalan e, di vê rewşê de ne. Pêngava mezin a şoreşger, ji ber vê yekê li dijî têkiliyên mezin e. Erê divê mirov biyanîbûn û çalexwariya kesan û civakê bibîne.

Reberê KCK
Abdullah Öcalan

Door Kapitalisme Gefinancierde Vrouwen Slachting -III-

Van gedachten, tot gevoelens. Op een of de andere manier heb je niet het gevoel dat je humaan bent. Op een manier worden de beweegredenen die onbegrensd, uit controle en eerloos zijn gelijk getrokken met seksuele vrijheid.

Alle democratisch socialistische bewegingen die het paradigma van de staat niet hebben overwonnen, daarbij reken ik de pogingen die de bewegingen namen voor verandering ook mee. Dit heeft echter het tegenovergestelde effect gehad en heeft namelijk statisten en overdreven nationalistenvoortgebracht.

Ze zijn echter nog verder verwijderd van het brengen van vrijheid en democratie. Dit heeft ertoe geleid dat ze miljoenen mensen de hoop op vrijheid hebben ontnomen. Deze grote groep mensen die de hoop hebben verloren hebben enkel als boter die op het brood van het kapitaal financiering geleid, die uiteraard boven de mannen heerschappij staat.

Dit is het hoogtepunt van de kapitaal financiering die in 5-6 duizend jaar is bereikt onder leiding van het mannen heerschappij. Dit is het meest ontwikkelde, verspreide en georganiseerde vorm ervan. De kern berust zoals duizend jaar geleden op leugens, intriges en dwang. Dit leunt weer op kolonialisme maar de handelswijze is verfijnd, meer doordrongen. Er wordt meer verscheidenheid gevegd van deze weg en de handelswijze heeft ervoor gezorgd dat het gewenste resultaat is behaald.

Het motief voor worsteling van de onderdrukten is vrijheid, gelijkheid, rechtvaardigheid, vrede, democratie. Dit zijn de rechten die het meeste worden afgebedeld door de overheersende maatschappij.

De waarden die ze hebben geschapen met het bloed en zwoegen van de onderdrukten, echter is dit omgezet in een adem die naar leugens ruikt en die giftige uitlatingen doet. Vrijheid, is de paraplu waaronder de overheerser zich schuilt en onder het motto van vrijheid zich nergens van weerhoud en alles doet wat hij wenst. Hij is vrij om een oorlog te beginnen. Hij is vrij om te vermoorden. Hij is vrij om te verkrachten. Hij is vrij om te verkopen. Hij is vrij om het aan te bieden. Vrij om te achtervolgen en vrij om te controleren. Hij heeft het recht van vrijheid aan de mens geschonken. Men is vrij om te doen wat men wilt. Maar indien we als een orgaan functioneren. Of men nou drugs gebruikt, als prostitué werkt of te werk wordt gesteld, of men geen enkel respect, liefde of verantwoordelijkheid heeft of toont, al wilt men op straat, op de vuilnisbelt slapen. Kortom men is vrij om te leven op de wijze die men verlangt. Als men naar niet onder de naam van de gemeenschap die handelingen gaat uitvoeren. De criteria van de overheerser betreffende vrijheid, gelijkheid, democratie en vrede berusten onder dezelfde voorwaarden. Daarom is de maatschappij meer uiteengedreven dan bijeen. De kleurrijkheid, de rijkdom en de diversiteit die de maatschappij bezit zijn als atoomdeeltjes uiteengedreven omdat de overheerser zo nodig iedereen gelijk wil zien. Door de denigrerende persoon is er een zilloos, lusteloos, kleurloos, een monotoon leven gecreëerd. De super heerser, neemt alle rijkdommen ter aarde onder zijn bewind. Door van de wereld een dorp te maken wil hij de imperator van het dorp worden. Hij creëert overal holdings. Zo wil hij het vermogen naar zichzelf doen stromen. Mensen die hongerig, dakloos en arm zijn wil hij op deze manier naar zijn hand zetten en hen afhankelijk maken. Hij ontwikkelt binding van de bevolking door middel van de honger die hij creëert. Met geld koopt hij staten en landen. Zo creëert hij kleine landen voor zichzelf. Met geld koopt hij alternatieve heerschappijen waarmee hij aanvallen doet. Doormiddel van geld zet hij degene aan de macht die

hij wenst, vervolgens veroordeeld hij hem ter dood omdat die niet meer nodig wordt geacht. Het voorbeeld van Saddam is op dit gebied een onstuimige. Met geld verkoopt en koopt hij mensen. Geld, geld, geld...De ziel, geweten, hersenen van kapitaal financieringen, om als geheel te spreken is dit het karakter ervan. Geld en vervolgens heersen!

De wereld wordt door geld geheerst. God is geld. Geld is alles. Alles is in geld te waarden. Mensen, vrouwen en maatschappij zijn in geld uit te drukken. Je moet je dan ook afvragen of menselijkheid voorheen dusdanig is gevallen of ten val is gebracht? Wanneer is het voorgekomen in de geschiedenis dat mensen voor vijf cent zijn trots heeft verkocht? Nog nooit is de menselijkheid dusdanig gezakt! De vrouw is nog nooit zo erg gezakt. Nog nooit, tot op heden. De vrouw, die als instrument wordt gebruikt door de heersende macht is nog nooit zo erg gebruikt.

Wanneer er een auto wordt verkocht wordt er naar het lichaam van de vrouw gekeken en wordt haar geslacht tegen haar gebruikt. Alsof het niet om de auto gaat die verkocht moet worden, maar om de vrouw. Wanneer er een reclame draait waarin er fruit wordt verkocht, wordt er meer aandacht gevestigd op de lippen van de vrouw die in de reclame speelt dan het fruit wat verkocht moet worden. Dit wordt er dan gezegd; het product die wij verkopen kunnen jullie te zien als deze vrouw. Verlang ernaar, alsof je naar deze vrouw verlangt. Consumer de vrouw zoals je wilt. Het aanraken van het product, het eten, drinken zal je hetzelfde gevoel geven als het aanraken van deze vrouw. De wijze waarop reclame wordt gemaakt en de daarin verborgen boodschap scheidt een psychologisch richtlijn en laat zijn sporen achter. Het is vernederend, op die wijze worden ze geschetst als een zaak die je kunt aanbieden. Het geld dat er wordt uitgegeven aan een auto, eten, drinken stelt dan ook de standaard die je betaald voor de vrouw. Eigenlijk worden ze dan beiden verkocht. Het kopen van het ene product wordt gezien als het kopen van het andere product, ze worden als gelijkwaardig beschouwd. Reclame is een van de sterkste ideologische producten van de kapitale financiering en mede met behulp daarvan wordt de productie op gang gehouden. Kapitale financiering gebruikt het geslacht van de vrouw als aantrekkingswaarde voor zowel vrouwen als mannen worden opgewonden en gebruikt het vervolgens op de manier die hij wenst. Zoals leider Apo zei; "Kapitale financiering, om de vrouw onder bewind te krijgen gebruikt hij geslachtenonderscheiding. Van hoe je verliefd wordt, hoe je dient te leven, tot hoe je zelfs geslachtsgemeenschappen behoort uit te voeren. Als doel wordt er een maatschappelijke druk uitgeoefend. Jou persoonlijkheid en diversiteit kent hij niet. Jij wordt hoe ik bepaald dat jij behoort te zijn, jij dient mij volledig te gehoorzamen."

Het ideale type vrouw die door de kapitaal financiering is gelanceerd legt een druk op vrouwen die niet aan die criteria voldoen en vrouwen worden zo gelokt om die standaard te bereiken. Ver van de deugdelijkheid van de vrouw, ver van haar van nature uiterlijk, wordt er een onjuiste wereld gecreëerd waarin ze wordt binnengetrokken, het vervreemden van zichzelf wordt nog intensiever. Zoals geld is veranderd in een fetisj, wordt de vrouw die haar lichaam presenteert ook een vorm van fetisj. De enige weg die naar roem of geld leidt heeft, dat de vrouw zich gaat verkopen en behalve die optie wordt er geen andere toegekend. Het 'recht op leven' wordt op deze manier toegekend, "of je wordt zoals ik je opdraag te zijn, of je gaat honger lij-

den of je gaat dood."

Is het niet effectief? Maar natuurlijk wel! Zelf erg effectief! Opeens kleed en doft de vrouw zich zoals de vrouwen die ze benijd in films, reclames, en soapseries spelen. Terwijl de vrouw die geen geld heeft al haar dromen en utopische gedachten richt op het doel om eens zoals hen te worden. Ze bedelft haar leven uit zelfmedelijden. Zwijmelend over het gecreëerde beeld van de ideale vrouw pijnigt ze zich alleen. Bij de eerste de beste gelegenheid kleedt ze en doft ze zich op als de vrouw die ze op de televisie ziet. Het haarmodel moet zelfs gelijkenis hebben als die van de vrouw in de media. Haar bewegingen, mimiek en manier van praten probeert ze op die van haar ideaal te doen lijken. Doordat de kapitaal financiering de media goed weet te gebruiken hebben ze de vrouwen onder hun controle. De vrouw verkeerd in de gedachte dat als ze zo veel mogelijk op de vrouw die ze in de media ziet lijkt, veel kans maakt om indruk te maken op de mannen. Dus, een vrouw die ze eigenlijk niet is.

De verdelging omtrent vrouwen en geslachtenonderscheiding is dusdanig verergerd dat zelf pornografie wordt gezien als vrijheid. Beroofd van het mens zijn, het hebben van gedachten, gevoelens lijdt er toe dat je wensen zonder grenzen en zonder controle op een wijze van zonder eigenwaarde kunt verwezenlijken. Dit wordt gezien als vrijheid.

De landen die deel maken uit de kapitale financiering, deinzen zelfs niet terug om de vrouw als wapen te gebruiken om de leiders onder controle te houden. Het voorbeeld van Clinton is een schokkende. Bill Clinton die buiten de lijnen handelde die de leider van de kapitale financiering Israël uitstippelde, werd per abuis weer onder controle gesteld door het schandaal met Monika. In de wereld en dicht bij je huis zijn er meerdere voorbeelden te noemen. Het systeem gebruikt vrouwen om iemand onder controle te stellen die niet onder controle is of gebruikt de vrouw om degene die buiten de lijnen treed onder controle te houden.

Tevens speelt de cultuur die hij heeft gecreëerd omtrent de controle over de raketten een andere rol en wordt op deze wijze 'observator' en leider in geweld. Hij doordringt ieder aspect van het leven. De gedachten en gevoelens van mensen. Hij laat zich accepteren in het leven van de mensen, bepaald de psychologische toestand, geeft de vorm en richting aan de sociale relaties. Wellicht is dit de eerste keer dat de kapitaal financiering in dusdanig complete en levendige organisatievorm functioneert.

Als er volkseenheid ontwikkeld moet worden dan is hij degene die dat scheidt en controleert. Als er geloofseenheid ontwikkeld moet worden scheidt en controleert hij dit. Als er wetenschappelijke eenheid ontwikkeld moet worden is hij degene die scheidt en controleert. Als er gelijkheid van geslachten ontstaan, moet worden is hij degene die het creëert en controleert. Verantwoordelijk voor de hiervoor genoemde ontwikkelingen die mensen de das om heeft gedaan is hijzelf geweest. Een andere verklaring van de kapitaal financiering is het zonder ethische grenzen te kennen en zonder mate ontwikkelen van een analytische brein die financieel denkt. De mannenheerschappij zegt: "of je wordt van mij of je zult sterven" zijn filosofie is verbaal uitgesproken en uitgevoerd in verschillende vormen.

Maar natuurlijk is dit niet een ideologie die niet te overschrijden is of een systeem die vernietigd kan worden. Het systeem heeft door mid-

del van leugens vrouwen beeld ontwikkelde. Tevens is er een standaard voor wat belangrijk is en waarde heeft voor de mensen ontwikkeld. Naast de door leugens geschepte wazige idealen, verklaart het een onvergelykbare en ondoorgrondelijke waarde. Deze waarden laten geen enkele ruimte of vraagteken over en zijn waarden die naar het naar het geliefde land van ons afkomst overgeplaatst worden. Het is belangrijk dat onze waarden gewaarborgd worden en ontwikkeld blijven. Om het een blijvende en gemeenschappelijk systeem te maken hebben heeft de Kurdistan Vrijheid Beweging die een zijtak is van Kurdistan Vrijheid Vrouwen Beweging ongeveer 30 jaren gezwogen om dit te ontwikkelen.

De vrouw die uit de tijden kwam waarover niet werd geschreven, heeft als startpunt het midden- Oosten genomen en heeft met de denkwijze de deuren voor een vrij leven geopend. De vrouw die verstijfd was door de druk die de mannenheerschappij op haar uitvoerde, is vervolgens herboren met de Kurdistan Vrijheid Vrouwen beweging en is nog steeds bezig met herboren worden. Deze beweging brengt naar voren dat de vrouw de donkere wolken boven het Midden- Oosten heeft opgehelderd. De met de vrouw ten val gebrachte bevolking, zal enkel en alleen door vrijheid van vrouwen herrijzen. Wanneer haar waarde wordt Herwind, dan pas zal de menselijkheid herenigd worden met genade en rechten. De bevrijde vrouw, zal een eenheid scheppen die tezamen met haar bevrijd zal worden.

Het Midden- Oosten heeft de grootste schoonheden en trots meegemaakt in de menselijke geschiedenis, maar tevens de meest lelijke en schaamtevolle gebeurtenissen. Het Midden- Oosten, wellicht lelijker en schaamtewel dan ooit tevoren is het waard om alle grote schoonheden mee te maken, maar dan moeten er een aantal dingen overwonnen worden. Als de mensen in het Midden-Oosten in strijd gaan met het geslachtenonderscheid en dat overwinnen. Vervolgens de strijd om vrijheid ontwikkelt en op deze manier haar trots herwinnen. Op deze wijze kan de trots van het Midden-Oosten behouden worden en zullen alle barrières opgeheven worden. De kinderen van de mensen in de vrijheidsbeweging hebben dit aangetoond. De ideologie die steunt op vrijheid, democratie en vrede heeft bewezen dat dit een garantie is.

Kapitaal financiering heeft het meest met de geschiedenis, cultuur, mensen, bevolking, en vrouwen in het Midden-Oosten een spel gespeeld. Er moet een einde komen aan deze buiten menselijke handelingen. De gezette vallen moeten we ontdekken en vernietigen. Door het gebruik van de meest stiekeme cultuur van een jager en de tegenstrijdige handelswijze heeft de kapitaal financiering zijn vieze plannen kunnen voortduren en daar moeten we eind aan maken. Door aanhanger te worden van de vrijheidsbeweging, en door daar steun aan te geven is dit mogelijk. Door het overwinnen van de geslachtenonderscheiden is het te behalen. De waarheid van het vrije leven die wij uitspreken en vervolgens naleven geeft meer dan ooit tevoren een gevoel van aanwezigheid en gedrevenheid.

Hip-Hop İçi Muhalif Ses: Dezz Deniz

Dezz Deniz Kimdir?

1983'te Midyat'ta doğdu, Batman'da büyüdü. 1995'te ailesiyle Almanya'ya yerleşti. Bugün hem müzik yapıyor, hem de iç hastalıklar ve şeker hastalıkları üzerine özel bir klinikte doktor asistanı olarak çalışıyor. Dezz Deniz'in müzik yolculuğu ise çocukken başladı. Çocukken dans etmeyi sevdiği için balerin olmak istiyor ve besteler yazıyordu. Almanya'ya geldikten sonra Kürt Kültür ve Sanat Akademisi'nde sanatçı yetiştirme kurslarına katıldı. Ulusal Koro'ya seçildi ve burada şan, solfej ve nota üzerine eğitim aldı. Yine Kürt kültürü, tarihi ve edebiyatını yakından tanıdı. 2001 yılından bu yana hip-hop dünyasında olan Dezz Deniz, 3 yıl özel dans kursları aldıktan sonra 2004'te sahneye çıktı. Dezz Deniz, Kürtler içinde hip-hop'u konser, festival ve televizyonlarda yapan ilk sanatçıdır.

le kendi başına büyük bir çaba... Çünkü; er veya geç rap Kürtler içine girecekti ve giriyor da... Deniz, şimdi yalnız değil. Serhado gibi bu işi profesyonelce yapanların yanında amatörce yapan çok sayıda rapçi sahnelerde kendini gösteriyor.

Rap dünyasında kadınların yeri

Danslarıyla da öne çıkan Dezz Deniz, şarkılarında ve demeclerinde Kürt ve kadın kimliğine yaptığı özel vurgularla dikkat çekiyor. Bu iki kimliğinden taviz vermeyen ve radikal tavrılara sahip olan Dezz Deniz, Newaya Jin'a yaptığı açıklamada, "Hip-Hop baskılara karşı isyan kültürüdür. Kürtler ve kadın da baskı altındadır. Bu nedenle kendimi en iyi Hip-Hop müziğiyle ifade edebiliyorum" diyor.

Deniz'e; "Rapçılar arasında kadınların yeri nedir" diye sorduğumuzda şu yanıtı veriyor: "Kadın rapçılar az ve olanlar da erkekler kadar medyaya yansıtılmıyor. Erkek rapçılar gençliği negatif etkiliyor. Çok argo kullanıyorlar. Şiddete yöneltiyorlar. Çeteleşme içine giriyorlar. Herkesin bir ordusu, herkesin bir arkası var gibi bir yansıma var. Mafya misali bir görünüm almış durumdadır. Gençler de onlara çok özeniyorlar. Bunlar yanlış hareketler. Erkek rapçılar, kadınları meta olarak kullanıyor. Özellikle de kliplerde... Yine yazılan sözlerde küfürler de kadınlara yönelik oluyor. Ünlü erkek rapçılar çoktur ama bilinen kadın rapçılar azdır. Missy Elliott kadın rapçılar arasında sevilen ve benim de severek dinlediğim bir sanatçıdır."

Her insan çıplak doğar. Ama her insan eşit şartlarda gelmez dünyaya... Dezz Deniz'i diğer rapçilerden ayıran bir özellik de bu... O, bir barış ve refah

toplumunda büyümedi. İşgali, ölümleri, göçleri, işkenceleri, kayıpları yaşadı, gördü, dinledi. O nedenle de "mikrofon silahım, bestelerim kurşun olacak!" diyor.

Doğduğu ortam belki eşitsizdi ama aynı zamanda mücadelenin olduğu bir ortamdı da... Ve O, kendini mücadeleden sıyırmadı. Ve bugün yaptığı müzikle de halkına layık bir sanatçı olma uğraşı içinde. Şarkı sözlerinde de bunun izleri görülüyor. "Do ez bûm gulekê li nav Batman û Wanê / Îro ez im sorgulekê ber xwe kuştinê" diyerek kadın katliamlarını protesto eden sanatçı, "Tecrit" adlı şarkısında da şöyle diyor: "Bu tecride son verin adam akıllı / Kürt soykırımına son, Erdoğan'a çağrı / Savaş mı barış mı halk burada / Milyonlar ayakta, kulaklar dağlarda / Zaferin çiğlikleri duyulacak dört parçada / Çözümün anahtarı Rêber Apo orada."

Hedefi ve Eleştiriler

İlk albümü 'Ew Kî Bû'nun ilk çıktığı dönemlerde, "Ben protestçiyim. Sorgulayıcı olacağım. Gençlerimizi yozlaştırmayan bir Hip-Hop kitlesi yaratmaya çalışacağım" diyen Deniz, hedefleri konusunda yeni bir yorumda bulunuyor: "Şimdi Kürtçe Rap yapan, break dans eden gençler çoğalıyor. İleride bizde Hip-Hop festivalleri yapabiliriz. Bu müzik sevilir. Gençler kadar yaşlıların sevmesi de dikkat çekici. Çünkü; sözlerimiz doğru düşünceler olduğu için yerini buluyor. Ayrıca rap dengbêjlik kültürüyle yakın olduğu için de kendimizi diğer halkların rapçilerinden daha şanslı görüyorum. Çünkü; bizim kulağımız ve genlerimiz rap tarzı şarkılara aşinadır."

Kürt gençlerinin hip-hop'a yönelmesini sakıncalı bulanlar var. Özellikle de bazı erkek sanatçılar... Bazı sanatçılar Rapçileri rakip olarak görürken, bazıları da 'Hip-Hop Kürt müziğini baltalıyor' diye düşünüyor. Ama bugün genel olarak sanatçıların çoğu bu görüşlere katılmıyor. Çünkü; sonuçta rap Kürt toplumu içinde yapılacaktır. Ulus ve cins kimliğini arka plana itmeyen gençlerin buna öncülük yapmaları bizim için bir şanstır. Dezz Deniz de, "Hip-Hop'u Kürt toplumuna büyük oranda sevdirdiğimizi düşünüyorum. Artık tamamen reddediş yok ama bütünüyle kabul edilmiş de değil" diyor.

Dezz Deniz, şimdi ikinci albümü için sözler yazıyor ve müzik yapıyor. İlk albümünün kapağında iki yer küreyi eline almıştı. Birinde savaşı, birinde yoksulluğu gösteriyor ve eleştiriyordu. Özetle Dezz Deniz, dışarıdan "radikal sözlü kadın" olarak görülebilir. Ama aslında o normal hayatta sade ve sessiz. Ama haksızlıklara karşı her zaman refleksleri ayakta olan bir kadın. Kendini hümanizm değerleriyle besleyen Dezz Deniz ekoloji, sağlık, sokak çocukları, enflasyon üzerine yazdığı şarkılarla da bunu gösteriyor. Son olarak Dezz Deniz Newaya Jin okurlarıyla şu duygusunu paylaşıyor: "İngilizce ve Almanca'ya da hakimim. Değişik dillerde değişik sorunları dile getirerek dünyada da insanı değerleri öne çıkaran rap yapmak istiyorum. İlerideki hedeflerimden biri de bu olacak."

Ferhat Baran

Hip-Hop söz, yazı ve dansla toplumsal bir muhalif kültürdür. Kendi literatürüyle Rap, Grafiti ve Break Dans'la tepkilerin dile getirildiği bir sanat oluyor. Hip-Hop'un bölümleri içinde insanları en çok etkileyeni, rap'tir.

Nasıl ki Ahmet Kaya'nın protest müziği veya Grup Yorum'un özgün müziği Türkiye Devletini korkutmuşsa rap yapan sanatçılar da başta ABD olmak üzere batılı devletleri korkutmuştur.

Bu nedenle son 20 yıldır bu devletler rapin kendileri için zararsız hale gelmesi için çok uğraştı. Devlet politikalarını eleştiren rapçiler baskı altına alındı. Onlara kaset çıkaran, konser organize eden, medyada yer açan insanlar ve kurumlara engeller çıkarıldı. Günümüz dünyasında en çok dinlenen ve desteklenen rapçiler ise mafyayı, cinselliği ve argo sözleri kullananlar oluyor. Bunun en çarpıcı örneği Eminem'dir. 2005'te çıkardığı CD 30 milyon satış yapan Eminem, bir şarkısında annesine küfrediyordu. Hatta öyle ki annesi oğlu hakkında tazminat davası açtı.

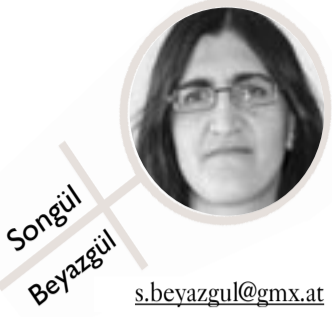
Dezz Deniz, bu konuda şu görüşleri dile getiriyor: "Hip-Hop gençler tarafından beğenilerek dinleniyor. Fakat, verdiği mesaj uygun değil. Kapitalizm, zenginlik, kıyafetler, takılar bunlar çok

lüks kaçan şeyler. Gençler uyuşturucu ve alkol etkisinde kaldı. Hip-Hop özünü kaybetti. Ben gençliğe verdiğim mesajla daha çok eğitici olmaya çalışıyorum. Müziğimde toplumsal hareket, güncel politik gelişmeler, sağlık ve çocuk gibi birçok konuya yer veriyorum. Afrika'da insanlar oy toplayabilmek için Hip-Hop yapıyordu. Hip-Hop zamanla mesaj olarak arabeskleşti. Arabesk kaderciliğe mahkum ediyor. 'Bir tepki verelim' demiyorlar. 'Yaşadık' diyorlar. O acılara karşı 'ah' diyorlar ama bunun için mücadele etmiyorlar. Gençleri özünden koparmayacak, hem öğretleyici, hem de eğitici bir müzik yapmaya çalışıyorum."

Bugün Paris başta olmak üzere Avrupa'nın birçok şehrinde mafyayı, argoyu veya cinselliği değil toplumsal adaletsizlikleri dile getiren Rap'çiler çoğalıyor. Ama onların popülaritesi de az.

Rap sanatını Kürtler içerisine ilk taşıyan kişi ise Dezz Deniz oldu. Ve güzel olan tarafı toplumsal eşitsizlikleri eleştiren, insanları haksızlıklara karşı mücadeleye çağıran sözlerle Rap yapmasıdır. Ve aslında bu Hip-Hop içi bir tür muhalefettir. Dezz Deniz, "dünyayı kurtaralım" havasında olmasa da "Hip-Hop kültürünü rayına oturtmaya çalışacağım" gibi bir hedefi de var. Bu kültürü muhalif kimliğiyle Kürdistan'da sevdirmek istiyor. Aslında bu bi-

Kadına dair

Songül
Beyazgül
s.beyazgul@gmx.at

Namus Kıskaçı

Nedir şu namus? Ne zaman namus=kadın oldu? Nerededir namus? Kim belirlemiştir başladığı ve bittiği yeri? Bir kadının erkeklerin çizdiği sınırları ihlal etmemesi mi? Evinin kadını olması, baba evindeyken baba ve erkek kardeşlerin, oradan bir emanet olarak devredildiği koca evinde de kocasının hizmetine koşması mı? Hep kendisinden vermesi mi? Emeginden, bedeninden, isteklerinden vazgeçmesi mi? Yüksek sesle gülmemesi mi? Konuşmaması mı? Ağırbaşlı olması mı? Talep etmemesi mi? Erkek dünyasının emirlerine itaat etmek mi?

Nedir gerçekten namus? Başta erkekler olmak üzere, kadınların, onların yetiştirdiği erkek ve kız çocukların, onları yetiştiren başka kadın ve erkeklerin aynı eksende kodlandığı ve herkes için çok önemli olan, ama tanımı yapılamayan bu kavram nedir? Her yerde ve hiçbir yerde, herşey ve hiçbir şey olabilen ve bu kadar anlamlar yüklenip, bu kadar anlamsızlıklara ve hiçliklere yol açan bu kavramı gerçekten nasıl ele almak gerekir?

Bir yerde rastlamıştım. Bir tarih hocası öğrencilerine namusu anlatırken, “iki bacağın değil, iki kulağın arası” diyormuş. Ama ne yazık ki, bu olgu iki bacak arası olarak erkek egemen toplumun tüm topluma kabul ettirdiği ve sorgulanması hayli zorlaştırılmış bir olgu.

Ortadoğu toplumlarında kadın için tam bir heyula olan namusu kadının bedenine, cinselliğine, düşünce ve duygularına müdahale edebilme hakkı olarak algılayan bir zihniyetle karşı karşıyayız. Bu zihniyet, içinde çok ciddi çelişkiler barındırır. Hayatın bir kesitinde karşınıza namus uğruna cinayet işlemeye hazır biri olarak çıkan bir erkek, başka bir zamanda kadını para karşılığında satan bir pezevenk olarak çıkar. Bir kesitinde karşınıza bir tecavüzcü olarak çıkan bir erkek, başka bir zaman da kendi namussuzluğunun bedeli olarak kızkardeşini, kızını veya en yakınındaki kadını berdel eder. Hayatın bir kesitinde karşınıza devrimci değerlerden söz ederek çıkan bir erkek, başka bir yerde karşınıza kaba namusçu bir kadın katili olarak çıkar. Namusluluk ve namussuzluk, bir madalyonun iki yüzü gibi çıkar karşınıza. Namus bir kıskaç gibi sarmıştır tüm toplumsal dokuyu. Kadın bu mekanizmanın çok yönlü mağdurudur. Bu kıskaçtır kadınları öldüren. Psikolojik olarak da, fiziksel olarak da, onlara ölümlerin en beterini yaşatan namus kıskaçıdır.

Kadınların bu kıskaçtan kurtulmalarını sağlayabilecek tek şey, kendi bedenleri, beyinleri ve dünyalarının dizginlerini kendi ellerine almalarıdır. “Bedenimiz bizimdir” evet. Bedenimizin de bir beyni ve dili vardır. Bedenimiz, yaşamak istemediği bir şeyi ona yaşatmamız halinde bizden mutlaka hesap sorar. Bundandır kadınların ömürlerinin baharında solmaları, kendileri için herşeyin geç olduğunu düşünmeleri, tüm yaşam aşklarını yitirmeleri, umutsuzluğa kapılmaları ve kader denilen aynı mantığın oluşturduğu sınırlara teslim oluşları. Bu kıskaç karşı direnmek, ondan kurtuluşu sağlamak mümkündür. İşe önce bizim için kutsallaştırılan, ancak köleleştirilememizin kaynağı olan bu kavramdan başlamak en isabetli olandır. Toplumun namus diye sunduğu bu koca yalanı her yerde, her koşulda teşhir etmek önceliklerimizden olmalıdır. Bu nedenle özgürlüğümüz, namus olarak bize dayatılan tüm kalıpların tek alternatifidir.

Bir Müzikli Halk Trajedyası

2001 yılından bu yana gerek kendi yapımları gerekse de Türkiye’den tiyatrolar veya oyuncularla ürettikleri ortak projelerle Türkiye tiyatrosu camiasının artık yakından tanıdığı Amsterdam Theatre Rast, sahnelerde pek fazla rastlanmayan bir teatral biçim olan halk operası ile Hollanda’nın pek çok şehirlerinde gösterime girdi.

Metin yazarlığı ve rejisini ‘Rast’ın sanat yönetmenlerinden Celil Toksöz’ün yaptığı oyunun çalışmaları, ‘töre adına işlenen cinayetlerin’ halk müziği formlarıyla sahneye taşınma süreçlerini içeriyor. Kaval, mey, zurna, bağlama, cümbüş, keman, perseküsyon ve bas gitarla beş müzisyenin yer aldığı halk operasında 10 oyuncu ve solist bulunuyor. Müziklerini Cebrail Kalın ve Selim Doğru’nun yaptığı oyunda solist – oyuncu olarak yer alan seslere antik tragedya örnekleri cinleri oynayan oyuncular da rap formuyla eşlik ediyor. Oyun, özellikle uzun hava ve hoyrat denilen halk müziği formlarının işlevsel ve etkileyici gücünü sahnede yansıtır. Rast, bu oyunla töreyi ortadan kaldırmayı değil, ama sesi yitmiş olan kurbanlara seslerini bir parça da olsa geri vermeyi istiyor.

Prömiyerini 11 Kasım’da Rotterdam’da yapan ‘Dilek’, 30 Kasım’da Ankara Tiyatro Festivali’nde ilk kez Türkiye seyircisiyle buluşuyor. 3-4-5-6-7 Aralık Diyarbakır, 13 Aralık’ta ise Van seyircisiyle buluşacak. Oyuna katkı ve destek sunan kurumlar; başta Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi, Anadolu Kültür A.Ş. ve Şehir Tiyatrosu, İstanbul Bilgi Üniversitesi gibi kurum ve kuruluşlar ve bir çok şahıs.

Filmin konusu şöyle:

Dilek bir genç oğlana aşiktir. Bu aşk ikisi arasındaki saf ve kutsal bir bağıdır. Ancak Dilek’ in ailesinin istediği ise kızlarını tanıdık bir aile oğlula evlendirmektir. Bir zaman sonra Dilek ve sevdiği gencin beraber dolaştığı görülüp dedikodu başlayınca varılan sonuç her zaman geleceğin emrettiği gibidir: ‘ Genç bir erkekle gezmüş, dolaşmış bir kızın namusu kirlenmiştir.’ Hatta ileri gidilerek kötü

yola düştüğü iddia edilince aile şerefi büyük bir yıkıma uğrar. Bu aynı zamanda sonucunu ağır bir aile dramının başlangıcıdır.

Oyunda, kader, Felek ve Cin, bir alemin tasarlayıcıları, genç oğlan, diğer oğlan, baba, anne, nine ise bu alemdeki kanlı bir lanetin yürütücüleridir. Dilek ise iki alemdeki kurbandır.

Eskiye Karşı Yeni (Klasik-Modern)

Tanımlanacak olursa bir halk operası denilebilecek ‘ Dilek’, evrensel ve insani anlamda en büyük gerçekliğin acılar olduğu saptamasıyla Anadolu veya doğu müziğinin sentimantal - trajik ses kalıplarını (makamlar) içeren ağır türkü formlarını dramatik eylemin merkezine koymaktadır. ‘Dilek’ en otantik şekilde olduğu kadar rap gibi denemelere de içinde imkan vermesi, batılı bazı kalıp ve armonileri de içermesi bakımından düşünsel planda ‘eskiye karşı yeni’ ancak ikisini de sunan bir modern anlayışı savunur. Yirmi dört şarkıdan oluşan halk operası altı müzisyen tarafından çalınan saz, mey, keman ve çeşitli vurmalı çalgılarla hayat bulmaktadır.

Namus Davası

Namus davası aile şerefi, izzet-i nefis... Adına töre diyelim, feodal hukuk diyelim sadece Anadolu, Mezopotamya değil, Avrupa’da da kendini her anlamda dayatmış bir konu, bir sorundur. Modernite-

nin tek başına sonsuz hükümranlığını ilan edemediği çağda karşısına dikilmiş olan anane, tabu, fanatizm, töre gibi kavram veya kurumların toplumsal ilerlemeyle birlikte çelişme – didişe gitmesi bir gerçekliktir. Tiyatro Rast, sorunun kökenine inerek ama bir reçete sunmadan, bu yüzü tragedyasının kurbanlarının seslerini onlara vermek arzusunda.

Ayrıca Tiyatro Rast, yönetmen Celil Toksöz ve oyuncularla tartışmaların da yer aldığı birçok etkinlikle birlikte Hollanda’da faaliyet gösteren sivil toplum örgütlerinin de içinde bulunduğu çalışma ve etkinliklerle namus ve töre uğruna oluşan şiddet realitesine ışık tutmayı temel bir arzu olarak görüyor.

Kültürlerarası bir tiyatro grubu olarak 2001 yılında Celil Toksöz, Şaban Ol ve Gert de Boer tarafından kurulan Tiyatro Rast, Hollanda Kültür Bakanlığı ve Amsterdam Belediyesinden yapısal olarak destek alıyor. Kuruluşundan bu yana sahnelediği oyunların yanı sıra farklı uluslardan oluşan gençlere yönelik tiyatro kursları ve atölye çalışmaları düzenleyen Tiyatro Rast, iki yılda bir uluslararası bir ortak yapım gerçekleştiriyor ve oyunlarını, Türkiye, Hollanda, Belçika, Fransa ve Almanya’da sergiliyor.

Haber Merkezi

Kadının Kaleminden

I. Cilt:

20 yaşında Amerika’da Anarşist harekete katıldı. Herkesin adını dehşetle andığı “Kızıl Emma”ydı

o; Ömrü boyunca devletin her türüne karşı çıktı. I. Dünya Savaşı sırasında savaş muhalifliği yaptı. Milliyetçiliğe karşıydı; hapis yattı, sürgün edildi. 1919’da devrim coşkusuyla Sovyetler Birliği’ne gitti, Lenin’le tartıştı; hayal kırıklığı büyük oldu. Fransa, Britanya, Almanya, İsveç, Hollanda ve Kanada’da yaşadı. Freud’un derslerine katıldı. İspanya İç Savaşı’nda Anarşistler’in yanındaydı. Tanrıtanımazlığı, özgür aşkı savundu. Doğum kontrolü için, eşcinsellerin özgürlüğü için savaştı. O bir Anarşisti, göçmendi, Yahudiydi, kadındı. Yolcularına “Dans edemeyeceksem, devriminiz sizin olsun” dedi. 71 yaşında öldüğünde yıllardan henüz 1940’tı.

II. Cilt: Belo-Ostrov, 19 Ocak 1920: Ah parlak rüya! Ah yakıcı inanç! Ah Matuska Rossiya, devrimin acıları içinde yeniden

doğdun. Devrim’le çekişme ve nefretten arındın, kurtuluşun bütün insanlığı kucakladı. Rusya, kendimi sana adayacağım!

17 Mart 1921: On gün boyunca aralık-

sız devam eden top sesleri bu sabah aniden kesildi. Petrograd’ın üstüne, bir gece önceki susmayan silah seslerinden daha-

ürkünçbir sessizlik çöktü. Hepimiz merak içindeydik, ama ne olup bittiğini öğrenmek imkânsızdı. Akşama doğru, bu gerginlik sessiz bir korkuya dönüştü. On bin ölü veren Kronstadt zapt edilmiş, kent kan gölüne dönmüştü. Yıkılmıştık. Çökmüş bir vaziyette oturarak, gözlerimi geceye diktim. Petrograd, siyah kefen içinde korkunç bir ceset gibi asılı duruyor, sokak lambaları, bu cesedin baş ve ayak uçlarında yanan mumlar gibi solgun sarı ışıklarıyla titreşiyordu.

1 Aralık 1921: Trendeyim. Rüyalarm yok olmuş, inancım yıkılmış, yüreğim sanki bir taş! Matuska Rossiya binlerceyarayla kanyor, toprağına ölümler saçılmış. Donmuş tren penceresindeki parmaklığı kavradım ve hıçkırıklarımı bastırmak için dişlerimi sıktım.

Saint-Tropez 1931: Hayatım. En yüce doruklarına tımandığım gibi, en derin dehlizlerine de indim. Amansız acılarıyla yoğruldu, gürlü gürlü akan neşesiyle coştu. Kâh en koyu umutsuzluklara, kâh en ateşli umutlara kapıldım. Hayatımı dolu dizgin yaşadım.

Kök salıp, ardından ıstırapla topraktan sökülmeğe yerine, son yudumuna kadar içip kadehi yere çalmak gerek.

Minik Bir Kuş

Bir gün bir kuş sığınağına gitmiştim. Biraz uzakta bir bankta tuhaf hareketler yapan genç bir adam dikkatimi çekti. Biraz dikkatli bakınca :

Parmağında bir kuş tuttuğunu, ritmik hareketlerle elini aşağı yukarı oynattığını, kuşun da adamın hareketleriyle uyumlu olarak kanatlarını açıp kapadığını farkettim. Sonra adam kuşa bir işaret yaptı, kuş da pençeleriyle adamın parmağını kendine eksen yapıp bir tur takla attı.

Büyülenmişim adamla kuş arasındaki iletişimden. Onlara biraz yaklaştım. Biraz daha... Sonunda genç adamın ismini rozetinden okuyabildim: Marty.

“Merhaba, Marty,” dedim, ” Ne akıllı bir kuş böyle. Cinsi nedir?”

“Adı Beyaz,” dedi Marty. “O bir Avustralya Tepeli Papağan.”

Papağanın bembeyaz parlak tüyleri, başının üstünde de taç gibi süslü tüyleri vardı. Tek kusuru, göğüs kısmında hiç tüy olmamasıydı. Böylesine güzel, eğitilmiş ve akıllı bir kuşun göğsünde tüy olmaması dikkatimi çekmişti. Sormadan edemedim.

“Kene yüzünden mi döküldü tüyleri?”

“Hayır,” dedi Marty, ” Göğsündeki tüyleri kendisi yoluyor. İki yıl önce sahipleri buralardan uzaklara bir yerlere taşınırken bırakmışlar onu sığınağa.

Beyaz’ın kalbi kırılmış. O gün bu gündür göğsündeki tüyleri yoluyor. Sanırım üzüntüsünü dile getirmek için yapıyor bunu.”

“Hâlâ yasta demek...” dedim. Beyaz için gerçekten üzülmüştüm.

“Öyle olmalı. Baksanıza şuna. Onları çok özleyor herhalde.” Marty’nin yanında durmuş kuşu inceliyordum.

Eşim David, kuşu almak üzere parmağını Marty’nin eline doğru uzattı, ama Beyaz geri çekildi. ” Hadi gelsene...” dedi.

David, ” Çok akıllı bir kuşa benziyorsun... Hadi gel...” Papağan kafasını çevirdi, geri çekildi, dönüp benden yana baktı ve koluma konmak istemişçesine kanatlarını çırttı. David şansını bir kez daha denedi, ancak kuş David’in teklifini reddedip bana yöneldi. Ben de parmağımı uzattım. Beyaz, Marty’nin parmağından benim parmağıma geçiri verdi.

Hemen başladı kolumdan omzuma tırmanmaya. Hedefine vardığında oturdu, başını boynuma sürtmeye başladı. Elimi uzatıp yavaşça okşadım.

Beyaz’ın bembeyaz, yumuşak tüylerini. Başını uzatıp yakama sürttü, sonra tatlı, tuhaf bir sesle ” Benim adım Beyaz... Benim adım Beyaz...” deyiverdi.

Şaşkınlıktan donup kalmıştım. Marty yüzümdeki ifadeden şaşkınlığımı okumuş olmalı ki açıkladı. ” Ne zaman sizin gibi biri gelip onunla ilgilenirse, yumuşak bir ses tonu ile onunla konuşsa kendini böyle tanıtır. Sanırım ona sahibini anımsattınız.”

Beyaz’a baktı, hüznü bir ifadeyle ekledi, ” Ne yazık ki bir zamanlar ona verilen sevgiyi, yuvasının sıcaklığını veren hiç çıkmadı.”

Sevgi hepimiz için ne kadar da önemli. Avustralya Tepeli Papağanlar için bile. Özellikle de ismi ‘ Beyaz’ olan için...

Kağıttan Kaplumbağa Yapımı

Malzemeler:

Renkli karton,
Grafon kağıdı,
Kalem
Yuvarlak alüminyum fırın kapları.

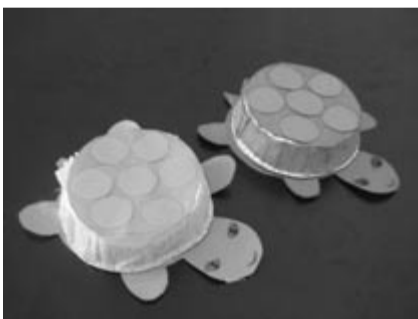
Yapılışı:

Fırın kaplarına uygun boyutta kaplumbağa üstten görüntüsünü çizin.
Kaplumbağa üstten görün kapları.

rüntüsünü kapların altına yapıştırdıktan sonra, üst kısmına yuvarlak kesilen karton yapıştırın.

Yan kısımları ise grafon kağıdı ile kaplayın.

Yuvarlak kesilen daha küçük boyuttaki renkli kartonlar ile de kaplumbağanın üzerini kaplayın. Gözlerini ve ağızını çizin. Kaplumbağalar tamamdır. Hoşça vakitler!..

Bilmediklerimiz

- UNİCEF verilerine göre dünyada 210 milyon çocuk ağır işlerde çalışıyor.
- UNİCEF verilerine göre dünyada 2 milyar 920 milyon çocuk yaşıyor. Bunların 6-11 yaşlarında olanlarının 205 milyonu hiç okula gitmiyor.
- Dünyada her 100 çocuktan 32’si okuma yazma bilmiyor.
- Dünyada 265 milyon çocuk yetersiz beslenmeden dolayı kalıcı arazlarla büyüyor.
- Dünyada önlenemez ve tedavi edilebilir hastalıklardan dolayı ölen çocuk sayısı 5,5 milyon.
- Dünyada son 10 yıldır yaşanan ve hala bölgesel olarak devam eden savaşlarda sakat kalan çocuk sayısı 6,5 milyon, ölen çocuk sayısı 2 milyon 951 bin, ölen asker sayısı ise 175000 olarak kabul ediliyor.
- Dünyada en zengin 3 adamın varlığı, 48 yoksul ülkenin ulusal gelirinden yüksek durumda.
- Dünyada en zengin 225 kişinin varlıklarının %4’ü tüm dünyadaki insanların sosyal gereksinimlerini karşılayacak güçte.

Bilmece

- 1- Dokuz ay zindanda yatar, altı ayda zil çalar oynar.
- 2- Özü tatlı, sözü tatlı, candan daha değerli.
- 3- Yattım yumuşak, uyudum sıcak sıcak.
- 4- Askerden küçük, paşadan büyük.
- 5- Eve bitişik odada, yemek pişer orada.
- 6- Uzun yoldan kuş gelir, ne söylese hoş gelir
- 7- Pazardan aldım bir tane, eve geldim bin tane
- 8- Bir ağacı oymuşlar. içine dünyayı koymuşlar
- 9- Buradan attım kılıcı, Halep’te oynar ucu
- 10- Sesi var canı yok, konuşur ağzı yok
- 11- Kuyruğu var canlı değil, konuşur insan değil, iğil, camı var, pencere değil
- 12- Alt yanı sivri tepe içindedir.
- 13- Üst yanı çakıldak.

Cevaplar
1- bebek
2- anne
3- yatak
4- Çocuk
5- mutfak
6- mektup
7- nar
8- televizyon
9- telefon
10- radyo
11- televizyon
12- Çene
13- diş

ÇOCUKLARRRR BENİ BOYAYINNNI

Bırakalım Hasan Keyfince Aksın!

Egemenler insanların tarihi belleklerini yok ederek ayakta durmaya çalışırlar. Beleksiz insanlar topluluğunun geçmiş tarihi damarları kesilirken geleceklerinde de egemenlerin kanlı pençelerinin izlerini taşıyarak yol alırlar. Kimliksiz bırakmanın en kanıtlanmış yolu, tarihi mirasları yok etmektir. Kendini bilmeyen ve tanımayan halklar köle kalmaya mahkumdurlar. Oysaki tarihe ihanet edilerek gelecek kurulamaz. Kuşkusuz tarihi katliamlar denildiğinde ilk akla gelen geleneksel devlet anlayışını böylesi bir çizgiye oturtan Türk egemenleridir. Salt fiziki katliamlarla değil, beyaz katliamlarla da yoketme politikalarını uygulamakta, teklifin gri sularında renkleri boğmaya çalışmaktadırlar. Tarih bunun sayısız örnekleriyle doludur. Anadolu ve Mezopotamya toprakları yok edilen halkların tarihi haykırılarıyla, ağıtlarıyla halen çınlamaktadır. Yıkıcılık; yapıcı olan halkların acı dolu geçmişine kara çalmaya çalışırken kendini de soysuzlaştırıp, yokettiğinin farkına bile varmamaktadır.

Hasankeyf, sular altında yok olmadan önce acı çığlıklarını bizlere duyurmak için çırpınmaktadır. Kültürel mirasın insanlığın onuru olarak görülmesi gereken bir zamanda gözlerimizin önünde her gün onurumuzdan bir parça çalınmaktadır. Oysaki bu devasa projelere destek sunan büyük emperyal devletler, yabancı kuruluşlar, doğal ve tarihi değerlerin yok olacağı böyle bir projeyi uygulamayı kendi ülkelerinde hayal bile edemezler. Hasankeyf için yarın çok geç olmaması için mücadele eden Kürdistanlılar her geçen gün seslerini yükseltmeye devam etmekte. "Hasankeyf bizim onurumuzdur" diye haykırırmaktalar. Bu çerçevede kurulan Hasankeyf'i Yaşatma Girişimi bu çalışmaların öncülüğünü üstlenmiş durumda. İlisu Barajı Projesine neden "hayır" demeliyiz ve neler yapmalıyız konularında girişim sözcülerinden Diren Özkan ile görüştük.

• İlisu Barajı Projesine neden karşısınız ?

İlisu Barajının yaratacağı bir kaç temel sorun var. Başta kültürel miras olarak Hasankeyf üzerine birçok şey elbette söylenebilir. Bilindiği gibi en az 9000 yıllık tarihi olan, Doğu ve Batı kültürünün izlerini taşıyan bir yer ve Hasankeyf tamamen sular altında kalacak. Bu baraj buna neden olacak. Bunun dışında aynı zamanda barajın yapılacağı alanda 289 arkeolojik site alanı da sular altında kalacak. O bölge içerisinde tamamen kültürel ve tarihi mirasa sahip bölge sular altında yok olacak. Bütün bunların yanı sıra sosyal boyutu var. 199 yerleşim yeri direk etkileniyor. Baraj projesi beş ili kapsıyor. Diyarbakır, Mardin, Batman, Siirt, Şırnak ve bu iller kapsamındaki bütün yerleşim bi-

rimleri söz konusu. Hakeza en az 78 bin insan göç etmekte zorunda kalacak. Bunlar göç ettikleri yerlerde yoksullaşacaklar, ekonomik, sosyal, psikolojik sorunlar yaşayacaklar. İnsanların yoksulluk yaşamalarının bir nedeni de yüzde 80'nin yaşadıkları topraklarının tapuları olmamasıdır. Tabii ki çevre problemi olacak. Dicle Vadisinin ekosistemi bozulacak ve bir çok canlı ve bitki türü barındıran Dicle Vadisi, barajdan kaynaklı olarak yok olacak.

• Bu projeyi durdurmak için nasıl bir süreç başlattınız?

Bu amaçla biz Hasankeyf'i Yaşatma Girişimi oluşturduk. İki yıldan fazladır bu oluşum çalışmalarını sürdürmektedir. 70'ten fazla kurum ve kuruluş bu oluşum içinde yer almaktadır. Belediyeler, sivil toplum kuruluşları (Diyarbakır, Mardin, Siirt, Şırnak, Batman'daki sivil toplum kuruluşları) yer alıyor. Bizim amacımız az önce saydığımız sebeplerden dolayı İlisu Barajı'nın tamamen durdurulması hedefiyle oluşmuş bir organizasyondur. Sempozyumlar, konserler, çeşitli kampanyalar, etkilenen insanlar ile anket çalışması ve İlisu Barajı'na neden karşı olduğumuza dair bilimsel raporlar hazırlıyoruz. Halk toplantıları ile etkilenen insanları bilgilendirmeye çalışıyoruz. Baraj konusunda çok bilgi sahibi değiller fakat karşılar. Onlarla birlikte bir sosyal hareket oluşturma çabamızdır. Başta Diyarbakır merkezliydik. Şimdi Batman merkezli olarak çalışıyoruz. Özellikle etkilenen köylerde bu tür bilgilendirme çalışmalarına ağırlık veriyoruz. Şöyle bir durum var; Kürt illeri ve Türk illerinde 2000'e yakın baraj yapılıyor. İlisu'nun şöyle bir konumu var; eğer bu baraj yapılmazsa diğer barajların da yapılamayacağı anlamına geliyor.

2007 Mart ayında Alman, Avusturyalı ve İsviçreli kredi kuruluşları ile Türkiye Hükümeti arasında projenin kredisini garanti altına alan bir anlaşma imzalandı. Kredi kuruluşları, uluslararası baskılardan dolayı bu anlaşmayı 153 şartla bağladı. Bu şartlar kredi kurumları tarafından atanan uluslararası 15 kişilik bilirkişi kurulu tarafından biyolojik çeşitlilik, kültürel miras ve yeniden yerleşim alanlarında denetlenmekte. Türkiye bu şartları gerçekleştirmediği takdirde kredi kurumları anlaşmadan vazgeçebilir.

Proje için gerekli olan 1.2 milyar euro'luk kredi Avusturya Vatech-Finance GmbH önderliğindeki bir grup banka tarafından karşılanıyor. Projede Nuro İnşaat, Cengiz İnşaat, Züblin AG (Almanya), Stucky (İsviçre), Temelsu Uluslararası Mühendislik, VA Tech Hydro GmbH (Avusturya), Alstom (İsviçre), Colenco Power Engineering (İsviçre), Maggia Engineering (İsviçre), Dolsar Mühendislik ve Rast Mühendislik'in de aralarında bulunduğu 14 firma görev almaktadır.

• İlisu Barajı Projesini destekleyen devletler, çok uluslu şirketlerin kendi hazırladıkları raporlar var. Onların kullandıkları argümanlar nelerdir ve bunlara karşı ne gibi çalışmalarınız var?

Almanya, Avusturya, İsviçre'deki şirketler bu barajın kredisini sağlıyor. Onlar baraj yapıp enerji elde etmek temelinde kendi ekonomik çıkarlarını düşünüyorlar. Öne sürdükleri bazı şeyler var; oradaki insanların sosyal yaşantısının düzeleceği, insanlara iş imkanı sunulacağı gibi çok sıradan şeyler öne sürüyorlar. Yalnız şöyle bir durum var: Bu baraj yapılırken, Türkiye'nin yerine getirmesi gereken 152 şart koşmuşlar. Ama kendilerinin oluşturduğu, para karşılığı çalıştırdığı uzmanlar komitesi de bizim gibi düşünüyor. Onlar gelip araştırma yapıyorlar bölgede ve bölgedeki araştırmalarda olumsuz raporlar sunuyorlar. Yani kendileri ile çelişiyorlar. Türkiye'de barajları enerji amaçlı yaptıklarını, aynı zamanda sosyal ve kültürel boyutlarını düşündüklerini, insanlara iş bulacaklarını, Hasankeyf'i koruyacaklarını söylüyorlar. Oradaki tarihî eserleri 2 km öteye taşıyıp onu da "kurtardık" diyecekler. Bu konuda çalışın bilim insanları bizim gibi düşünüyor. Yani oradaki eserlerin taşınması bir kere imkansız. Hasankeyf, 12 heykelden oluşan bir tarihi eser değil, mağaralar var, kalesi var. Bunlarla bir bütün Hasankeyf'in bir kısmını taşıyıp geri kalanını sular altında bıraktınız mı Hasankeyf Hasankeyf olmaktan çıkar.

• Bölge halkının genel olarak tepkisini nasıl değerlendiriyorsunuz? Bu konuda bir tarih bilincinin gelişiminden bahsedilebilir mi?

Hasankeyf'in tamamen sular altında kalmasına herkes tamamen karşı. Etkilenen insanlarla ilk görüşmelerimizde farklı tepkiler aldık. Bazı yerlerde, eko-

nomik sıkıntılardan kaynaklı olarak "baraj yapılacak, devlet büyüktür, bize para verecek, imkanlarımız olacak, iş imkanı sağlayacak" gibi reflekslerle de karşılaştık. Çünkü böyle vaatlerle gidilmiş onlara. Ama zamanla şunu gördükler; tazminatlar, kamulaştırmalar yapıldıktan sonra söylendiği kadar verilmediğini fark ettiler. İnsanlar bilgilendikçe farklı bakmaya başladılar. Artık en ücra köylerdeki insanlar bile şu an baraja karşılar. Tarih bilinci açısından şöyle denilebilir: Bölgedeki insanlar Hasankeyf'in sular altında kalmasını istemiyor. Mücadele bunun için hızlı bir şekilde devam ediyor ve gayet olumlu bir şekilde gittiğini düşünüyorum.

• Önümüzdeki dönem nasıl bir mücadele taktikleriniz var?

Şu anda etkilenen köylerde çalışmalar yürütüyoruz. Bunların hepsini bitirdikten sonra onlarla birlikte bir hareketlilik yaratmak istiyoruz. Yakın bir zamanda Hasankeyf'te etkinliklerimiz olacak. Hem bölgeden, çevre illerden ve Avrupa'dan çok sayıda insanı bir araya getirmeyi düşünüyoruz. Ayrıca önümüzdeki süreçte diplomasi faaliyetlerine ağırlık vereceğiz. Dış elçilik görüşmelerimizi bizzat mağdur insanlarla birlikte yürütmek istiyoruz.

• Türkiye'deki diğer çevre hareketleriyle ortak bir platform oluşturma hedefiniz var mı?

Öncesinde şöyle bir çalışmamız vardı; İzmir'de antik bir kent var ve bu kent de baraj altında kalacak. Onlarla, Munzur ve Yusufeli ile ortak yaptığımız çalışmalar var. Ortak yaptığımız paneller, yürüttüğümüz etkinlikler var. Önümüzdeki dönemde bu yönlü çabaların ortaklaştırılması hedeflerimiz arasında bulunmaktadır.

Dr. İlhan Diken

Reflü

* Boğaz ağrısı,

Stres reflüyü arttırmaz. Fakat reflü şikayetlerinin hissedilmesine neden olur. Zaten stres, gastrit ve ülser gibi mide hastalıklarına yol açacağından ve mide asidini arttıracığından şikâyetlerin artmasına yol açar.

Reflü, ağız kokusuna yol açabilir. Fakat sadece reflü değil, dişlerde meydana gelen bir enfeksiyon, bademcik iltihabı, sinüzit, salyanın azalması da ağız kokusuna yol açar. Bunları reflüden ayırmak gerekir. Bazı durumlarda hasta ağzının kötü koktuğunu söyler; fakat bu diğer kişiler tarafından fark edilmeyebilir. Bu, psikolojik bir problemdir ve tedavi edilir.

Reflünün tanısında çok kullanılan yöntemlerden biri endoskopidir. Her hastaya uygulanır. Bu yöntemle mide kapağının durumu, yemek borusunun hasarı ve diğer mide yüzeyindeki rahatsızlıklar saptanır. Tanıda kullanılan bir diğer yöntemde, ilaçlı bir filmle yemek borusundan, ilacın geçişi izlenir ve herhangi bir problem varsa tedavi edilir.

Hastaların alacağı bazı önlemler, beslenme konusuna dikkat etmek ve ilaç tedavisi hastalığın kontrol altına alınmasını sağlar. Reflü tedavisinde bir kaç seçenek vardır. Hastalığın ne kadar ilerlediği belirlendikten sonra buna en uygun tedavi, doktorunuz tarafından belirlenir.

Tedavi seçeneklerinden birisi ilaç tedavisidir. Bunun için mide asidini kontrol altına alacak ya da salgısını azaltacak ilaçlar kullanılır. Böylece yemek borusuna kaçan asit miktarı azaltılır. Birçok reflü hastasında olumlu sonuçlar alınır. Fakat ilacın bırakılmasıyla belirtiler, şikayetler tekrar ortaya çıkmaya başlar. Çünkü bu ilaç tedavisiyle mide kapağındaki sorun ortadan kaldırılmaz.

Bu tedaviyle yemek borusunun tahrişi en aza indirilir, fakat safra sıvısı asidik olmadığından yemek borusuna yine kaçır ve zarar verir.

Diğer bir tedavi şekli ise cerrahi tedavidir. Alınan önlemler ve ilaçlarla hastalık

geçtiği bir boru değildir. Bu yüzden de yutma işlemi aktif bir olaydır. Bu sayede, uzanırken bile bir şeyler yediğimizde bunlar mideye iletilir. Reflü, uzun sürdüğünde yemek borusunun sürekli tahrişi sonucu hareketliliğinde azalma meydana gelir. Hatta bu tahriş sonucu yemek borusu kısılabılır ve alt ucu daralabilir. Böylece katı besinlerin yutulması güçleşir. Günümüzde uygulanan anti reflü ameliyatları bunun gibi geç kalınmış durumlarda uygulanamaz.

Reflülü hastaların dikkat etmesi gereken hususlar vardır:

* Asitli içeceklerden, alkol, kahve, baharatlı yiyecekler, çikolata, soğan, sarımsak gibi besinlerden uzak durmak gerekir. Bunlar mide asidini arttırıcı yiyecek ve içeceklerdir.

* Aspirin ya da ağrı kesici ilaçların mümkün olduğunca az kullanılması gerekir.

* Yemek yedikten hemen sonra yatmayın. Çünkü mide asit miktarı yatarken çoktur. Yattığınızda ise baş-boyun bölgenizi yukarıya koyun.

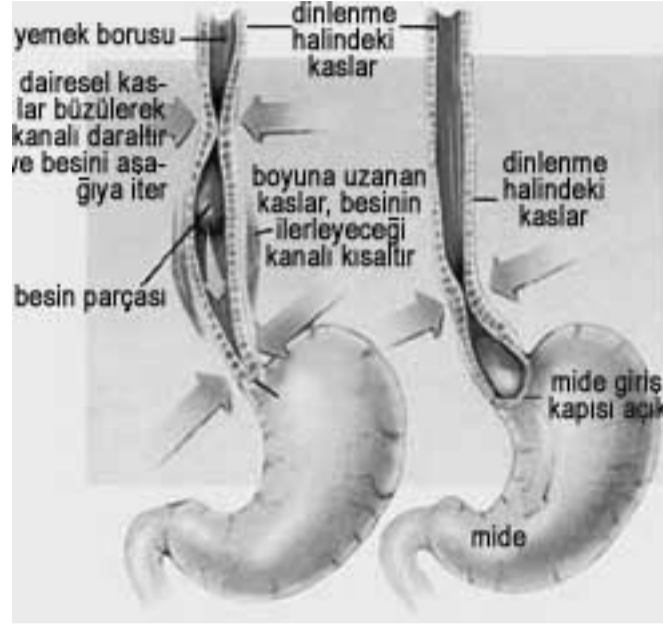
* Sigara ve alkol asit dengesini bozacağından mutlaka bırakmalısınız.

* Az ama sık yemek yemek, her öğün çok fazla yemekten daha iyidir.

* İdeal kilonuzda olmanız gereklidir. Bunun için doktor kontrolünde zayıflamanızda fayda vardır.

* Kemer çok fazla sıkmayın, dar giysilerden kaçınınız.

* Çok fazla güç gerektirecek işlerden uzak durunuz.

kontrol altına alınamıyorsa anti-reflü cerrahisi uygulanmaktadır. Ameliyatla büyük oranda başarı sağlanır ve reflü şikayeti tamamen ortadan kaldırılır. Bu ameliyatta mide kapağındaki bozukluk düzeltildiği için, mide sıvısının yemek borusuna geçmesi engellenmiş olur. Tercih edilmesi daha doğru bir tedavi şeklidir. İlaç kullanımına gerek yoktur. Hayat boyunca ilaç kullanmak istemiyorsanız, hastalıktan tamamen kurtulmak için ameliyat yeterlidir.

Çok sık karşılaşılan bir durum olmasa da, uzun süreli reflü hastalığı ciddi rahatsızlıklara yol açabilir. Normalde yemek borusu mekanik dalga hareketleriyle alınan besinin mideye iletilmesini sağlar. Yani yemek borusu, hiçbir hareket yapılmadan yemeğin

Çeşitli sebeplerden dolayı mide içeriğinin yemek borusuna geri kaçmasına reflü denir. Bu durum uzun süre devam ederse, asitli olan mide içeriği yemek borusunu tahriş eder. Yemek borusu kendini mide asidinden koruyamaz hale gelir. Reflüli kişilerde, genelde yemekten sonra ağza acı su ve besin gelebilir. Reflünün oluşmasında bir diğer faktör, mideyle yemek borusu arasındaki kapağın görevini yerine getirememesi sonucu ortaya çıkar. Bu kapak, mide içeriğinin yemek borusuna geçişini engellemektedir.

Reflü, tüm dünyada sık görülen bir hastalıktır. Yapılan araştırmalara göre her 5 yetiştikten birinde reflü vardır. Reflü görülen kişilerde şu belirtilerden bazıları vardır:

- * Mide yanması en çok şikâyet edilen rahatsızlıktır.
- * Mide içeriğinin yukarı çıktığını hissetmek,
- * Göğüs bölgesinde yanma,
- * Ağza acı suyun gelmesi,
- * Kalp çarpıntısı,
- * Rahatsız edici mide şişkinliği, öksürme, Bazı durumlarda boğazda bir kaç belirti ile kendini gösterebilir; bu belirtiler,
- * Boğazda bir şey varmış gibi hissetme ve boğazı temizleme hissi,
- * Yutkunurken zorlanma,
- * Öksürük,

Hafıza İçin Kırmızı ve Mor Yiyin

Hepsi Antioksidan Zengini

Siyah kuş üzümüleri küçük, sulu, koyu mor renkte meyvelerdir. C vitamini açısından zengindirler ve keskin ama tatlı bir lezzetleri vardır. Boysenberry ise genetik olarak siyah kuş üzümüne çok benzer.

Her ikisini de özel kılan, hastalıklara karşı savaşan güçlü 'anthocyanin' antioksidanları açısından zengin olmalarıdır. Anthocyanin açısından zengin olan meyveler genellikle koyu kırmızı ya da mor renkte olurlar. Aslında en önemlileri; Kuzey Amerika'ya ait bir meyve ağacının meyvesi olan 'chokeberry' ve 'elderberry' (mürver ağacı) meyvesidir.

Bu meyvelerle hiç karşılaşmadığınıza eminiz; çünkü her ikisi de çiğ olarak yenemez. Ama 'süper yiyecek' statülerine sahip olan bu meyvelerin isimlerine, hazır meyve sularının reklamlarında veya meyve suyu, reçel, ekmeğe gibi 'sağlıklı besinler' diye satılan ürünlerde rastlayabilirsiniz.

Alzheimer riskini azaltmak için 'anthocyanin'ler üzerine yapılan çalışmalar henüz başlangıç aşamasında. Ama hiç şüphe yok ki; koyu kırmızı ve mor meyveler, bu hastalığa yakalanma riskini azaltmak isteyenler için akıllı seçimler olacaktır. Koyu rengin iyi olduğunu unutmayın... Bu çilek ve frambuaz gibi meyveler için geçerlidir.

Zihninizi Alzheimer riskine karşı korumak istiyorsanız, mor renkli çilek ve frambuaz gibi meyveleri bol bol tüketin. Böylece dün gece ne yediğinizi hiç unutmazsınız!..

Akşam yemeğinde ne yediğinizi hatırlamıyorsanız, karanlık şeyler yakın geleceğinizde sizi bekliyor olabilir... Siyah kuş üzümü ve boysenberry (böğürtlen ile ahudununun birleşmesinden doğan bir meyve) ise ilk 'American Idol'ün kim olduğunu ve bu sabah vitaminlerinizi alıp almadığınızı hatırlamanıza yardımcı olur. Bu besinlerden elde edilen takviyelerin her ikisi de Alzheimer'ın (tabii kanser ve yaşlanmanın da...) gelişmesine yardımcı olan oksidatif stres ve DNA'nın hasar görmesiyle savaşır. Ayrıca, vücudunuzun zaten sahip olduğu ve yiyeceklerden aldığınız antioksidanların sizin için yararlı olup olacağına belirleyen üç antioksidanı da artırır...

Pratik Öneriler

- * Soğan soymaya başlamadan önce parmaklarınızı sirkeye batırırsanız, soğan kokusunun elinize bulaşmadığını göreceksiniz.
- * Mart ayının ilk günlerinde bahçenizdeki gülün kökünün yanına yaklaşık 5 cm derinliğine bir diş sarımsak gömerseniz, gülü yaz boyunca zararlı böceklerden korursunuz.
- * Güveç yapmak için kullanılan toprak kablının yemeğe toprak kokusu vermemesi için, daha yeni iken içerisine bir bardak kaynar sirke dökmeli ve soğumaya bırakılmalıdır.
- * Zeytinyağı lekelerini çıkarırken bir lokma ekmeğe içi yuvarlanıp lekenin üzerinde gezdirilmelidir.
- * En iyi yemek, dibi kalın ve düz tencerede pişer.
- * Pişireceğiniz tavuk veya pilicin daha lezzetli olmasını istiyorsanız, pilicin karnına bir kaç adet adaçayı yaprağı ve yarım limon veya portakal dilimi koyun. Tadının her zamankinden değişik ve hoş olduğunu göreceksiniz. Etin çabuk pişmesi için tencereye bir parça sirke konur veya daha önce sirke bekletilir. Fırında pişireceğiniz et veya tavukların kurumaması için; fırında müsait bir yer varsa içine su konmuş bir kap koyun.
- * Pişerken yumurtaların suyuna biraz mutfak tuzu atarsanız, kabuklarını daha kolayca soyarsınız.

Yemek tarifleri

Buğday Köftesi

Malzemeler:

- 1 bardak su
- 1 bardak yulaf ezmesi
- 1 bardak soya unu
- 2 çorba kaşığı salça
- 3 çorba kaşığı yağ
- 1 demet maydanoz
- 1 çay kaşığı kekik
- 1 bardak galeta unu
- Kırmızı biber, tuz

Yapılışı:

Yulaf ezmesi kaynar suyun içinde birkaç dakika pişirilir. Ateşten alınarak içine yağ ile biraz soğuk sütle karıştırılarak hazırlanmış soya unu katılır. Sonra galeta unu haricindeki diğer malzemeler ilave edilir. Hamur haline getirilip aynı köfte gibi şekillendirilen malzeme galeta ununa batırılarak kızartılır.

Afiyet olsun!

Süjün
Xanim

Pompaalı Rıfkı Dişlerini Al Da Git!

Rıfkı sus Rıfkı' yerine, hep birlikte 'Rıfkı Sık Rıfkı' diye haykırıyor Türkiye. "Ne Mutlu Türk'üm Diyene" bazında meseleye bakacak olursak, en büyük Türk, bizim Rıfkı. 'Vatan, millet ve devlete herşey kurban' psikolojisi ile yaşayanların sayısı hiç de az değil. Eh... böyle olunca da pompaalı silahlarla adam devirmek de önemli bir durum değilmiş gibi algılanabiliyor. Bizim Rıfkı şimdi de kadırgalı oldu peeeh!. Anaaaa! 'Ya seversin ya da gidersin' diyor. Ayooool! olacak iş değil Recep Efendi! Cemaat ayıplamaz mı?..

Kendine gel Rıfkı demez mi?.. Eeee ne oldu Rıfkı? 'Sarhoşken olmuş, alkolün etkisinde miydin' diyeceksin. Yok Rıfkı yok. Alkol bahane. Sen kafatasçı politikaların güdüldüğü bir memleketin kahraman evladısın. Dolayısıyla dil sürtüşmesinden ya da alkolden bahsetmek mümkün değil.

Biricik Kürdistan'ımızdaki yerel seçimler söz konusu olduğunda, hadi onu da geçelim, AP'deki Dersim ile ilgili Kürt Konferansına kulak kabartabiliyor, hemencecik 'Şeyyy... Aslında söylediklerimde bir yanlışlık yok efendim. Haşaaa! Biz yanlış bir şey söylemedik' diyorsun. E biz de sarhoş olduğuna inanmamıştık zaten.

Kadırgalı Rıfkı tipi artık kadınlarda da ilgi kaybına uğradı, biliyorsun di miiii?

Sen aslında hep böyleydin Rıfkı Efendi. Bir aralar da tuturdun İlimli İslamın en güzel mankeni ben olacağım diye. Ayol sende de manken mi çıkar canım? Olsa olsa bir Hizbullah çıkar bendenizce. Olmadı şimdiii... ABD'nin bilindik adamları ile adın çarşaf çarşaf medya köşelerinde geziyor, Bush diktatörülle sarmaş dolaş oluyorsun? Ayıp değil mi?

Neyse Rıfkı Efendiii! Peki 'cinsel tacize uğrayan 9 yaşındaki kıza nikah kıyarsam, eşim olur ve ortada da günah falan kalmaz' diye bir mantık olur mu? Böyle bir şey

insanlığa sığmaz, olmaaaaaz. Bunu senin en insan olmayan yanına bağlıyorum.

Ha bir de duydun di mi, barış annelerinin neler söylediklerini...

Sen kimi, nereden kovuyorsun. Dağdaki gelip bağdakini kovar misali... Gerçekten tuhaf ki tuhaf. Hiç Mezopotamyalı olmayı becerememiş bir adam olarak paaaat! diye meydana çıkıyorsun, 'hadi beni seçin' diyorsun. Hangi sıfatla ayooool! Kızmadan edemem. Yani attın da tutturamadın, o başka. Sonra ne yaptın? Düğmene basılmış gibi oraya buraya saldırdın. Ayooool! Bu kadar yaramazlık yeter. Uslu uslu otur, yoksa bohçanı al da git.

Bendeniz de sevgili biricik banş annelerine katılıyorum ve diyorum ki pılımı pırtını ve sana benzeyenleri al da git.

Daha diyecek çoook şey var. Hepsini bir tarafa bırak, zorunlu hayran kitlesi olarak da ilkokul eğitimi alan çocukları zorla meydanlara getiriyorsun, ama demokratik tepkilerin açığa çıkmasını kaldıramıyorsun.

'DTP, kadınları ve çocukları sokaklara saldı, ortalığı karıştırarak gündem oluyor ve oy toplamak istiyor', diyorsun. Ne DTP'nin ne de bu kadın ve çocukların gündem olma gibi bir derdi yok. Ama onların sistemin kuklası olmamak gibi bir sorunları var.

Sen de oyuncuğımı kaybeden çocuk durumundasın. Nasıl bir çocuk tepkilendiğinde oyuncuğımı kırmaya yeltenirse, sen de, 'göz çıkartırım', efendime diyeyim, '14'ünde de olsan, 15'inde de, sana 23 yıl ceza veririm' diyorsun. Ayooool sen de kim oluyorsun? Nerenin ağası ya da paşası? Birilerine 23 yıl cezayı mübah görüyor, kendi kızına da 23 trilyonluk düğün yapıyorsun. Nerede adaletin kendisi? İşte bunun adına Erdoğan demokrasisi; yani diktatörlük denir ancak. Bir değil, beş değil Rıfkı! Bu ne rezillik?

Hakkında sayfa sayfa insan hakları ihlallerine yönelik raporlar var, peki sen ne diyorsun? 'Bizi ka-

bul etmeyi biz de kabul etmeyiz, bizim de kriterlerimiz var'. Tabii senin kriterlerin varken o bir düzine sıralanmış Kopenhag Kriterlerine ne gerek var ki? Sen savunmanı yapmışsın, helal olsun valla.

Polis 'dur' ihtarına uymayıp kaçtıkları için vurmuş. Elbette yanlış olmuş, bundan sonra 'önce tut, sonra vur' yapacağız. 'Ya-

salarmızda gelişme var', diyorsun. Sanki işkencede, cezaevlerinde hiç kimseyi katletmedin. Helal olsun. Daha dün kadın tut-saklara adli tutsaklara saldırtan sen değil miydin? Bir de kalkmış utanmadan ulusa sesleniş yapıyorsun. 'Kadınlar başımızın tacıdır, toplumun refahını onlar sağlar' diyorsun. Ne dedin sen şimdi? Ayşe kadın kuru fasulye, fasulyenin en iyisidir. Tercihinizi Ayşe kadından yana yapın mı, dedin? Bravo! Hemen de böyle zeytin yağı gibi suyun üzerine çıkıyorsun.

Evet, bu akşamki yemeğimizin tarifi zeytinyağlı fasulye. Isıt ısıt ye. Türkiye sofralarının daimi yemeğinin adı tek ulus, tek devlet, tek millet; eşittir soğan, ekmek; Yarabbi şükür oluyor. Sen yemek tarifi vermeye devam et. Hadi yeşil fasulyeyi pişirdin de zilfeti, babukoyu, meftuneyi, dangoştı tanıyor musun? Elbette hayır. Kurdi olan hangi değeri tanıyor? Öyle boynuna Filistin şalı atıp Amed'e gitmekle başbakan olunmuyor. Amed'de kadınlar boyunlarına sarı-kırmızı- yeşil şallar doluyor, beyaz elbiseleri ve başörtüleri ile demokrasi mücadelesi yürütüyorlar. Sana hesap sorulduğunda da kaçarken üstüne üstlük dişlerini düşürüyorsun. 'E hadi dişini al da git' demek de düşer bize Recep Efendi! Eh doğruya doğru...

sujun_xanim@hotmail.fr

bulmaca

Soldan Sağa:

1-Geleneksel yapı içinde dengbêjlik geleneğini günümüze taşıyan ve geçen yıl vefat eden Ermenistan Kürtlerinden bir kadın dengbêjimiz, 2- bilgin / yaprakları sapsız, çiçekleri beyaz veya menekşe renginde, ıtırli bir kültür bitkisi, 3- hiçbir şeyden yılmayan, korkup sinmeyen kimse / Türkiye'nin plaka işareti / bir sayı, 4- içevlilik, 5- Kürdistan'da bir dağ / çoğunlukla Kürdistan'da daha çok kadınların çeşitli yerlerine yaptırıldıkları bir tür dövme, 6- Mardin ilinde ünlü bir ören yeri / dağların oluşmasını inceleyen bilim kolu, 7- İtalya'da bir ırnak / Kürtçe'de atlama, sıçrama / serbest meslek adamlarını içinde toplayan resmi birlik, 8- güç, iktidar / Bir Ermeni örgütü, 9- Türkiye'de radyo, televizyon gibi kurumları denetleyen organ / Ortodoks Hristiyanlarda, Hz. İsa, Meryem Ana ya da Hristiyan ermişlerinin, geleneksel olarak tahta üzerine yapılmış ve kut-sal kabul edilen resimlerine verilen ad, 10- Ünlü Yunan fizikbilimci / 'jet'in ünsüzleri, 11- yakacak odun için kullanılan bir metre küpe eşit oylum ölçüsü birimi / arka / Ukrayna'nın başkenti, 12- Amed'de yoksullara maddi ve manevi destek sağlayan bir yardım derneği.

Yukarıdan Aşağıya:

1-Kürtçe'de cinsiyetçi, 2- yüzün kaşlar, şakaklar ve saç arasında kalan bölümü / aort iltihabı, 3- Kürtçe'de aşık, sevdalı / 'küskün'ün son yarısı, 4- töre tanımaz / Kırgızistan'ın plaka işareti, 5- Mert, kalender ve babacan kimse / eski dilde ateş / Kürtçe'de evcil kuş barnağı, 6- sıcak ülkelerde yetişen bodur bir ağaç ve bu ağacın yara tedavisinde kullanılan reçinesi / Kürtçe'de cenaze, 7- Kürtçe'de eğlenen, mutlu olan / İngilizce'de bir kadın ismi / verme, ödeme, 8- içine giren toksinleri etkisiz, zararsız bir duruma getirmek için vücudun çıkardığı antikor, 9- Kürtçe'de eşek / bir renk / bir bağlaç, 10- düşünbilimsellik, kişi ve kurumların davranışlarının davranışlarına yön veren düşünceler bütünüyle ilgili, 11-..... de Janeiro kenti / müzikte yarı yavaş, orta hızda, 12- bir telefon markası / bir bağlaç

Ekim Ayı Bulmaca Çözümü

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	M	İ	S	O	J	İ	T	İ	Z	M		V
2	İ	N	A	K		C	E	R	R	A	H	İ
3	R	A	D	U	L	A		M		T	A	R
4	A	S	E		İ	B	R	İ	K		R	G
5	B		C	A	D	I		K	A	L	B	İ
6	E	F	E	M	İ	N	E		T	E	İ	N
7	L	A		A	J	A	N	D	A		L	İ
8		R	E		R	B		R		R	İ	A
9		K	A	L	A	A	Z	A		R		K
10	A			E	B	K	E	M		Y		O
11	M	A	N	Z	U	M			S	U	A	L
12	E		S	İ	N	A			T	U	H	A

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1												
2												
3												
4												
5												
6												
7												
8												
9												
10												
11												
12												

Hazırlayan: Sozdar Dersim

Didinana

Selma Koçiva
kocivasel@web.de

Erkan Hoca'nın Cenaze Evi -II-

Ama Ardeşen'deki gençleri sevmiştim. Burada kalsaydık (ailece yani), Ardeşen'de liseye gidebilseydim aralarında olacaktım. Kaybettiğim bir şey olmayacaktı. Niye İstanbul'a göçmüştük ki? Anlayamıyordum. Didinana'yı burada bir başına bırakıp gitmek kimin fikriydi? P'ap'u şehirlere seviyordu. Çocuklarını da peşinden sürüklemişti. Oysa burada kalsalardı, liseye kadar Ardeşen'de okuyabilirdik. Belki yaşadığımız bu yabancılaşma olmazdı. Ben de sıradan bir genç kız gibiydim. Yaşadıklarımızı abartılı buluyordum. Kabına sığmaz bir yanımdı.

Tüm gece o yas evini düşündüm. Erkan Hoca'ya nasıl kıymışlardı? Bir insana nasıl kıyıldı? Bu hangi mantıktı? Faşistlerin sağı solu belli olmuyordu. Buna direnç gösteren devrimciler de geri durmuyorlardı. Ortalık çok karıştı. Bizim gibi sıradan sempatanlar her şeyi anlamazdı. Büyükler bir sele kapılıp gidiyorlardı. Burada iki şeyi ayırmak gerekiyor; biri faşistlerin konumu, diğeri devrimcilerin savunması ve arada yapılan hatalar. Her iki taraf da aynı şiddeti kullansa da, birileri saldıran, diğeri savunan konumda idiler. Bunu anlamayacak ne vardı ki? Apaçık bir gerçektir; '78 öğrenci hareketi faşist tehdit altında şiddete başvuruyordu.

Yine yaşadıklarım gözümün önüne geldi. Erkan Hoca ile Memet'i düşündüm. Bir yerde ikisi de kurbandı. Sistem yanlıları gençleri suçlasalar da, faşist örgütlenmelerin arkasında gizli güçler vardı.

Bu konuyu uzatmayacağım.

Lazona'da geçirdiğim bu iki ay benim bir resim yapmama izin veriyor. Geride nasıl bir memleket bırakıyorum? Buradaki gençler ne durumda? Halk nasıl yaşıyor? Gözlemlerimde yanılmıyorsam bir kapalı kutuydu Layona. İstanbul'dan tümüyle göremediğimiz bir ayrı diyar. İlgiyle izlerken şaşırıyordum. Hem yabancı kalıyordum buraya, hem de kendimi yerli hissedecek kadar Laz kalabilmişim. Bir gel-git yaşıyordum. Siyasi bilinci almak bende yabancı bir unsur gibi duruyordu. Yoldaşlarım arasında tam olarak Laz olamıyordum. Lazca konuşma ortamım yoktu. Oysa Ardeşen'dekiler Lazca siyasi muhabbetlere dalyıyorlardı. Lazca sloganları yoktu, ama Lazca tartışıp birbirine takılabiliyorlardı.

Tüm bunlar ilginçti benim için. Erkan Hoca'nın geride bıraktığı yas evinde de bir ayrılık yaşadım. Laz gençlerini ilk görmüştüm ve hemen gözden kaybediyordum. Bu yaşamımda büyük bir eksiklik olacak. Lazca siyasi konuları birgün ben de tartışabilecek miyim? Yoksa kaybolan kuşaktan biri mi olacağım?

Didinana'nın gitmeme karşı çıkmasında bir hayır vardı. Didinana düşündüklerimi bilmese de beni geleceğe karşı korumak istiyordu.

Biti...

Engelliye Yaklaşım Etik Değil

10-16 Mayıs arası Engelliler Haftası. Sakatlık insanlığın ortak sorunu. Bu yüzden Sakatlar Haftası Birleşmiş Milletlere üye 156 ülkede aynı zamanda gerçekleştirilir.

Sakatlar Haftası boyunca; sakatlık sorunu, sakatlığın önlenmesi ve sakatların eğitimi konusu üstünde durulur. Sakatlar bilgilendirildiği gibi toplumun engelli veya sakat olmayan bireyleri de bilgilendirilir. Çünkü engelliler engelli olmayanlarla yaşamaktadırlar. Ve yaşamın büyük bölümü engelli olmayanlara göre ayarlanmıştır. Engelli olmayanların engelli olanları anlaması ve eğitimi olması aslında engellilerin de sorununu büyük oranda ortadan kaldırır.

kat kalabiliyor. Burada önemli olan engellilere karşı nasıl yaklaştığımızdır. Toplumun bu kesim için neler sunduğudur. Bugün Avrupa ülkelerinin bir çocuğunda toplumumuzda olamayan bazı olanaklar engellilere sunulmaktadır. Bunlar yeterli mi; elbette yetmez. Çünkü dünya insanlığı öncelikle bu konuda yeterli bir eğitime sahip değil. Gelişmiş Avrupa ülkelerinde engellilere sunulan belli sosyal veya psikolojik yardımlar söz konusudur.

Ülkemizde engellilerin sorunu

Öncelikle kendi toplumumuzda engelli veya yaygın deyimle sakat insan; yaşamı bitmiş insandır. Yani artık iş göremez bir hastadır. Engelliye bakış açısı bu

İçinde yaşadığımız toplumda sakatlar bakışın, daha doğrusu, sakatlar biçilen rolün ve kurgulanan yaşamın belli bir ahlak öğretisi ile şekillendiğini söylemek zordur. Geleneksel değer yargılarıyla yaklaşım daha fazla hakimdir ve özürli olan sistem ve toplum tarafından ezilir.

Medyada göze-göze sokulan bağış kampanyaları, kameralar karşısında sakatlarla -hastalarla (yardım eden-yardım alan ikiliğiyle) yan yana görünme telaşı, sakatlar adına düzenlenen yardım kampanyalarının şov haline dönüştürülmesi, zekat ve sadaka verme isteğinin öne çıkması, yardımseverliğin sürekli övünç vesilesi sayılması vb. tutumlar, yardımın, yardım eden kişi için bir avantaj veya geleneksel geri bir ahlaki gereklilik haline dönüştüğünün göstergeleri sayılabilir.

Böyle olunca, sakatlar sakat olmayanların ahlakının, iyiliğinin, büyüklüğünün sergilenmesine olanak sağlayan nesnelere de denilebilir. Onları acınması gereken insanlar topluluğu olarak ele almak yapılacak en büyük kötülüktür. Sakatları nesneleştirilen bütün yaklaşımlar yanlıştır. Ve zarar vermektense başka bir anlamı da yoktur. Sakat kişiyi özne olarak görmenin ve onun özne olarak varolabilmesi için (yani kendi seçimlerini yapabilmesi, insan onuruna yaraşır yaşam koşullarına kimseden yardım almadan erişebilmesi

Sakatlığın nedenleri:

Bunun için bir çok neden sayılabilir. Her ülkenin koşullarına göre değişen sakatlık nedenlerini belli başlıklar altında şöyle toparlayabiliriz.

Sakatlıklar akraba evliliği, gebelik öncesi tedbirsizlik, aşılarda zamanında yapılmaması, kazalar gibi nedenlerden kaynaklanmaktadır.

a- Akraba evliliği: Doğuştan sakatlıkların önemli bir bölümü akraba evliliklerinden ortaya çıkar. Yakın akrabaların teyze, hala, amca, dayı çocuklarının evliliği sonunda çok sayıda kör, sağır, dilsiz ve zeka özürli çocuk doğmaktadır.

b- Gebelik öncesi tedbirsizlikler : Bebek bekleyen annelerin sık sık röntgen filmi çekirtmesi, doktora gitmeden ilaç alması çok sık sigara ve alkollü içki içmesi doğan çocuğun sakat olmasına neden olur.

c- Aşılarda zamanında yapılmaması: Doğumdan sonraki ilk yılda verem, çocuk felci aşılmasının zamanında yapılması gerekir. Aşılarda zamanında yapılmazsa türlü sakatlıklar ortaya çıkar. Trahom, çocuk felci, romatizma, kalp ve damar hastalıklarının koruyucu, iyileştirici ilaç ve aşıları vardır. Bu aşı ve ilaçların doktor denetiminde verilmesine özen gösterilmelidir.

d- Kazalar : İş kazaları, tarım kazaları, trafik kazaları, yangınlar, ateşli silahlar belli başlı sakatlık nedenleridir.

İnsanlar sakatlık konusunda yeterli bir eğitime sahip değil

Sakat kalmak veya doğarken sakat doğmak hiçbir engelinin kendi tercihi değildir. Yukarıda belirttiğimiz nedenlerden kaynaklı olarak kişi sakat doğabiliyor veya daha sonraki yaşamında geçirdiği çeşitli istenmeyen kazalar sonucu sa-

olunca doğal olarak yaklaşımda da pürüzler çıkacaktır. Kürdistan'da engellilerin sayısı bilinmemekte. Çünkü ülkemiz insanın bugün bir savaş halinde olduğu bir gerçek. Bu savaş nedeniyle de engelli olarak yaşamını sürdürmeye çalışanların olduğu biliniyor. Öte yandan toplumumuzun bilinçli politikalar sonucu eğitimsiz bırakılması bir çok çocuğun sakat doğmasına neden olmuştur. Böylece bir toplumda ise gerek engellilerle yaşamın nasıl olabileceğine dair eğitim gerek engellilerin kendi sorunlarını çözebileceği merkezler bulunmamaktadır. Kendi kimliğine sahip olmak isteyen bir engellinin nelerle karşılaşabileceğini veya nasıl bir psikoloji içine girebileceği tahmin edilmesi güç bir olay değil. Onca savaş, siyaset, politika içinde engelliler de dezavantajlı gruplar içindeki yerini korumaktadır.

Evet; Kürdistan'da engellilerin hiçbir hakkı yok. Engelli olduğu için her hangi bir sosyal hakkı da yok. Tıpkı engelli Türk, Arap veya Çerkez gibi. Yani engelli olarak devletin herhangi bir kurum veya kuruluşundan yardım alınmıyor. Engelli doğmuşsan bu anne babanın sorunu olarak görülüyor. Sonradan engelli duruma gelmişsen bu senin sorundur gözüyle bakılıyor. Engelli olan kişi kendi hayatını kendi engelli konumu ve yapabilecekleriyle idame ettirmeye çalışmaktadır.

Sakatlığa bakışta etik

Bir engelliye anlayabilmek ve sorunlarını giderebilmek için ciddi bir eğitim gerekmektedir. Çünkü engellinin fiziksel nedenleri kadar psikolojik olarak da yaşadığı ciddi zorluklar vardır. Öncelikle engellilere yaklaşımla konuya başlamak önemlidir.

vs.) sorumluluk almanın ancak etik bir tutumla mümkündür.

İçinde etik barındıran tutum, bir şekilde dışlanmış, dezavantajlı duruma düşmüş, mağdur olmuş, bundan dolayı da "şeyleştirilmiş" kişiyi hemen görmek, onun bu dezavantajlı halinden kendini ve toplumun diğer aktörlerini sorumlu tutmak, vicdanında bu sorumluluğun eleştirisini yapmak, o kişinin düşmesine sebep olan mekanizmaları görmek, o mekanizmaların ortadan kaldırılması için politik bir tutum takınmak ve o vitrinleri sistemin aksaklığını gösteren birer utanç göstergesi saymaktır.

Etik tutum yaşam alanında sakat kişilerin olamamasını dert etmek ve sakatların işyerlerinde, parklarda, sahillerde, okullarda, sokaklarda neden olamadığını sorunsallaştırarak, onların görünür olabilmeleri için aktif çaba göstermektir. Ahlaki tutum tekerlekli sandalyeli birini iteleyerek kaldırımdan çıkartmakken, etik tutum, o kişinin kaldırım önünde kalmasından utanç duymak ve o kaldırımın varlığını ortadan kaldırmanın yollarını aramaktır. Yanlış olan; sözde hayırcıverlere devlet adına onur ödülleri dağıtmakken, etik tutum; devlet denen toplumsal sözleşmenin eleştirisini yapmak ve herkesin insan onuruna yaraşır bireyler olabilmesi için yollar aramaktır. Yanlış olan dezavantajlılığı, muhtaçlığı, yoksulluğu hayatın gerçeği sayıp normalleştirirken, etik tutum bu hallerin adletsiz bölüşüm ve ayrımcı tutum sonucu ortaya çıktığını bilip o kurguları deşifre etmektir. Kötü olan tutum kölelere iyi davranmakken, etik tutum köleliği yıkmaktır. Kötü olan "vah vah" demekken, etik tutum "merhaba" demektir...

Gülbahar Köker

Çiçekler Tanrıçası

Doğduğumda bir köpekten daha değersizdim, şimdi bir kraliçeyim. Çoktan ölmüş olmalıydım, ama hala canlıyım. Tanıklığım, benimki gibi bir yaşamın bir daha asla yinelenmemesi için yeryüzündeki tüm yoksullara ve ezilmişlere uzanan bir el olsun.

Özgürlüğe daha hayattayken ulaşmanın adı mücadele etmektir. Yaşamın her anında mücadeleyi dolu dolu yaşamak, özgürlüğün tadına varmaktır. Özgürlüğün nasıl bir duygu ve düşünce olduğunu anlayabilmenin yolu kadınlar için budur. Çünkü verili olan yaşam tarzı; kadınlar için değişmeyen baskıları, sınırları ve belirlenmiş olan yazgıyı yaşamak anlamındadır. Bu belirlenmişlik içinde kadının yerine getirmesi gereken ise sosyal, siyasal, ekonomik alanda cins gerçekliğine dayalı olarak belirlenmiş rollerden ibarettir.

Özgürlüğe daha hayattayken ulaşmanın adı mücadeleyi dolu dolu yaşamak, özgürlüğün tadına varmaktır. Özgürlüğün nasıl bir duygu ve düşünce olduğunu anlayabilmenin yolu kadınlar için budur. Çünkü verili olan yaşam tarzı; kadınlar için değişmeyen baskıları, sınırları ve belirlenmiş olan yazgıyı yaşamak anlamındadır. Bu belirlenmişlik içinde kadının yerine getirmesi gereken ise sosyal, siyasal, ekonomik alanda cins gerçekliğine dayalı olarak belirlenmiş rollerden ibarettir.

Halkı O'na Çiçekler Tanrıçası demiş. Phoolan Devi olarak bilinen Seema Parihar, kendi hayat hikayesini anlatan bir kitap yazmış, yaşarken bizzat kendisinin başrolünde oynadığı kendi filmini çevirmiş, hakkında bir çok kitap yazılmış bir kahraman. Verdiği amansız mücadeleyle bütün dünya kadınlarına zengin deneyimler bırakan asi bir direnişçi O.

Hindistan'da var olan kast siste-

mi, sınıflaşmanın en katı toplumsal değerleriyle örülü bir yaşam tarzına insanları mahkum ettiği bir yaşamda, kadına reva görülenleri tahmin etmek zor olmasa gerek. Hindistan'da büyük zorlukları içerisinde büyüyen Seema Parihar 11 yaşına gelince kast sisteminin gereklerine göre akrabaları içerisinde biriyle evlendirilmek zorundadır. Kast sisteminde kastlar arası evlilik yasak olduğu gibi, kast içinde gerçekleştirilen evliliklerin önemli bir yanı kadınların parayla satılmasıdır. Hindistan'ın Uttar Pradeş eyaletinde 11 yaşında kendisinden yaşça oldukça büyük olan amcasının oğluya zorla evlendirilir. Evlendikten sonra yaşadığı yoksulluk, ağır şartlardaki yaşam koşulları evlenmesiyle sonlanmaz, aksine bu yaşam koşulları kocasının tecavüzleriyle daha fazla dayanılmaz hale gelir. Henüz 13 yaşındadır.

Kadının ezilmişliği ve özgürlüğü konusunda bilinçlenme ve özgürlüğün tadına mücadele ederek varmaya başladığımız andan itibaren kendi dışımızdaki kadınların dünyalarına ulaşmaya çalışmak ve tanımak önemli bir çaba oluyor. Bunu yaparken başka kadınların yaşadıkları bizden daha trajik bir durumdaysa en fazla yaptığımız kendimizi onlardan biraz daha fazla şanslı görmek oluyor. Oysa onların verdiği mücadele ve kahramanlıkları öğrendikçe mücadelelerinin biz kadınlar için ne kadar değerli olduğunu anlamaya başlıyoruz. Ve giderek her kadının başka coğrafyalarda verdiği mücadelenin kadının yazılmamış özgürlük tarihinde önemli bir yeri olduğu sonucuna ulaşıyorsunuz. Farklı coğrafyalarda aynı denize akan nehirler misali özgürlük mevzilerinin kazanıldığını görüyorsunuz.

İşte O böyle bir kadın. Yaşamak zorunda kaldığı tüm toplumsal roller karşısız bir mücadele yürüt-

Bu dönem Hindistan'daki katı kast sisteminin yaşattığı ekonomik koşullara karşı ortaya çıkan haydutların, zengin olan üst tabaka kast sisteminde karşı savaş açarak zenginden alıp yoksula vermek amacıyla dağlarda yaşadıkları bir süreçti de.

Seema Parihar evlendirildiği kendisinden üç kat büyük olan amcaoğlunun baskı ve tecavüzlerine karşı 14 yaşında dağa çıkar. Bir köyün toplu tecavüzüne uğramak gibi hayatının en büyük acılarını yaşamak zorunda bırakılır.

Dağlarda yaşayan haydutlarla birlikte yaşamaya ve mücadele etmeye başlar. Erkek haydutlar gibi sadece haksızlıklara ve yoksulluğa karşı mücadele etmez. Bir kadın olarak gördüğü erkek zalimliğine karşı mücadelesi kendisi için en belirleyici mücadeledir. Erkeklerle birlikte kadın olarak yaşadıklarına karşılık mücadele ederken ilk kez sevgiyi tanıştığını ifade eder ve aşık olduğu haydut üyelerinden biriyle evlenir. Sevdiği kişinin bir kompo ile devlet güçlerince öldürülmesinden sonra kendi çetesini kurmaya karar vererek Robin Hoodvari kast sistemine karşı mücadele ederek zenginlerden alıp yoksullara dağıtır. Halk zamanla O'na Haydutlar Kraliçesi adını verir ve büyük bir sevgi gelişir. Ezen kast sistemi ve zalim erkeklerle karşı kadınların ve yoksul halkın mücadele sesi olmaya devam eder. 1981 yılında Behmai'de toplu tecavüze uğradığı köyde üst kasta mensup 22 erkeği öldürerek intikamını alır. Bu olayla birlikte ülke genelinde tanınan bir isim olur. Ülkede artan çete olaylarına karşı yetkililerin haydutlara karşı izledikleri politikalar içerisinde onlarla anlaşmalar dahilinde teslim olmalarına çalışmak da vardır. Bu durum sonucu Haydutlar Kraliçesi ya da Poolan Devi, 1983'te haydutluğu bırakır. Yetkililere ulaştıktan sonra mahkemeye çıkarılmadan 11 yıl hapis cezası verilir. Cinayet, hırsızlık, yağma ve adam kaçırma gibi 29 ayrı iddiadan yargılanan Poolan Devi, 70 kişiyi öldürdüğü, 200 kişiyi kaçırdığı ve 30 evi yağmaladığı söylenerek bu ceza verilir. 11 yıllık süreyi aynı grupta yer aldığı erkek arkadaşlarıyla birlikte aynı koşuğa kalarak tamamlar. Cezaevindeyken rahatsızlanır ve rahminde bulunan kist sebebiyle hastaneye kaldırılır ve rahmi alınır. 1994 yılında cezaevinden çıkar.

Cezaevinden çıktıktan 2 yıl sonra da aşağı kast mensupları ile azınlık Müslüman kesimlerin desteğini alan Samajvadi Partisi'ne katılır. 1996 seçimlerinde Uttar Pradeş Eyaletinden parlamentoya girer. Yasal mücadele yöntemlerini kullanarak mücadelesine devam etmeye karar veren Phoolan Devi 1998'de girdiği seçimlerde kaybeder, ancak 1999'da parlamentoya yeniden girer.

Cezaevinden çıktıktan sonraki dönemi "haksızlıklara karşı mücadele devam ediyor. Ancak artık silahım yok, arkamda halkımın gücü var" sözleriyle ifade ediyor. Cezaevinden çıktıktan sonra okuma yazması olmayan Haydutlar Kraliçesinin kasetlere konuşarak anlattığı yaşamı "Haydutlar Kraliçesi" isimli kitaplaştırılır ve 1996'da yine aynı isimle Shekhar Kapur'un yönetmenliğinde beyaz perdeye aktarılır. Bu film haydutları anlatan en iyi film olarak kabul edilir. Kendi yaşam mücadelesini şu sözlerle ifade ediyor: "Doğduğumda bir köpekten daha değersizdim, şimdi bir kraliçeyim. Çoktan ölmüş olmalıydım, ama hala canlıyım. Tanıklığım, benimki gibi bir yaşamın bir daha asla yinelenmemesi için yeryüzündeki tüm yoksullara ve ezilmişlere uzanan bir el olsun".

Phoolan Devi, 37 yaşındayken kendisini bekleyen uzun mücadele yıllarına rağmen, mücadele etmesine izin verilmez ve fiziklen ortadan kaldırılarak mücadelesi bitirilmek istenir. Parlamentonun sabah oturumuna katıldıktan sonra evine dönerken Yeni Delhi'de temmuz 2001'de üst kastlara mensup Hintlilerin silahlı saldırısında uğrar. Başına ve vücuduna isabet eden kurşunlar sonucu hayata veda eder. Katledilmeden önce ölüm tehditleri alır. Sabıkalı olduğu gerekçesiyle silah taşımaya da izin verilmez. Ölümünün ardından ülkede olaylar gelişir. Devi'nin katledilmesinden Başbakan ve İçişleri Bakanı sorumlu tutulup istifaları istenir. Hükümet yetkililerine karşı sert protesto eylemleri gelişir.

Phoolan Devi'nin çiçeklerle süslenen cesedi evinden alınarak uçakla, iki kez milletvekili seçildiği kuzeydeki Mirzapur kentine götürülür. Devi bu kentte Hindu geleneklerine göre yakılır.

Hanım Oruncak

ABONE FORMU

12 AYLIK

20 EURO

24 AYLIK

40 EURO

İsim: .....

Adres: .....

Telefon: .....

Banka Adı: .....

Hesap No: .....

TARİH:
YAPAN:

İMZA:

ABONE

NEWAYA JIN
Tripsraat 17 2571 DA
DEN HAAG
Nederland

Tel.: 0031 707851981
Fax: 0031 703881500

Almanya İçi Banka İsmi: Commerzbank
Konto No: 110571700 Blz: 38040007
Banka ismi: Postbank
Hollanda İçi: 9522686
Hollanda Dışı:

IBAN: NL50 PSTB0009522686 BIC: PSTBNL21

*Yukarıda işaretlediğim sürenin bitiminden önce iptal etmediğim takdirde abone süresinin normal tarife üzerinden uzatılmasını ve ücretini ödemeyi kabul ediyorum.

Newaya Jin gazetesi olarak kendimizi dünyanın dört bir yanındaki okur kitlesine taşımak, daha güncel ve somut olarak kadın sorunlarını yansıtabilmek amacıyla gazetemizin formatını tekrar gözden geçirme planımız var. Gazetemizin bir kültürü olarak geçmişte olduğu gibi bugün de, her okuyucumuzu aynı zamanda gazetemizin gönüllü birer çalışanı olarak gördüğümüz için nerede olursanız olun, göndereceğiniz her haber, her değerlendirme, her görüntü gazetemizi renkli kılacaktır. Aynı zamanda yeni format için gazetemize yansımalarını istediğiniz konuları mail veya telefon aracılığıyla iletir, her türden eleştiri, görüş ve önerilerinizi sunabilirsiniz. Ocak 2009'a kadar katkılarınızı bekliyoruz.

Gazetemizde yayınlanmasını istediğiniz reklam ve ilanlarınız için telefon numaramız: 0031 707851981